

अगरचन्द भैरवान सेठिया ।
सु पीकागेर ।

**AUGURCHAND BHAIRODAN
JAIN LIBRARY**

Moholla Marotian Ward

॥ श्रीः ॥

॥ प्राकृतशब्दरूपावलिः ॥

परिशीलितसमस्ततन्त्रापारिमिततत्त्व-
श्रीविजयनेमिसूरीश्वरचरणार-
विन्दभृङ्गायमाणमुनिप्रताप-
विजयेन संदृब्धा.

सा च

श्रीराजनगरे

प्राग्वाटवंशावतंसार्हतधर्मकार्यार्पितत-
नुमनोधनश्रेष्ठिवर्यभगुभाईतनुजेन
मनसुखभाई इत्यनेन मुद्राप-
यित्वा प्राकाश्यं नीता

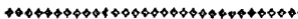
सवत १९६८ वीर सवत २४३८

प्रथमावृत्ति

श्रीराजनगरे

रत्नसागरपन्नालये जयसिंहभाइतनुजामृतलाले

प्रत ५००

सन्ने १९१२

॥ श्रीः ॥

॥ भूमिका ॥

इह खलु जगति सस्कृतनाटकादिषु बहुषु स्थलेषु स्त्र्यादि-
पात्राणां प्राकृतैव भाषा दरीदृश्यते जैनेषु महत्तरागमेषु च सैवोप-
लभ्यते परञ्च तद्भाषाया इदानीन्तनकाले ज्ञानं सुष्ठुतर जनेषु
नैवोपलभ्यतेऽतस्ते तत्तद्ग्रन्थस्थिततच्च यथार्थं नैव लभन्ते इत्यस्मा-
द्धेतोस्तेषां तत्तद्ग्रन्थेषु मुखमवेशनाय, असाधारणगुणगणमणिम-
ण्डलमण्डितभूषणैरनन्यसदृशोपदेशशक्तिभिर्विधितङ्गुमारपालावनि-
पतिभिर्मोक्षमार्गप्रदर्शनप्रदीपप्रतिमैः समीहितार्थससिद्धिकल्पतरुक-
ल्पैर्भवापारपारावारनिस्तारणतरीभिः परप्रवचनाऽनभिज्ञतापादन-
तोऽधिगतमामाण्यैरैहिकामुष्मिकाऽपायसमवायनिरन्धनतनुत्वविधा-
नपटीयोभिर्मनोहारिविज्ञानदर्शनचारित्र्यपात्रैः सकलभुवनजनकुन्द-
सुन्दरशरदिन्दुसयर्मभिः प्रबलतरतप्ततपश्चित्रभानुददह्यमानदुरितस-
मवायैः सार्द्धत्रयकोटिश्लोकपरिमिततन्त्रसूत्रणसूत्रधारकल्पैः श्रीमद्धे-
मचन्द्राचार्यवर्यपादैर्विरेचिताष्टमाध्यायतः समुद्भूत स्वल्पमतिनापि
मयका निखिलाहृतप्रवचनपरमार्थविदा निम्बचरणारविन्दविन्यास-
पावनीकृतसोणीना पुण्यद्रुपरिपल्लवैकतडित्वता मुनिवराचाराचरणा-
तिनिबद्धकटीना व्यपगतदूषणपारमेश्वरीयशासनोन्नतिविधायिनां ना-
स्तिकावनिरुहोन्मूलनकुञ्जराणां निजदेशनाहलीपासङ्कर्षणतो भव्य-
क्षेत्रकदम्बकेभ्यो दुरिताचारदर्भाणि व्यपनीय तत्रोत्तम्यञ्चबीजानां
श्रीमतामाचार्यवर्योणां विजयनेपिसूरीश्वराणां भवतापतप्तजन्तुजात-
विभ्रान्तिविधानैकमहीरुहायमाणशरणद्वयनिर्भरशुश्रूषामभावत प्राकृ-
तस्याखिलविशेषादेशरूपैरुपेता तथा च सस्कृतस्य प्राकृतात्मनैः

ऋतस्य च सस्कृतस्वरूपैर्गुणैरमापायाश्च प्राकृततात्मभिर्गौरिवानपै-
रलङ्कितेय प्राकृतशब्दरूपावलिर्निर्मितास्ति ।

तत्र च प्रमादेन दृष्टिभेदेण वा कुत्रचिन्नेत्स्वलिप्त प्रतिभा-
ति तन्महाशयैविद्द्रव्ये श्रन्तव्य सशोधनीय चेति शम् ॥

॥ श्रीः ॥

॥ श्रीमदाचार्यवर्यविजयनेमिसूरीश्वरगुर्वष्टकम् ॥

॥ गोमूत्रिकावन्धः ॥

१ २ ३ ४
शमदोऽक्रमदः पातात् पूर्णं रञ्जितसहतिः ।

५ ६ ७ ८
यमदोऽक्रमदः पातात् तूर्णं भञ्जितसहतिः ॥ १ ॥

९ १०
सूरीशोऽतनुमातङ्गपारीन्द्रोऽसमशान्तिदः ।

११ १२
पूज्यो घादन्यसिद्धान्तध्वान्तध्वान्तहरोऽमुग्धम् ॥ २ ॥

भोक्षसकाञ्चननिभप्रतिभाममान ।

१३
नेमिं गुरु गुणगुरु प्रतिभाऽसमानम् ।

१४
सद्योगयोगललित कलिकल्कनाश ।

वन्देऽहमिन्दुवदन परिपूरिताशम् ॥ ३ ॥

१ शम शान्ति ददातीति शमदः । २ न त्रिद्यते के आ-
त्मनि मदो यस्य सः । ३ रक्षतात् । ४ पूर्णं यथा स्यात्तथा र-
ञ्जितसहतिर्मोदितसह, देशनयेत्यर्थः । ५ यमानि महाव्रतानि
ददातीति यमदो मुनिन्त्र च प्रकरणवशात्नेमिसूरिर्गुरुः । ६ अक
दुग्धं वा पाप प्रकर्षेण घृति खण्डयतीत्यक्रमदः । ७ पातः पतन
तस्मात् निरयादिगतावित्यर्थः । ८ शीघ्र त्वक्तससार इत्यर्थः ।
९ कन्दर्पः । १० सिंह । ११ खण्डयतात् । १२ सूर्यः ।
१३ प्रतिभया बुद्ध्या असमान अतुल्यमित्यर्थः । १४ पापं ।

नमामि नेमिनामान मानोन मानन मुनिम् ।

१७ (१८) १९ २०
 जुन्नौममामोनुमुमामेनमिनुन्नमम् ॥ ४ ॥ मसर'

२१ २२ २३ २४ २५ २६ २७
 नेतो यते सूरत पोतरूप भवे समुद्रेऽकृद काय तार

२८ २९ ३० ३१ ३२
 पातोऽरते सूर तपोऽसरूपेभवेसमुद्रेऽकृद कायतार ॥

३३ ३४ ३५ ३६ ३७
 अपारेऽससारेहितद विमयाऽमान विदिताऽ

१५ मानेनाहङ्कारेण ऊनो रहितस्तम् । १६ मक्ष
 दानन मूल यस्य तम् । १७ जुन्नौ भिक्षौ णनोममौ
 येन स जुन्नौममस्तम् । १८ आम्रेण रोगेण ऊनो
 १९ उमा शान्तिः सैव मा लक्ष्मीस्तस्या ईन स्वामी त
 प' कामस्य जुन्ना परिक्षिता मा शोभा येन स इनुन्नमस्त
 स्वामिन् । २२ मुने प्रकरणाद्ये गुरो । २३ दयालं
 भवहणसमान २५ अरु दुःख वा पाप घतीसकृदस्त
 २६ सुखाय भवेत्यर्थः । २७ तथा ज्ञानलक्ष्म्या
 तारस्तत्सम्बोधने । २८ हे रक्षक पद्मजीवनिकापा
 २९ न विद्यते रती रागो यस्य तत्सम्बोधने । ३०
 ३१ तपोभिरसमान । ईर्लक्ष्मीस्तस्या भवः स ईभव
 तस्य ई' शोभा तस्या य समुद्रेकोऽतिरेकस्त घति
 ईभवेसमुद्रेकदस्तत्सम्बोधने । ३२ कायेन शरीरेण
 स्तत्सम्बोधने कायतार । ३३ विगतारे ३४
 ३५ वाठिष्ठनद । ३६ कान्त्याऽप्रमाण । ३७
 खण्डित अगम अज्ञान येन तत्सम्बोधने ।

३८ ३९ ४० ४१ ४२
गमानीते तापाऽनपत नतोदार मुगुरो ।

४३ ४४ ४५ ४६
अपारे ससारेऽहितद विभयाऽमान विदिताऽऽ

४७ ४८ ४९ ५० ५१
गमाऽनीतेतापाऽत्र निपतनतोऽदार मुगुरो ॥ ६ ॥

५२
कूनयकाननडलनदारुणकरटिनामयवर्जिताऽ

५३
वमविदारण विभयकारण करणकुञ्जरकेसरिन् ।

शुवनभूषण दलितदूषण मदनमारण हे मुने

५४ ५५
प्रमितभाषण समव तारक चरणसुन्दर ससृते ॥ ७ ॥

५६ ५७ ५८ ५९ ६०
आपत्रेतरतेतमानममताऽमायाऽऽनतज्ञावलेऽ

३८ न विद्यते ईतिररिष्ट यस्य तत्सम्बोधने । ३९ ज्ञानादिलक्ष्मीं
पातीति तापस्तत्सम्बोधने । ४० अब्रनौ पतति गच्छतीत्यवनिपत-
स्तत्सम्बोधने वाहनरहितेत्यर्थः । ४१ नता उदारा महाशयाः पुरु-
षा यस्य तत्सम्बोधने । ४२ अतिशयेन जिनोक्ततरुवानि मृणा-
तीति मुगुरुस्तत्सम्बोधने ४३ अशुभनाशिन् । ४४ विगतमय ।
४५ मानरहित । ४६ ज्ञातमिद्वान्त । ४७ अमाप्तकामताप ।
४८ रक्ष । ४९ पतनात् ५० स्त्रीरहित । ५१ शोभनश्चासौ
गुरुश्च मुगुरुस्तत्सम्बोधने प्रकरणान्नेमिसुगुरो अपारे ससारे नि-
पतनतो रक्षेत्यर्थः । ५२ इस्तिन् । ५३ कष्ट । ५४ सरस ।
५५ ससारात् । ५६ आपद्भ्यस्त्रायते इति आपत्रस्तत्सम्बोधने ।
५७ गतराग । ५८ गते मानममते यस्य तत्सम्बोधने । ५९
अमाय । ६० आसमन्तान्नता ज्ञानां पण्डितानामावलिः पंक्ति-
र्यस्य तत्सम्बोधने ।

(८)

६१ ६२ ६३

तान्ते मास्य तमोह मोहद्वटनाऽसाराद्भवाद्रक्ष माम् ।

धीराऽकोप कुतीर्थिसौमिकगणमद्योतन श्रीनभित्

सिन्धो शान्तरसस्य निस्वृतमते श्रीनेमिसुरे गुरो ॥ ८ ॥

---

६१ अग्लाने धर्मकार्येऽपित्यर्थः । ६२ चन्द्रमुख ।
६३ अज्ञानभित् । ६४ सूर्य । ६५ रत्नर्षभित् ।

शगरचन्द्र भैरोगा शठिया ।

जैन धन्यालय ।

बीकानेर, (राजपूताना)

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीवीतरागाय नमः ॥

॥ प्राकृतशब्दरूपावलिः ॥

नत्वा तीर्थकृतः सुरेन्द्रमाहितं पादाम्बुजं भक्तितो
लब्धयव्वि मुनिगौतमं गुरुवच. सद्भिः समाराधितम् ।
स्मृत्वा च श्रुतदेवता भगवतीं सर्वार्थसिद्धिप्रदा
तन्वे प्राकृतपूरुपोपकृतये रूपावलीं प्राकृतीम् ॥ १ ॥

॥ अथ प्राकृतशब्दाना रूपाणि ॥

प्राकृते द्विवचनस्य बहुवचन चतुर्थ्याश्च पठ्यति नियमः

तत्र प्रथमं देवशब्दस्य रूपाणि

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	देवो	देवा
द्वितीया	देवम्	देवे देवा
तृतीया	देवेण देवेण	{ देवेहि देवेहि देवेहि
पञ्चमी	देवतो देवाओ देवाउ देवाहि देवाहिनतो देवा	{ देवतो देवाओ देवाउ देवाहि देवेहि देवाहिनतो देवेहिनतो देवामुन्तो देवेमुन्तो

पष्ठी	देवस्स	देवाण	देवाण
सप्तमी	देवे देवम्मि	देवेसु	देवेसु
सम्बोधनम्	हे देवो हे देव	हे देवा	

॥ इति देवशब्दस्य रूपाणि ॥

। अथ तत्साधनिकामूत्राणि ।

अतः सेटो ॥ ८ । ३ । २ ॥ इति देवो प्रथमैकवचनम् ।

जस्रशस्रडसित्तोदोद्दामि दीर्घः ॥ ८ । ३ । १२ ॥

जस्रशस्रोल्लरू ॥ ८ । ३ । ४ ॥ इति । देवा प्रथमा बहुवचन द्वितीया बहुवचन च ।

अमोऽस्य ॥ ८ । ३ । ५ ॥ इति लुकि देव इति द्वितीयैकवचनम् ।

टाणशस्येत् ॥ ८ । ३ । १४ ॥ टाया णे आदेशे शसि च परे अकारस्यैकारो भवति तेन देवे इति द्विनोया बहुवचन सिद्धम्

टा-आमोर्ण ॥ ८ । ३ । ६ ॥

त्त्रास्यादेर्णस्योर्वा ॥ ८ । ७ । २७ ॥ इति अनुस्वारोऽन्तो वा भवति । तेन देवेण-देवेण इति तृतीयैकवचनम् । देवाण देवाण इति पष्ठीबहुवचन च सिद्धम् ।

भिसो हि हिं हिं ॥ ८ । ३ । ७ ॥

भिस्भ्यस्सुपि ॥ ८ । ३ । १५ ॥ इसकारस्य एकारे कृते तृतीया बहुवचने रूपत्रयम् ।

डसेस्तोदोदुहिहिन्तोल्लरू ॥ ८ । ३ । ८ ॥ इत्यनेन डसेः त्तो-दो-दु-हि-हिन्तो इत्येते आदेशा भवन्ति डसेर्लुरु च । तेन देवत्तो-देवाओ-देवाउ-देवाहि-देवाहिन्तो-देवा इति पञ्च-

म्येकवचने रूपाणि सिद्धयन्ति । दो-दु-इत्यत्र दकारकरण भा-
पान्तरार्यम् । देवशब्दस्य ढसेस्तोपरे-

जस्रशस्डमित्यादिना दीर्घे, देवात्तो इति सिद्धे ।

इस्वः सयोगे ॥ ८ । १ । ८४ ॥ इति सूत्रेण दीर्घस्य इ-
स्वे कृते देवत्तो इति भवति ।

भ्यसस्तोदोदुहिहिन्तोमुन्तो ॥ ८ । ३ । ९ ॥ पञ्चम्या,
यहुवचने इत्येते आदेशा भवन्ति ।

भ्यसि वा ॥ ८ । ३ । १३ ॥ इत्यनेन वा दीर्घे कृते
देवत्तो-देवाओ-देवाउ-देवाहि-देवाहिन्तो-देवामुन्तो इति रूप-
पदकम् ।

भिस्म्यस्सुपि ॥ ८ । ३ । १५ ॥ इत्यनेनाऽकारस्य ए-
कारो भवति । एव च सति । देवेहि-देवेहिन्तो-देवेमुन्तो इति
रूपत्रयम् । सर्वे मिलित्वा पञ्चमीवहुवचने नव रूपाणि भवन्ति

इस' स्स ॥ ८ । ३ । ३० ॥ इत्यनेन देवस्स इति प-
ष्ठ्येकवचन सिद्धम् ।

हे म्मि हेः ॥ ८ । ३ । ११ ॥ अतः परस्य हेर्द्धिदेका-
रः सयुक्तो मिश्र भवति । तेन देवे देवम्मि-इति सप्तम्येकवचन
देवे इत्यत्र तु एकारे परे ।

लुर् ॥ ८ । १ । १० ॥ इत्यनेन पूर्वस्वरस्य लुर् ।

॥ ङो दीर्घा वा ॥ ८ । ३ । ३८ ॥ इति सूत्रेण सम्बोधने
सेर्द्धोर्द्धो वा भवति तेन । हे देवो-हे देव इति रूपद्वयम् । इदुतोश्च
वा दीर्घः । तेन हे हरी-हे हरि-इतिरूपयुग्मम् ।

॥ अथाकारान्तपुट्टिको जिनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जिणो	जिणा
द्वितीया	जिणम्	जिणे जिणा
तृतीया	जिणेण जिणेण	{ जिणेहि जिणेहि जिणेहि
पञ्चमी	जिणत्तो जिणाओ जिणाउ जिणाहि जिणाहिन्तो जिणा	{ जिणत्तो जिणाओ जिणाउ जिणाहि जिणेहि जिणाहिन्तो जिणेहिन्तो जिणामुन्तो जिणामुन्तो
षष्ठी	जिणस्स	जिणाण जिणाण
सप्तमी	जिणे जिणम्मि	जिणेषु जिणेषु
सबोधनम्	हे जिणो हे जिण	हे जिणा

“ नोणः ॥ ८ । १ । २२८ ॥ इति सूत्रेण सर्वत्र णकार ”

॥ अथ जनशब्दस्य रूपाणि ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जणो	जणा
द्वितीया	जणम्	जणे जणा
तृतीया	जणेण जणेण	{ जणेहि जणेहि जणेहि

इत्यादिदेवत्

॥ अथ मदनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मयणो	मयणा

द्वितीया	मयणम्		मयणे	मयणा
तृतीया	मयणेण	मयणेण	}	मयणेहि मयणेहि मयणेहि
पञ्चमी	मयणत्तो	मयणाओ		
	मयणाउ	मयणाहि		
	मयणाहिन्तो	मयणा		

इत्यादिदेववत्

॥ अथ न्यायशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	नाओ		नाआ	
द्वितीया	नाअम्		नाअे नाआ	
तृतीया	नाएणं	नाएण	}	
				नाएहि नाएहि नाएहि
पञ्चमी	नाअत्तो	नाआओ	}	
	नाआउ	नाआहि		नाअत्तो नाआओ नाआउ नाआहि नाएहि नाआहिन्तो नाएहिन्तो नाआसुन्तो नाएसुन्तो
	नाआहिन्तो	नाआ		
षष्ठी	नाअस्स			नाआण नाआण
सप्तमी	नाअे	नाअम्मि		नाएसु नाएसु
सबोधनम्	हे नाओ	हे नाअ	हे नाआ	

॥ अधो मनयाम् ॥ ८ । २ । ७८ ॥ इत्यनेन मकार-
नकारयकाराणां सयुक्तस्याधोवर्त्तमानानां लुक् । एव न्यासन्व-
कारमभृतयोऽपि ज्ञेयाः ॥

॥ अथ विपमानपञ्च' ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विसमायवो	विसमायवा
द्वितीया	विसमायवम्	{ विसमायवे विसमायवा

शेष देववत्

॥ शपोः स' ॥ ८ । १ । २६० ॥ इत्यनेन पकारस्य स
पो व' ॥ ८ । १ । २३१ ॥ इति सूत्रेण पकारस्य वकारः ॥

॥ अथेश्वरशब्द' ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ईसरो	ईसरा
द्वितीया	ईमरम्	ईमरे ईमरा
तृतीया	ईसरेण	ईसरेण { ईसरेहि ईसरेहि ईसरेहि

इत्यादिदेववत्

॥ अथ शिष्यशब्द' ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सीसो	सीसा
द्वितीया	सीसम्	सीसे सीसा
तृतीया	सीसेण	सीसेण { सीसेहि , सीसेहि सीसेहि

शेषाणि सृगमानि

॥ अथ कश्यपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कासवो	कासवा
द्वितीया	कासवम्	कासवे कासवा
	इत्यादि	

॥ अथ त्रिश्रामशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वीसामो	वीसामा
द्वितीया	वीसामम्	वीसामे वीसामा
	इत्यादि	

॥ अथ सस्पर्शशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सफासो	सफासा
द्वितीया	संफासम्	सफासा सफासे
	इत्यादि	

॥ अथाश्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आसो	आसा
द्वितीया	आसम्	आसे आसा
	इत्यादि	

॥ अथ विश्वासशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वीसांसो	वीसासा

द्वितीयः पाठः

बीसासे बीनामा

इत्यादि

॥ २६ दुःखापशब्दः ॥

बहुवचनम्

दृसासणा

दृसासणे दृमासणा

दृसासणे

दृसासणे

दृसासणे

इत्यादि

दृसासणे

दृसासणे

॥ निर्वृत्तौ ॥ २६ ॥ २३ ॥ इत्यनेन निर-दुर-इत्येन-

निर-दुर-इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन- इत्येन-

॥ २६ दुःखापशब्दः ॥

बहुवचनम्

पूसा

पूसे पूमा

पूसा

पूसा

पूसा

इत्यादि

पूसा

पूसा

॥ २७ मनुष्यशब्दः ॥

बहुवचनम्

मणूसा

मणूसे मणूमा

मणूसा

मणूसा

मणूसा

मणूसा

॥ अथ वर्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वासो	वासा
द्वितीया	वासम्	वासे वासा

इत्यादि-पक्षे

र्ष, र्ष, तप्त, वज्जे वा ॥ ८ । २ । १०५ ॥ इत्यनेन सूत्रेणान्त्यव्यञ्जनात् पूर्वं इकारो वा भवति । वरिसो-सा इ-सादि । एव परामर्शहर्षामर्शादयो ज्ञेयाः ॥

॥ अथ विष्वाणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वीसाणो	वीसाणा
द्वितीया	वीसाणम्	वीसाणे वीसाणा

इत्यादि

॥ अथ निष्पिक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नीसित्तो	नीसित्ता
द्वितीया	नीसित्तम्	नीसित्ते नीसित्ता

इत्यादि, पक्षे निस्सित्तो-निस्सित्ता इत्याद्यपि.

॥ अयोत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उसो	उसा
द्वितीया	उसम्	उसे उसा

इत्यादि

द्वितीया वीसासम् वीसासे वीसासा
इत्यादि

॥ अथ दुःशासनशब्द* ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा दूसासणो दूसासणा
द्वितीया दूसासणम् दूसासणे दूसासणा
इत्यादि

॥ निर्दुरोर्वा ॥ ८ । १ । १३ ॥ इत्यनेन निर्-दुर-इत्येत-
योस्त्यव्यञ्जनस्य वा लुक्, पक्षे दुस्तासणो इत्याद्यपि भवति

॥ अथ पुष्यशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा पूसो पूसा
द्वितीया पूसम् पूसे पूसा
इत्यादि

॥ अथ मनुष्यशब्द ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा मणूसो मणूसा
द्वितीया मणूसम् मणूसे मणूसा
इत्यादि

॥ अथ कर्पकशब्द* ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा कासओ कासआ
द्वितीया कासअम् कामए कासआ
इत्यादि

॥ अथ वर्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वासो	वासा
द्वितीया	वासम्	वासे वासा

इत्यादि-पक्षे

र्षं पं. तप्त. वच्चे वा ॥ ८ । २ । १०५ ॥ इत्यनेन सूत्रेणान्त्यव्यञ्जनात् पूर्वं इकारो वा भवति । वरिसो-सा इत्यादि । एव परामर्शहर्षामर्शादयो ज्ञेयाः ॥

॥ अथ विष्वाणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वीसाणो	वीसाणा
द्वितीया	वीसाणम्	वीसाणे वीसाणा

इत्यादि

॥ अथ निष्पिक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नीसित्तो	नीसित्ता
द्वितीया	नीसित्तम्	नीसित्ते नीसित्ता

इत्यादि, पक्षे निस्सित्तो-निस्सित्ता इत्याद्यपि.

॥ अथोत्सशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उसो	उसा
द्वितीया	उसम्	उसे उसा

इत्यादि

॥ अय विसमशब्द. ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	वीसभो	वीसभा	
द्वितीया	वीसभम्	वीसभे	वीसंभा
		इत्यादि	

॥ अय विकस्वरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	विकासरो	विकासरा	
द्वितीया	विकासरम्	विकासरे	विकासरा
		इत्यादि	

॥ अय नि स्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	नीसो	नीसा	
द्वितीया	नीसम्	नीसे	नीसा

इत्यादि । पक्षे निस्तो, निस्ता, इत्याद्यपि भवति, निर्गत
स्व द्रव्य यस्मात् स निःस्वः ॥

॥ अय नि सहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	नीसहो	नीमहा	
द्वितीया	नीसहम्	नीसहे	नीसहा

इत्यादि । पक्षे निस्सहो, निस्सहा, इत्याद्यपि देववद्

॥ अय नि श्वासशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	नीसासो	नीसासा	

द्वितीया नीसासम् नीसासे नीसासा
इत्यादि, पक्षे निस्सासो इत्यादि

॥ अय दुःश्वासशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दूसासो	दूसासा
द्वितीया	दूसासम्	दूसासे दूसासा

इत्यादि । पक्षे दुस्सासो, इत्यादि । ईश्वरादिदुःश्वासान्तेषु । लुप्त य, र, व, श, प, सां, श, प, सा दीर्घः ॥ ८ । १ । ४३ ॥ इत्यनेन सूत्रेणादेः स्वरस्य दीर्घः ॥

॥ अय अभिपिक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहिमित्तो	अहिसित्ता
द्वितीया	अहिसित्तम्	अहिसित्ते अहिसित्ता

इत्यादि

खघथधभाम् ॥ ८ । १ । १८७ ॥ इत्यनेन हकार । क-गटढतदपशपस ५ क ८ पामूर्ध्वं लुक् ॥ इत्यनेन कस्य लुक् ।

॥ अय प्रसुप्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पामुत्तो पमुत्तो	पामुत्ता पमुत्ता
द्वितीया	पामुत्तम् पमुत्तम्	{ पामुत्ता पमुत्ता पामुत्ते पमुत्ते
तृतीया	{ पामुत्तेण पामुत्तेण पमुत्तेण पमुत्तेण	पामुत्तेहि पमुत्तेहि

इत्यादिदेयवत्

॥ अयं परोहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पारोहो परोहो	पारोहा परोहा
द्वितीया	पारोहम् परोहम्	{ पारोहे परोहे पारोहा परोहा

इत्यादिदेववत्

॥ अयं सहस्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सारिच्छो सारिच्छो	सारिच्छा सारिच्छा

इत्यादि

दृशः क्विप्सृक्सकः ॥ ८ । १ । १४२ ॥ इत्यनेन द-
शेर्भातोर्कृतोरिरादेशो भवति ।

छोऽस्पादौ ॥ ८ । २ । १७ ॥ इत्यनेन छकारः ।

अतः समृद्ध्यादौ वा ॥ ८ । २ । ४४ ॥ इत्यनेन सू-
त्रेण समृद्धपरोहसहस्रेषु शब्देष्वाद्यस्य स्वरस्य वा दीर्घः ।

समृद्ध्यादिराकृतिगणस्तेन । अस्पर्शशब्दस्य आफसो ।
आफसा । इत्यादि देववत् ।

॥ अयं शब्दशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सहो	सहा
द्वितीया	सहम् सहे	सहे सहा

इत्यादि

॥ अयाब्दशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहो	अहा
द्वितीया	अहम्	अहे अहा

इत्यादि

सर्वत्र लवरामबन्धे ॥ ८ । २ । ७९ । इत्यनेन सूत्रेण वन्द्रशब्दादन्यत्र, लवरां सयुक्तस्योर्ध्वमथश्च स्थितानां लुग् भवति ।

॥ अयोपेन्द्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उविन्दो	उविन्दा
द्वितीया	उविन्दम्	उविन्दे उविन्दा
तृतीया	उविन्देण उविन्देण	{ उविन्देहि उविन्देहि उविन्देहि

इसादि

पो वः ॥ ८ । १ । २३१ ॥ इत्यनेन पकारस्य वकारः ।

ह्रस्वः सयोगे ॥ ८ । १ । ८४ ॥ इत्यनेन ह्रस्वः ।

कगञ्जतदपयवा प्रायो लुक् ॥ ८ । १ । १७७ ॥ इत्यनेन पकारस्य लुकि सति ।

उइन्दो उइन्दा । इत्याद्यपि भवति ।

॥ अय गोपेन्द्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गोविन्दो	गोविन्दा

इत्यादि

कगचजेत्यादिना प्रकारे लुकि । गोइन्दो-गोइन्दा इत्या-
द्यपि ।

एव गोविन्दशब्दस्यापि गोपेन्द्रवत् ।

॥ अयाऽवगूदशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ओऊदो अवऊदो	ओऊदा अरऊदा
द्वितीया	ओऊदम् अवऊदम्	{ ओऊदे अवऊदे ओऊदा अरऊदा
तृतीया	ओऊद्रेण अवऊद्रेण ओऊद्रेण अवऊद्रेण	{ ओऊदेहि अरऊदेहि ओऊदेहि अवऊदेहि ओऊदेहि अवऊदेहि
पञ्चमी	{ ओऊदत्तो ओऊदाओ ओऊदाउ ओऊदाहि आऊदाहिन्तो ओऊदा अवऊदत्तो अवऊदाओ अरऊदाउ अवऊदाहि अवऊदाहिन्तो अवऊदा	{ ओऊदत्तो ओऊदाओ ओऊदाउ ओऊदाहि ओऊदेहि ओऊदाहिन्तो ओऊदेहिन्तो ओऊदा- सुन्तो ओऊदेसुन्तो । पसे । अवऊदत्तो अवऊदाओ इत्यादि
षष्ठी	ओऊदस्स अवऊदस्स	{ ओऊदाण ओऊदाण अवऊदाण अवऊदाण
सप्तमी	{ ओऊदम्मि ओऊदे अरऊदम्मि अरऊदे	{ ओऊदेसु ओऊदेसु अवऊदेसु अवऊदेसु
बोधनम्	{ ओऊदो ओऊद अवऊदो अवऊद	ओऊदा अवऊदा

॥ अथावकाशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ओगासो अवगासो	ओगासा अरगासा

द्वितीया ओगासम् अवगासम् { ओगासे ओगासा
अवगासे अवगासा

इत्याद्यवगूढवत्

अवापोते ॥ ८ । २ । १७२ ॥ इत्यनेनावोपसर्गस्य ओ-
कारो वा भवति । तेन । ओऊढो । अवऊढो । ओगासो ।
अवगासो । इत्यादि सिद्धम् । बहुलाधिकारात् रुचिन् । अ-
वगय । अवसद्दो । इत्यादि ।

॥ अथार्यवन्नशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	अज्जवइरो	अज्जवइरा	
द्वितीया	अज्जवइरम्	अज्जवइरे	अज्जवइरा
तृतीया	अज्जवइरेण	अज्जवइरेण	{ अज्जवइरेहि अज्जवइरेहि अज्जवइरेहि

इत्यादिवेववत्

द्य-य्य-र्यो जः ॥ ८ । २ । २४ ॥ एषु सयुक्तानां जो
भवति । तेन अज्जइति सिद्धम् ।

शै-र्य-तप्त वज्जे वा ॥ ८ । २ । १०५ ॥ इत्यनेन शैर्य-
योस्तप्तवज्जयोश्च सयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वं इकारो वा भवति ।
कगचजेत्यादिना जकारे लुकि । वइर इति सिद्धम् । चौर्यस-
मत्ताच्च । स्याद्भ्रव्यचैत्यचौर्यसमेषु यात् ॥ ८ । ३ । १०७ ॥
इत्यनेन स्यादादिषु चौर्यशब्देन समेषु च सयुक्तस्य यात्पूर्वं
इद्भवति । तेन

प्रथमा	आरियवज्जो	आरियवज्जा
द्वितीया	आरियवज्जम्	आरियवज्जे आरियवज्जा

इत्यादिसिद्धम्

॥ अयं सिद्धशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिद्धो	सिद्धा
द्वितीया	सिद्धम्	सिद्धे सिद्धा
तृतीया	सिद्धेण सिद्धेण	{ सिद्धेहि सिद्धेहि सिद्धेहि
पञ्चमी	{ सिद्धतो सिद्धाभो सिद्धाउ सिद्धाहि सिद्धाहित्तो सिद्धा	{ सिद्धतो सिद्धाभो सिद्धाउ सिद्धाहि सिद्धेहि सिद्धाहित्तो सिद्धेहित्तो सिद्धामुतो सिद्धेसुन्तो
षष्ठी	सिद्धस्त	सिद्धाण सिद्धाण
सप्तमी	सिद्धस्मि सिद्धे	सिद्धेसु सिद्धेसु
सप्तोपनम्	हे सिद्धो हे सिद्ध	हे सिद्धा

एव शुद्धमशुद्धसिद्धादयो ज्ञेयाः

॥ अयं नमस्कारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नमुष्कारो	नमुष्कारा
द्वितीया	नमुष्कारम्	नमुष्कारे नमुष्कारा
तृतीया	नमुष्कारेण नमुष्कारेण	{ नमुष्कारेहि नमुष्कारेहि नमुष्कारेहि
पञ्चमी	{ नमुष्कारतो नमुष्काराभो नमुष्काराउ नमुष्काराहि नमुष्काराहित्तो नमुष्कारा	{ नमुष्कारतो नमुष्काराभो नमुष्काराउ नमुष्काराहि नमुष्कारेहि नमुष्कारा- हित्तो नमुष्कारेहित्तो नमुष्कारामुन्तो नमु- कारेसुन्तो

पष्ठी नमुकारस्स नमुकाराण नमुकाराण
सप्तमी नमुकारन्मि नमुकारे नमुकारेसु नमुकारेसु
सबोधनम् हे नमुकारो हे नमुकार हे नमुकारा

नमस्कारपरस्परे द्वितीयस्य ॥ ८ । १ । ६२ ॥ इत्य-

नेन द्वितीयस्याऽकारस्य ओत्व भवति ततः ।

ह्रस्वः सयोगे इत्यनेन ह्रस्वः । बहुलाधिकारात्पक्षे न ह्र-
स्वस्तेन । नमोकारो इत्यादि ।

॥ अथ परस्परशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	परुप्परो	परुप्परा
द्वितीया	परुप्परम्	परुप्परे परुप्परा

इत्यादिनमस्कारवत्

ह्रस्वाभावेत् । परोप्परो, इत्यादि । क्लीबे । परुप्पर, प-
रोप्पर । इत्यादि । कुलवत् । स्त्रियां तु । परुप्परा, परोप्परा,
इत्यादिमालावत् ।

॥ अथ स्वरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सरो	सरा
द्वितीया	सरम्	सरे सरा

इत्यादि

एव शरशब्दस्यापि, सरो सरा, इत्यादि ।

॥ अथ दीर्घशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दिग्घो दीहो	दिग्घा दीहा

द्वितीया	दिग्घम्	दीहम्	{ दिग्घे	दिग्घा
			{ दीहे	दीहा
तृतीया	{ दिग्घेण	दिग्घेण	{ दिग्घेहि	दीहेहि
	{ दीहेण	दीहेण	{ दिग्घेहि	दीहेहि
			{ दिग्घेहि	दीहेहि

इसादिदेववत्

दीर्घे वा ॥ ८ । २ । ९१ ॥ इत्यनेन दीर्घशब्दे घस्यो-
परि पूर्वो वा ।

सर्वत्र लयरामवन्त्रे ॥ ८ । २ । ७९ ॥ इति रेफस्य लृ-
कि, ह्रस्वः सयोगे, इति ह्रस्वे । दिग्घो, इति रूप सिद्धम् । पसे

खययधभाम् ॥ ८ । १ । १८७ ॥ इत्यनेन हकारे कृते
दीर्घो, इति रूप निष्पन्नम् ।

॥ अथ स्मरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सरो	सरा
द्वितीया	सरम्	सरे सरा
तृतीया	सरेण सरेण	सरेहि सरेहि सरेहि

इत्यादि

॥ अथ नगशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नगो	नगा
द्वितीया	नगम्	नगो - नगा

इत्यादि

॥ अथ लग्नशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लग्गो	लग्गा
द्वितीया	लग्गम्	लग्गे लग्गा

इत्यादि

॥ अथ व्याधशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वाहो	वाहा
द्वितीया	वाहम्	वाहे वाहा
तृतीया	वाहेण वाहेण	वाहेहि वाहेहिं वाहेहिं

इत्यादि

अधोमनयां लुक् ॥ ८ । २ । ७८ ॥ इत्यनेन सपुक्त-
स्याधो वर्त्तमानानां मनया लृप् भवति । तेन स्मरादिव्याध-
पर्यन्तानां सिद्धिः ।

॥ अथ पृथ्वीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पुहवीसो	पुहवीसा
द्वितीया	पुहवीसम्	पुहवीसे पुहवीसा
तृतीया	पुहवीसेण पुहवीसेण	{ पुहवीसेहि पुहवीसेहिं पुहवीसेहिं

इत्यादि

उहत्वाद् ॥ ८ । १ । १३१ ॥ इत्यनेनादिर्नत उद्भवति
स्वययधभाम्, इत्यनेन हकारे कृते । पुहवीसो इति सिद्धम्

॥ अर्थापगन्धः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अत्यो	अत्या
द्वितीया	अत्यम्	अत्थे अत्या

इत्यादि

एव पदार्थसमर्थसार्यादयोऽर्थावत् अर्थगन्धोऽय धनवाची ।
प्रयोजनवाचिनस्तु भिन्नानि रूपाणि यथा ।

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहो	अहा
द्वितीया	अहन्	अहे अहा

इत्यादि

स्वान-चतुर्थार्थं वा ॥ ८ । २ । ३३ ॥ इत्यनेन सयु-
क्तस्य यस्य ठकारो वा ।

अनादौ शेषादेशयोद्वित्वम् ॥ ८ । २ । ८९ ॥ इत्यनेन
द्वित्वम् ।

॥ अथ विकल्पशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विकल्पो' विगल्पो	विकल्पा विगल्पा
द्वितीया	विकल्पम् विगल्पम्	{ विकल्पे विगल्पे विकल्पा विगल्पा

इत्यादि

व्यत्ययश्च ॥ ८ । ४ । ४४७ ॥ इत्येन कस्य गत्त्व स-
र्वत्र चोत्थम् ।

॥ अय हस्तशब्दः ॥ -

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	हत्थो		हत्था
द्वितीया	हत्थम्		हत्थे हत्था
तृतीया	हत्थेण	हत्थेण	{ हत्थेहि हत्थेहि हत्थेहि

इत्यादि

स्तस्य थोऽसमस्तस्तम्बे ॥ ८ । २ । ४५ ॥ इत्यनेन त-
स्य थः

अनादौ शेषादेशयोर्द्विचवम् ॥

॥ अय कर्कशशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	ककसो		ककसा
द्वितीया	ककसम्		ककसे ककसा
तृतीया	ककसेण	ककसेण	{ ककसेहि ककसेहि ककसेहि

इत्यादि

शपोः सः ॥ ८ । १ । २६० ॥ इत्यनेन शकारस्य स-
कारः । कर्कशशब्दस्य सिद्धान्तापेक्षया तु, कखखडो कखखडा
इत्याद्यपि भवति

॥ अथाकूपारशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	अकूपारो		अकूपारा
द्वितीया	अकूपारम्		अकूपारे अकूपारा

तृतीया अह्वारेण अह्वारेण { अह्वारेहि अह्वारेहि
अह्वारेहि
इत्यादि

॥ अथ स्वभावशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सहायो	सहावा
द्वितीया	सहावम्	सहावे सहावा

इत्यादि

॥ अथ स्वरूपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सरूपो	सरूवा
द्वितीया	सरूपम्	सरूपे सरूवा

इत्यादि

सर्वत्र लवरामवन्दे ॥ ८ । २ । ७९ ॥ इत्यनेन वकार-
स्य लृङ् ।

॥ अथ धर्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	धम्मो	धम्मा
द्वितीया	धम्मम्	धम्मे धम्मा

इत्यादि

॥ अथ पञ्चविधशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पञ्चविहो	पञ्चविहा

द्वितीया पञ्चविहम् पञ्चविहे पञ्चविहा

इत्यादि

सिद्धान्ते पणविहो पणविहा इत्यपि भवति

॥ अय गृहस्थशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गिहत्यो	गिहत्या
द्वितीया	गिहत्यम्	गिहत्ये गिहत्या

इत्यादि

इच्छुपादौ ॥ ८ । १ । १२८ ॥ इत्यनेन ऋकारस्येकारः

॥ अय गीतार्थशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गीयन्थो	गीयत्या
द्वितीया	गीयत्थम्	गीयत्ये गीयत्या

इत्यादिदेववत्

॥ अय विकारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विगारो विकारो	विगारा विकारा
द्वितीया	विगारम् विकारम्	{ विगारे विकारा विकारे विकारा

इत्यादि

॥ अय पर्यायशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पज्जाओ	पज्जाआ

द्वितीया	पज्जाअम्		पज्जाण	पज्जाआः
तृतीया	पज्जाएण	पज्जाएण	{ पज्जाएहि	पज्जाएहि
			{ पज्जाएहि	
पञ्चमी	{ पज्जाअत्तो	पज्जाआओ	{ पज्जाअत्तो	पज्जाआओ
	{ पज्जाआउ	पज्जाआहि	{ पज्जाआउ	पज्जाआहि
	{ पज्जाआहित्तो	पज्जाआ	{ पज्जाएहि	पज्जाआहि-
			{ न्तो	पज्जाएहित्तो
			{ पज्जाआमुन्तो	
			{ पज्जाएसुन्तो	
षष्ठी	पज्जाअस्स		पज्जाआण	पज्जाआण
सप्तमी	पज्जाअन्मि	पज्जाए	पज्जाएसु	पज्जाएसु
सबोधनम्	हे पज्जाअ	हे पज्जाओ	हे पज्जाआ	

॥ अय जय्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जज्जो	जज्जा
द्वितीया	जज्जम्	जज्जे जज्जा

इत्यादि

॥ अय वैद्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेज्जो	वेज्जा
द्वितीया	वेज्जम्	वेज्जे वेज्जा

इत्यादिदेववत्

॥ अयोप्रोतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उज्जोओ	उज्जोआ

द्वितीया उज्जोअम् उज्जोए उज्जोआ
इत्यादि

एव प्रद्योतस्वद्योतविपर्यासादयो ज्ञेयाः ।

धय्यर्या जः ॥ ८ । २ । २४ ॥ इत्यनेन जः । वैद्यश-
ब्दे तु ।

ऐत एत् ॥ ८ । १ । २४८ ॥ इत्यनेन ऐकारस्य एका-
रे कृते वेज्जो इति रूप सिद्धयति ।

॥ अथ मार्गशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मग्गो	मग्गा
द्वितीया	मग्गम्	मग्गे मग्गा
तृतीया	मग्गेण मग्गेण	{ मग्गेहि मग्गेहि मग्गेहि

इत्यादि

इस्व* सग्गे इत्यनेन इस्व. ।

॥ अथ विपाकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विवागो	विवागा
द्वितीया	विवागम्	विवागे विवागा

इत्यादि

कगचनेत्यादिना कस्य लुकि सति, विवाओ विवाआ
इत्यादि । एव लोरुशब्दस्यापि विवादशब्दस्यापि, विवाओ,
विवाआ, इत्यादि ।

॥ अथ सपर्कशब्द ॥

	एषवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सपर्को	सपर्का
द्वितीया	सपर्कम्	सपर्के सपर्का

इत्यादि

॥ अथ श्लोकशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिलोगो	सिलोगा
द्वितीया	सिलोगम्	सिलोगे सिलोगा
तृतीया	सिलोगेण सिलोगेण	{ सिलोगेहि सिलोगेहि सिलोगेहि
पञ्चमी	{ सिलोगतो सिलोगाओ सिलोगाउ मिलोगाहि सिलोगाहिन्तो सिलोगा	{ सिलोगचो सिलोगा सिलोगाउ सिलोगा सिलोगेहि सिलोगा हिन्तो सिलोगेहि सिलोगामुन्तो सिलोगा मुन्तो
षष्ठी	सिलोगस्स	सिलोगाण सिलोगा
सप्तमी	सिलोगम्मि सिलोगे	सिलोगेसु सिलोगा
सवोधनम्	हे सिलोग हे सिलोगो	सिलोगा

ककारस्य टुकि तु, सिलोओ, सिलोआ, इत्यपि

॥ अथ लेशशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	किलेसो	किलेसा
द्वितीया	किलेसम्	किलेसे किलेसा

इत्यादि

॥ अथ श्लोपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिलोसो	पिलोसा
द्वितीया	पिलोसम्	पिलोसे पिलोसा
	इत्यादि	

॥ अथ प्लुष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिलुष्टो	पिलुष्टा
द्वितीया	पिलुष्टम्	पिलुष्टे पिलुष्टा
	इत्यादि	

॥ अथ श्लेशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिलेसो	सिलेसा
द्वितीया	सिलेसम्	सिलेसे सिलेसा
	इत्यादि	

॥ अथ म्लेच्छशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मिलेच्छो	मिलिच्छा
द्वितीया	मिलिच्छम्	मिलिच्छे मिलिच्छा
	इत्यादिदेववत्	

इलोकादिम्लेच्छउपर्यन्तेषु शब्देषु, लात् ॥ ८ । २ ।

२०६ ॥ इत्यनेन लकारात्पूर्व इकारः । बहुलाधिकारात् क-
चिन्न । सम्म्य, कपो, पुवस्य, पयो, रिप्रम्य, रिप्पवो, शु-

हृपक्षस्य, सुषपपखो, इत्यादि क्रमशब्दस्यापि । कपो, कपो,
इत्यादि

॥ अथ निर्वेदशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निव्वेओ	निव्वेआ
द्वितीया	निव्वेअम्	निव्वेए निव्वेआ
	इत्यादि	

॥ अथ मस्तुतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सथुओ	सथुआ
द्वितीया	सथुअम्	सथुए सथुआ
	इत्यादि	

॥ अथ पस्तरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पत्थरो	पत्थरा
द्वितीया	पत्थरम्	पत्थरे पत्थरा
	इत्यादि	

॥ अथ पशस्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पसत्थो	पसत्था
द्वितीया	पसत्थम्	पसत्थे पसत्था
	इत्यादिऽन्तेववत्	

स्तस्य थोऽसमस्तम्नम्ने ॥ ८ । २ । ४५ ॥ इत्यनेन स्त-

स्य थः समस्तशब्दस्य तु, समत्तो, समत्ता, स्तम्भशब्दस्यापि तम्भो, तम्भा, इत्यादि ।

॥ अथ निर्भरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	णिम्भरो	णिम्भरा
द्वितीया	णिम्भरम्	णिम्भरे णिम्भरा

इत्यादि

॥ अथ पार्श्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पासो	पासा
द्वितीया	पासम्	पासे पासा

इत्यादि

॥ अथ विपधरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विसहरो	विसहरा
द्वितीया	विसहरम्	विसहरे विसहरा

इत्यादि

॥ अथ तथाप्रकारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तहप्पगारो, तहप्पकारो	तहप्पगारा, तहप्पकारा
द्वितीया	{ तहप्पगारम् तहप्पकारम्	{ तहप्पगारे, तहप्पगारा तहप्पकारे, तहप्पकारा

इत्यादि

॥ अथ तत्त्वमकाशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तत्त्वमकासो	तत्त्वमकासा

इत्यादि

एव रविमकाशधर्ममकाशादयः

॥ अथ द्वेषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेषो	वेषा
द्वितीया	वेषम्	वेषे वेषा

इत्यादि

॥ अथ द्वेष्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेषो	वेषा
द्वितीया	वेषम्	वेषे वेषा

इत्यादि

फ ग ट ड त द प श ष स ५ क ७८ वामूर्ध्वं उह् ॥
८ । २ । ७७ ॥ इत्यनेन सप्तसुक्तकारस्य लुकि, वेषो, इति
रूपम्, द्वेष्यशब्दस्य, वेषो इत्यत्र तु ।

अथो मनयाम् ॥ ८ । २ । ७८ ॥ इत्यनेन यकारस्य लु-
कि, वेषो, इत्यत्र ।

अनादौ शेषादिशयोर्द्विसप्तम् ॥ ८ । २ । ८० ॥ इत्यनेन
द्विसप्ते भास्ते ।

न दीर्घानुस्वागात् ॥ ८ । २ । ९२ ॥ इत्यनेन निषेधते
। एव द्वेष्यशब्दस्यापि, वेषो, वेषा, इत्यादि ।

॥ अथ विशेषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विसेसो	विसेसा

इत्यादि

शपोः सः ॥ ८ । १ । २६० ॥ इति सः ।

॥ अथ द्वीपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दीवो	दीवा
द्वितीया	दीवम्	दीवे दीवा

इत्यादि

॥ अथ दीपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दीवो	दीवा
द्वितीया	दीवम्	दीवे दीवा

इत्यादि । एव प्रदीपमुदीपादयः ।

कगचनेत्यादिना, दकारस्य लुकि । पर्इवो, सुईवो, इत्यादि । पक्षे पदीवो, सुदीवो, इत्याद्यपि ।

॥ अथ शुभप्रदीपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुहृप्पर्इवो	सुहृप्पर्इवा

इत्यादिदीपवत्

अनादौ शेषादेशयोर्द्वित्वम्, इति द्वित्वम् बहुलाधिकारात् कचिन्न । भुवणपर्इर, इत्यादि ।

॥ अथ सघनाक्षशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सघवज्जो	सघवज्जा
द्वितीया	सघवज्जम्	सघवज्जे सघवज्जा

इत्यादि

॥ अथ विन्ध्यशब्द. ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विज्जो	विज्जा
द्वितीया	विज्जम्	विज्जे विज्जा

इत्यादि

॥ अथ सज्जशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सज्जो	सज्जा
द्वितीया	सज्जम्	सज्जे सज्जा

इत्यादि

साध्वस-ध्य-ह्यां-क्ष. ॥ ८ । २ । २६ ॥ इत्यनेन साध्वसशब्दस्तु नपुसके वर्तते । तस्य रूपाण्येवम् ।

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सज्जस	{ सज्जसाई सज्जसाणि

इत्यादि

॥ अथेष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	इष्टो	इष्ठा

द्वितीया इष्टम् इष्टे इष्टा
इत्यादि

इस्यानुप्रेष्टासदष्टे ॥ ८ । २ । ३४ ॥ इति ठकार ।

॥ अधोन्मार्गशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उम्मगो	उम्मगा
द्वितीया	उम्मगम्	उम्मगो उम्मगा

इत्यादिदेवत्

अधो मनयाम् ॥ ८ । २ । ७८ । इति नस्य लृक् एवं
सन्मार्गादयः ।

॥ अथ निष्ठितार्थशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निष्ठिअहो	निष्ठिअहा
द्वितीया	निष्ठिअहम्	निष्ठिअहे निष्ठिअहा

इत्यादि

॥ अथ पूज्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पुज्जो	पुज्जा
द्वितीया	पुज्जम्	पुज्जे पुज्जा

इत्यादि ॥ ह्रस्व* सयोगे ॥ इत्यनेन ह्रस्व ।

अधो मनयाम् । इति यकारस्य लृक् ।

अनादौ शेषादेशयोर्द्विचनम् । इति द्विचनम् ।

॥ अथ श्रमणशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	समणो		समणा

इत्यादि । क्वचिच्च समणे इति प्रथमैकवचने भवति । यथा । समणे भगव महावीरे

॥ अथ श्रावणशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सावणो सावणो		सावणा सावणा
			इत्यादि

॥ अथ ससर्गशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	ससर्गो		ससर्गा
द्वितीया	ससर्गम्		ससर्गो ससर्गा
			इत्यादि

॥ अथ मग्नशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	मग्नो		मग्ना
			इत्यादि

॥ अथ निर्मग्नशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	निर्मग्नो		निर्मग्ना
			इत्यादि

॥ अथ कर्तव्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कायञो	कायव्वा
द्वितीया	कायव्वम्	कायव्वे कायव्वा
	इत्यादि	

॥ अथ लेखशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लेहो	लेहा

इत्यादि । लेखस्त्रिदशः ।

॥ अथ सस्कारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सकारो	सकारा
	इत्यादि	

विंशत्यादेर्लृक् ॥ ८ । १ । २८ ॥ इत्यानेनानुस्वारस्य-
उर् ।

॥ अथ प्रतिभिन्नशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पडिभिन्नो	पडिभिन्ना
द्वितीया	पडिभिन्नम्	पडिभिन्ने पडिभिन्ना
	इत्यादि	

॥ अथ प्रतिहासशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पडिहासो	पडिहासा
	इत्यादि	

प्र-पाठो षः ॥ ८ । १ । २०६ ॥ इत्यनेन 'अयं दकारः
पञ्च प्रतिहारमनिसारादयः' ।

॥ अयं सप्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सपुत्रो	सपुत्रा

इत्यादि । एतं पुत्रस्यापि पुत्रो पुत्रा । इत्यादि ।

॥ अयं मृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पुष्टो	पुष्टा
द्वितीया	पुष्टम्	पुष्टे पुष्टा

इत्यादि

॥ अयं परामृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	परामुष्टो	परामुष्टा
द्वितीया	परामुष्टम्	परामुष्टे परामुष्टा

इत्यादि

॥ अयं मृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पउष्टो	पउष्टा

इत्यादि

॥ अयं मातृशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पातृओ	पातृआ

इत्यादि । प्रत्यादौ ङः । इत्यनेन इत्वे कृते । पाडो ।
इत्यादि ।

॥ अथ प्राभृतशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पाहुओ	पाहुडो	पाहुआ पाहुडा
		इत्यादि	

॥ अथ परभृतशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	परहुओ		परहुआ
		इत्यादि	

॥ अथ सवृतशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सवुओ		सवुआ
द्वितीया	सवुअम्		सवुए सवुआ

इत्यादि । सवुडो सवुडा । इत्यादिपि ।

॥ अथ वृत्तान्तशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	वृत्तन्तो		वृत्तन्ता

इत्यादि । एष निवृत्तावृत्तनिभृतनिवृत्तजामावृकमावृक-
भ्रावृकपितृकादयः । उदत्वादौ ॥ ८ । १ । १३१ ॥ इत्यने-
नादेर्नैत उकारः ।

॥ अथ वृद्धशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	वुडो		वुडा

द्वितीया	उड्म्		उडे	उडा	
तृतीया	उडेण	उडेण	उडेहि	उडेहिँ	उडेहिँ

इत्यादि

दग्ध-विदग्ध-वृद्धे ढ ॥ ८ । २ । ४० । इत्यनेन ढ' ।

॥ अथ वृन्दारकशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	वृन्दारगो	वृन्दारओ	वृन्दारगा	वृन्दारआ
द्वितीया	वृन्दारगम्	वृन्दारअम्	{ वृन्दारगे	वृन्दारए
			{ वृन्दारगा	वृन्दारआ

इत्यादि । वृन्दारगो, वृन्दारओ, इत्याद्यपि भवति ।

॥ अथ निवृत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	निवृत्तो	निअत्तो	निवृत्ता	निअत्ता
द्वितीया	निवृत्तम्	निअत्तम्	{ निवृत्ते	निवृत्ता
			{ निअत्ते	निअत्ता

इत्यादि

॥ निवृत्त-वृन्दारके वा ॥ ८ । १ । १३२ ॥ अनयो-
र्भूत उद्वा भवति ।

॥ अथ निशाचरशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	निशाचरो	निसिचरो	निशाचरा	निसिचरा

इत्यादि

३ सप्तमौ वा ॥ ८ । १ । ७२ ॥ इत्यनेन वेकारः ।
एव निशाचरान्यः ।

॥ अथ कुम्भकारशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	कुम्भ-आरो	कुम्भारो	कुम्भ-आरा कुम्भारा

इत्यादि ॥ पदयोः सन्धिर्वा ॥ ८ । १ । ५ ॥ इत्यनेन
वा सन्धिः ।

॥ अथ मुपूरुपशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	मु-उरिसो	मुरिसो	मु-उरिसा मुरिसा

इत्यादि । पुरुषे रोः ॥ ८ । १ । १११ ॥ इत्यनेन रु-
कारस्येकारः ।

॥ अथ सातवाहनशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सालाहणो		सालाहणा

इत्यादि

॥ अतसी-सातवाहने लः ॥ ८ । १ । २११ ॥ इत्यनेन
तकारस्य लकारः । कगचजेत्यादिना वकारस्य छक्ति, नित्य
सन्धि. वकारस्य लोपाभावपक्षे तु । सालवाहणो, इत्यादि ।
सातवाहनो नाम राजा ।

॥ अथ चक्रवाकशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	चक्राओ		चक्राआ
द्वितीया	चक्राअम्		चक्राए चक्राआ

इत्यादि

चक्रवाओ, चक्रवाआ, इत्यादिसातवाहनवत् ।

॥ अथ निद्रशब्दशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तिअसीसो	तिअसीसा
	इत्यादि	

लुङ् ॥ ८ । १ । १० ॥ इत्यनेन निद्रशब्दे शकार-
स्थिताकारस्य लृङ् ।

॥ अथ ऋषभशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रिसहो उसहो	रिसहा उसहा
	इत्यादि	

ऋणर्ज्वपभर्त्षौ वा ॥ ८ । १ । १४१ ॥ इत्यनेन
ऋतो रिर्वा भवति ।

॥ अथ वृषभशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उसहो वमहो	उमहा वसहा
	इत्यादि	

॥ अथ दुःसहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दूसहो दुसहो	दूसहा दुसहा
	इत्यादि	

निर्दुरोर्वा ॥ ८ । १ । ११३ ॥ इत्यनेन निरु दुर इत्ये-
तयोरन्त्यव्यञ्जनस्य वा लुकि, लुकि दुरो वा ॥ ८ । १ ।
११५ ॥ दुरपसर्गस्य लोपे सनि उत उच्च वा, पक्षे दुस्सहो
दुस्साहा इत्यादि ।

॥ अथ दुःखितशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	दुहिओ दुक्खिओ	दुहिआ	दुक्खिआ
द्वितीया	दुहिअ दुक्खिअम्	दुहिए	दुक्खिए
	इत्यादि		

॥ अथ दक्षिणशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	दाहिणो दक्खिणो	दाहिणा	दक्खिणा
	इत्यादि		

दुःख-दक्षिण-तीर्थे वा ॥ ८ । २ । ७२ ॥ इत्यनेन
हकारे कृते ॥ दक्षिणे हे ॥ ८ । १ । ४७ ॥ इत्यनेनादेः स्वर-
स्य दीर्घो भवति हे परे ।

॥ अथ पराम्मुखशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	परमुहो	परमुहा	
द्वितीया	परमुहम्	परमुहे	परमुहा
	इत्यादि		

॥ अथ कञ्चुक्शब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	कञ्चुओ कञ्चुओ	कञ्चुआ	कञ्चुआ
	इत्यादि		

ह-ञ-ण-नो व्यञ्जने ॥ ८ । १ । २५ ॥ इत्यनेनानु-
स्वारः ॥ वर्गेऽन्त्यो वा ॥ ८ । १ । ३० ॥ इत्यनेनानुस्वारस्य-
स्थाने वर्गस्यान्त्यो वा भवति ।

॥ अथ पञ्चशब्द ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उग्रो	उग्रो	उग्रो उग्रो
		इत्यादि	

॥ अथ षष्ठशब्द ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उग्रो		उग्रो
		इत्यादि	

॥ अथ शतशब्द ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उग्रो		उग्रो
द्वितीया	उग्रम्		उग्रो उग्रो
		इत्यादि	

॥ अथ पदपदशब्द ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उग्रो		उग्रो
द्वितीया	उग्रम्		उग्रो उग्रो
		इत्यादि	

॥ अथ सप्तपर्णशब्द ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उत्तिवणो	उत्तिवणो	उत्तिवणो उत्तिवणो
द्वितीया	उत्तिवणम्	उत्तिवणम्	उत्तिवणो उत्तिवणो
		इत्यादि	

सप्तपर्णे वा ॥ ८ । १ । ४९ ॥ इत्यनेन वा इत्वम् ।

पद्-शमी-शाव-सुधा-सप्तपर्णेष्वाटे. छ. ॥ ८ । १ ।

२६५ ॥ इत्यनेन, पण्मुखादितःसप्तपर्णपर्यन्तेषु शब्देषु छ-
कारः । पद्शब्दस्य तु छ इति रूपम् । शमीशब्दस्य छमीति ।
सुधाशब्दस्य छुहा, इत्यादि स्त्रीलिङ्गे मालावत् ।

॥ अथ शरदशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सरओ	सरआ
द्वितीया	सरअम्	सरए सरभा

इत्यादि

॥ अथ भिषक्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भिसओ	भिसआ
द्वितीया	भिसअम्	भिसए भिसआ

इत्यादि

शरदादेरत् ॥ ८ । १ । १८ ॥ इत्यनेनान्त्यव्यञ्जन-
स्याकारः ।

॥ अथ पाठपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पाउसो	पाउसा

इत्यादि

दिक्-पाठपोः सः ॥ ८ । १ । १९ ॥ इत्यनेनान्त्यव्यञ्जन-
नस्य सः ॥ कगचनेत्यादिना षकारस्य लुकि ॥ उहत्वादौ ॥

८ । १ । १३१ ॥ इत्यनेन ऋत उद् भवति । द्विष्णञ्चस्य तु
दिसा इति स्त्रीलिङ्गे मालावत् ।

॥ अथ दीर्घायुष्मन् ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दीहाऊसो	दीहाऊसा
द्वितीया	दीहाऊसम्	दीहाऊसे दीहाऊसा
तृतीया	दीहाऊसेण दीहाऊसेण	{ दीहाऊसेहि दीहाऊसेहि दीहाऊसेहि
पचमी	{ दीहाऊसतो दीहाऊ- साओ दीहाऊसाउ दीहाऊसाहि दीहाऊसा- हितो दीहाऊसा	{ दीहाऊसतो दीहाऊ- साओ दीहाऊसाउ दीहाऊसाहि दीहाऊ- सेहि दीहाऊसाहितो दीहाऊसेहितो दीहाऊसामुन्तो दीहाऊसेमुन्तो
षष्ठी	दीहाऊसस्त	दीहाऊमाण दीहाऊसाण
सप्तमी	दीहाऊमे दीहाऊसम्भि	दीहाऊसेमु दीहाऊसेमु
सवोधनम्	हे दीहाऊसो हे दीहाऊस	हे दीहाऊसा

आयुरप्सरसोर्वा ॥ ८ । १ । २० ॥ इत्यनेनान्त्यव्यञ्ज-
नस्य स । पसे । दीहाऊ इत्यादिगुरुशब्दवत् ।

॥ अथानुस्वारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अणुसरो	अणुसारा

॥ इत्यादि, एरमनुसारादयोऽपि ।

॥ अथ ककोटशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ककोटो	ककोटा
द्वितीया	ककोटम्	ककोटे ककोटा

इत्यादि । टो ङ. ॥ ८ । १ । १०५ ॥ इत्यनेन ङकारः
॥ वक्रादावन्तः ॥ ८ । १ । २६ ॥ इत्यनेनानुस्वारः ।

॥ अथ वृश्चिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विञ्जुओ विञ्जुओ	विञ्जुआ विञ्जुआ

इत्यादि ॥ वृश्चिके श्वेञ्जुर्वा ॥ ८ । २ । १६ ॥ इत्यनेन
सस्वरस्य श्वेः स्थाने ञ्जुरादेशो वा । पक्षे ॥ छोऽक्ष्यादौ ॥ ८
। २ । १७ ॥ इत्यनेन छकारे कृते ।

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विञ्जिओ विञ्जिओ	विञ्जिआ विञ्जिआ
	इत्याद्यपि भवति	

॥ अथ वयस्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वयसो	वयसा
द्वितीया	वयसम्	वयसे वयसा

इत्यादि ॥ अधो मनयाम् ॥ ८ । २ । ७८ ॥ इत्यनेन
यकारस्य लुक् अत्र, वक्रादावन्तः ॥ इत्यनेनानुस्वारः ।

॥ अथ मार्जाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मजरो वजरो	मजारा वजारा

इत्यादि ॥ मार्जारस्य मजार-वजरी ॥ ८ । २ । १३२
 ॥ वा भवत । पक्षे ॥ इत्यः सयोगे ॥ इत्यनेन इत्यो कृते ।
 ॥ वक्रादावन्तः ॥ इत्यनुस्यारे कृते मजारो मजारा इत्यादि
 बहुलाधिकाराद्यदानुस्वाराभावस्तथा, मजारो मजारा इत्यादि

॥ अथ वक्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वक्रो	वक्रा
द्वितीया	वक्रम्	वक्ने वक्वा

इत्यादि । वरो वक्वा इत्याद्यपि भवति ।

॥ अथ वर्ज्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वज्जो	वज्जा
द्वितीया	वज्जम्	वज्जे वज्जा

इत्यादि । एव वर्ज्यशब्दस्यापि वज्जो वज्जा इत्यादि ।

॥ अथोपदिश्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उवत्तिस्सो	उवत्तिस्सा
द्वितीया	उवत्तिस्सम्	उवत्तिस्से उवत्तिस्सा

इत्यादि

॥ अथ वृक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रुक्खो	रुक्खा
द्वितीया	रुक्खम्	रुक्खे रुक्खा

इत्यादि

॥ अथ सिप्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छुदो	छुदा
द्वितीया	छुदम्	छुदे छुदा

इत्यादिदेववत्

वृक्ष-सिप्तयो रुक्ख-छुदौ ॥ ८ । २ । १२७ ॥

इत्यनेन वा भवतः । पक्षे । वञ्छो वञ्छा । खित्तो खित्ता
इत्यादि ।

॥ अथ सिंहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिंघो सीहो	सिंघा सीहा
द्वितीया	सिंघ सीहम्	{ सिंघे सीहे सिंघा सीहा

इत्यादि ॥ हो घोनुस्वारात् ॥ ८ । १ । २६४ ॥ इत्य-
नेन वा यकारः ॥ मासदिर्वा ॥ ८ । १ । २९ ॥ इत्यनेनानु-
स्वारस्य वा लृक् ॥ ईर्जिहा-त्रिशर्दिशत्यौ वा ॥ ८ । १ ।
९२ ॥ इत्यनेनेकारस्य दीर्घः । बहुलाधिकारात् कचिन्न । सिं-
हदत्तो, सिंहराओ इत्यादि ।

॥ अथ स्वाध्यायशब्द ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सजाओ		सजाआ
द्वितीया	सजाअम्		सजाए सजाआ
तृतीया	सजाएण सजाएण		{ सजाएहि सजाणहि सजाएहि
पचमी	{ सजाअतो सजाआओ सजाआउ सजाआहि सजाआहितो सजाआ		{ सजाअतो सजाआओ सजाआउ सजाआहि सजाएहि सजाआ- हितो सजाएहितो सजाआमुन्तो सजाएमुन्तो
षष्ठी	सजाअस्स		सजाआण सजाआण
सप्तमी	सजाए सजाअम्मि		सजाएसु सजाणसु
सबोधनम्	हे सजाओ हे सजाअ		हे सजाआ

॥ अथोपाध्यायशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ ऊजाओ ओजाओ उवजाओ		{ ऊजाआ ओजाआ उवजाआ
द्वितीया	{ ऊजाअ ओजाअ उवजाअम्		{ ऊजाए ऊजाआ ओजाए ओजाआ उवजाए उवजाआ

इत्यादि

॥ अथोपवासशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ ऊआसो ओआसो उववासो		{ ऊआसा ओआसा उववासा

इत्यादि ॥ उच्चोपे ॥ ८ । १ । १७३ ॥ उपशब्दे आदे-
स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह ऊत् ओच्चादेशौ वा भवतः

॥ अथाचार्यशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	आइरिओ	आयरिओ	आइरिआ आयरिआ

इत्यादि ॥ आचार्येच्चोच्च ॥ ८ । १ । ७३ ॥ इत्यनेन
चकारस्थितस्याऽऽकारस्येत्वमत्व च भवति ।

॥ स्याद्भव्यचैलचौर्यसमेपु यात् ॥ ८ । २ । १०७ ॥
इत्यनेन यात्पूर्वं इकारः ।

॥ अथ भव्यशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	भविओ		भविआ
द्वितीया	भविअम्		भविए भविआ

इत्यादि । भव्वो भव्वा इत्याद्यपि ।

एव भविकशब्दस्यापि । भविओ भविआ । इत्यादि ।

॥ अथ सूर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सूरिओ		सूरिआ
द्वितीया	सूरिअम्		सूरिए सूरिआ

इत्यादि । सुज्जो सुज्जा इत्याद्यपि भवति ।

॥ अथ स्याद्दादशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सिआ-याओ		सिआ-याआ

द्वितीया	सिभा-राभम्	सिभावाए, सिभावाभा
तृतीया	{ सिभा-वाएण सिभा-वाएण	{ सिभा-वाएदि मिभा- वाएदि सिभा-वाएदि
पञ्चमी	{ सिभा-वाभत्तो सिभा-वाभाओ सिभा-वाभाउ मिभा-वाभादि सिभा-वाभाहन्तो सिभा-वाभा	{ सिभा-वाभत्तो सिभा-वाभाओ सिभा-वाभाठ सिभा-वाभादि सिभा-वाएदि सिभा-वाभाहिनो सिभा-वाएहिनो मिभा-वाभाहन्तो मिभा-वाएहन्तो
षष्ठी	सिभा-वाअस्त	{ मिभा-वाआण सिभा-वाआण
सप्तमी	{ सिभा-वाए सिभा-वाअन्मि	{ मिभा-वाएसु सिभा-वाएसु
सप्तम्यन्तम्	{ हे सिभा-वाओ हे सिभा-वाअ	हे मिभा-वाआ

॥ अथोपसर्गशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उवसग्गो	उवसग्गा
द्वितीया	उवसग्गम्	उवसग्गे उवसग्गा

इत्यादि

॥ अथ शपथशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सवहो	सवहा

द्वितीया सवहम् सपठे सवडा
इत्यादि

॥ अथ शापशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सावो	सावा
द्वितीया	सावम्	सावे सावा

इत्यादि

कगचजेत्यदिना पकारस्य लुकि प्राप्ते, नावर्णात्पः ॥ ८
। १ । १७९ ॥ इत्यनेनादेः पकारस्य लुग् न भवति ।

॥ अथ स्तवशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	थवो तवो	थवा तवा
द्वितीया	थव तवम्	{ थवे थवा { तवे तवा

इत्यादि ॥ स्तवे वा ॥ ८ । २ । ४६ ॥ इत्यनेन स्तस्य
थकारः ।

॥ अथोष्ठशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उट्टो	उट्टा
द्वितीया	उट्टम्	उट्टे उट्टा

इत्यादि ॥ एस्यानुष्टुप्सदृष्टे ॥ ८ । ७ । ३४ ॥ उष्ट्रा-
दिवर्जिते एस्य ठो भवति । इष्टाशब्दस्य, इष्टा सदृष्टशब्दस्य
सदृष्टो उट्ट्यादि ।

॥ अथ पुष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पुष्टो		पुष्टा
द्वितीया	पुष्टम्		पुष्टे पुष्टा

इत्यादि

॥ अथ मञ्जुशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पञ्जुणो		पञ्जुणा
द्वितीया	पञ्जुणम्		पञ्जुणो पञ्जुणा

इत्यादि ॥ अग्ययी ज ॥ ८ । २ । २४ ॥ इत्यनेन जः
॥ अज्ञोर्णः ॥ ८ । २ । ४२ ॥ इत्यनेन ज्ञस्य णत्वे कृते पञ्जु-
णो इति रूपं सिद्ध्यति ।

॥ अथ चतुर्थशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ चउष्टो चोत्यो		{ चउष्टा चोत्या
	{ चउत्यो		{ चउत्या

इत्यादि

॥ अथ चतुर्शब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	चोव्वारो चउव्वारो		चोव्वारा चउव्वारा
द्वितीया	चोव्वार चउव्वारम्		{ चोव्वारे चउव्वारे
			{ चोव्वारा चउव्वारा

इत्यादि

॥ अथ मयूखशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मोहो मऊहो	मोहा मऊहा
	इत्यादि	

॥ अथ चतुर्गुणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चोग्गुणो चउग्गुणो	चोग्गुणा चउग्गुणा
	इत्यादि	

॥ अथ मुकुमारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सोमालो मुकुमालो	सोमाला मुकुमाला
	इत्यादि	

॥ अथोदखलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ओहलो उऊहलो	ओहला उऊहला
	इत्यादि	

॥ नवा मयूख-लवण-चतुर्गुण-चतुर्थ-चतुर्दश-चतुर्वार-
मुकुमार-कुतूहलोद्ग्वलोलखले ॥ ८ । १ । १७१ ॥ इसने-
नाटेः स्वरस्य परेण सस्वरव्यञ्जनेन सह ओकारो वा भवति

॥ अथ पङ्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पको पङ्को	पका पङ्का

द्वितीया	पक	पङ्कम्		पके	पङ्के
				पका	पङ्का

इत्यादि । एव शङ्ककण्टकपण्डवन्धववान्धवारम्भादयः ।

॥ अय पन्थशब्दः ॥

	एकवचनम्			बहुवचनम्
प्रथमा	पन्यो	पथो		पन्या
द्वितीया	पन्थ	पथम्		पन्थे
				पथे

इत्यादि । पथिशब्दसमानार्थकोऽय पन्थशब्दः ॥ वर्गेऽ
ञ्त्यो वा ॥ ८ । १ । ३० ॥ इत्यनेन वर्गस्यान्तो वा भवति

॥ अथ चन्द्रशब्दः ॥

	एकवचनम्			बहुवचनम्
प्रथमा	चन्द्रो	चद्रो		चन्द्रा
	चन्द्रो	चद्रो		चन्द्रा

इत्यादि ॥ ट्रे रो नवा ॥ ८ । २ । ८० ॥ इत्यने द्रशब्दे-
रेफस्य वा लृट् । एव रुद्रसमुद्रादयः ।

॥ अथार्थाग्रहशब्दः ॥

	एकवचनम्			बहुवचनम्
प्रथमा	अत्थुग्गहो			अत्थुग्गहा
द्वितीया	अत्थुग्गहम्			अत्थुग्गहे
				अत्थुग्गहा

इत्यादि ॥ अवापोते ॥ ८ । १ । १७० ॥ इत्यनेन अव
स्तास्य तिसारु जे ॥ ३ स्यात्, इत्यनेन हस्ते कृते ।
अत्थुग्गहो यस्यावग्रहशब्दस्य जम्मुग्गहो, इत्यादि ।

॥ अथ श्रावणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गेज्जो	गेज्जा
द्वितीया	गेज्जम्	गेज्जे गेज्जा

इत्यादि ॥ एद्वाणे ॥ ८ । १ । ७८ ॥ इत्यनेन एकारः

॥ ह्रस्वः सयोगे, इत्यनेन ह्रस्वे कृते । गिज्जो गिज्जा इत्यादि ।

॥ अथ मज्जाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मज्जगो	मज्जगा
द्वितीया	मज्जगम्	मज्जगे मज्जगा

इत्यादि

॥ अथ व्यापारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वावारो	वावारा
द्वितीया	वावारम्	वावारे वावारा

इत्यादि

॥ अथ पद्मविषयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छन्विहो	छन्विहा
द्वितीया	छन्विहम्	छन्विहे छन्विहा

इत्यादि

॥ अथ चान्वाकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चन्वाओ	चन्वाआ

इत्यादि

॥ अथाशङ्गञ्च ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आगारो	आगारा

इत्यादि

॥ अथाकृशङ्च ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आगरो	आगरा

इत्यादि

॥ अथाधारशङ्च ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आहारो आधारो	आहारा आधारा

इत्यादि, एवमाहारशङ्चस्यापि ।

॥ अथाराशङ्च ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आगातो	आगाता
द्वितीया	आगतम्	आगामे आगासा

इत्यादि

॥ अथारब्धशङ्च ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आदत्तो आरब्धो	आदत्ता आरब्धा
द्वितीया	आदत्त आरब्धम्	आदत्ते आदत्ता आरब्धे आरब्धा

इत्यादि

॥ अथ पक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पक्खो		पक्खा
द्वितीया	पक्खम्		पक्खे पक्खा
तृतीया	पक्खेण	पक्खेण	} पक्खेहि पक्खेहि पक्खेहि

इत्यादि

॥ अथ विद्यमानशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	विज्जमाणो		विज्जमाणा
द्वितीया	विज्जमाणम्		विज्जमाणे विज्जमाणा

इत्यादि

॥ अथाभ्युपगमशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	अप्पुवगमो		अप्पुवगमा
द्वितीया	अप्पुवगमम्		अप्पुवगमे अप्पुवगमा

इत्यादि

॥ अथ चतुर्भुजशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	चउप्पुजो		चउप्पुजा

इत्यादि

॥ अथ सव्यशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सव्यो		सव्या

द्वितीया सञ्चम् सञ्चे सञ्चा
इत्यादि

॥ अथ नानारूपशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा णाणारूवो णाणारूवा
द्वितीया णाणारूवम् णाणारूवे णाणारूवा
इत्यादि

॥ अयानतिरिक्तशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा अणइरित्तो अणइरित्ता
इत्यादि

॥ अथ निक्षेपशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा णिकखेवो णिकखेवा
द्वितीया णिकखेवम् णिकखेवे णिकखेवा
इत्यादि

॥ अथ श्रुतस्वरूपशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा सुअक्खन्धो सुअक्खन्धा
द्वितीया सुअक्खन्धम् सुअक्खन्धे सुअक्खन्धा

इत्यादि ॥ एक-स्वरूपशब्दः ॥ ८ । २ । ४ ॥ इत्यनेन
खकारः

॥ अथ पार्श्वस्थशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पासत्यो	पासत्या
द्वितीया	पासत्यम्	पासत्थे पासत्या
	इत्यादि	

॥ अथ सविम्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सविम्वो सविम्वो	सविम्वगा सविम्वणा
	इत्यादि	

॥ अथोद्विम्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उद्विम्वो उद्विम्वो	उद्विम्वगा उद्विम्वणा
	इत्यादि	

॥ अथाष्टमशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अष्टमो	अष्टमा
द्वितीया	अष्टमम्	अष्टमे अष्टमा
	इत्यादि	

॥ अथ कुलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कुलो	कुला
द्वितीया	कुलम्	कुले कुला

इत्यादि ॥ वाक्ष्यर्थवचनायाः ॥ ८ । १ । ३३ ॥ इत्य-

नेन वा पुवद्भावः । पक्षे कृत्, कृत्तौ कृत्ताइ कृत्ताणि
 इत्यादि नपुसरे । एव छन्दसशब्दस्य, उन्तो, उन्त
 माहात्म्यशब्दस्य माहृष्यो माहृष्य । इत्यादि

॥ अथ यशसशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जसो	जसा
द्वितीया	जसम्	जसे जसा

इत्यादि ॥ आद्रेयो ज' ॥ ८ । १ । २४७ ॥ इत्यनेन जः
 । पयसशब्दस्य पओ । तेजस तेओ । तमस तमो । उरस
 उरो । वक्षसशब्दस्य तु वळो इत्यादिदेववत् ।

॥ अथ जन्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जम्मो	जम्मा
द्वितीया	जम्मम्	जम्मे जम्मा

इत्यादि ॥ न्मो म' ॥ ८ । १ । ६१ ॥ इत्यनेन न्मस्य
 म' । एव नर्मन्मर्मन्वर्मन् प्रभृतय' । यद्य मेय, वय, सुमण,
 सम्म, चम्मपिति दृश्यते तद्बहुलाधिभारात् ।

स्मदामशिरोनभ ॥ ८ । १ । ३२ ॥ इत्यनेन पुवद्भावः

॥ अथ गुणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गुणो	गुणा
द्वितीया	गुणम्	गुणे गुणा

इत्यादि । गुणाश्च, जीवे वा ॥ ८ । १ । ३४ ॥ प्रयो-

क्तव्या इत्यर्थः । नपुसके तु । गुण गुणाँ गुणाइ गुणाणि ।
इत्यादि ।

॥ अथ स्नेहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सणेहो नेहो	सणेहा नेहा

इत्यादि ॥ स्नेहाग्न्योर्वा ॥ ८ । २ । १०२ ॥ अनयोः
सयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वोऽकारो वा भवति ।

॥ अथ निरुपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निहसो	निहसा
द्वितीया	निहसम्	निहसे निहसा

इत्यादि

॥ अथ स्फटिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फलिहो	फलिहा
द्वितीया	फलिहम्	फलिहे फलिहा

इत्यादि

॥ अथ चिकुरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चिहुरो	चिहुरा
द्वितीया	चिहुरम्	चिहुरे चिहुरा

इत्यादि ॥ निरुप-स्फटिक-चिकुरे ह' ॥ ८ । १ । १८६
॥ इत्यनेन कस्य हकारः । स्फटिकशब्दे तु ॥ स्फटिके लः ॥
८ । १ । १९७ ॥ इत्यनेन टकारस्य लकारः ।

॥ अथ ऋदम्बशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कलम्बो कलम्बो	कलम्बा कलम्बा

इत्यादि ॥ ऋदम्बे ना ॥ ८ । १ । २०० ॥ इत्यनेन
दस्य वा लकारः । पणे । कययो कयया इत्यादि ।

॥ अथ मश्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पण्डो	पण्डा
द्वितीया	पण्डम्	पण्डे पण्डा

इत्यादि

॥ अथ सिङ्गशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिण्डो	सिण्डा
द्वितीया	सिण्डम्	सिण्डे सिण्डा

इत्यादि ॥ सूक्ष्म-दन्-प्प-क्त-ह-ह-ह-हणा-ण्ड ॥ ८ ।
२ । ७५ ॥ इत्यनेन ङस्य स्थाने णकारान्तान्तो इकारो
भवति ।

॥ अथ म्यमशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिमिणो सिमिणो	सिमिणा सिमिणा
द्वितीया	सिमिण सिमिणम्	{ सिमिणे सिमिणा सिमिणे सिमिणा

इत्यादि ॥ इ स्वप्तादौ ॥ ८ । १ । ४६ ॥ इत्यनेनादे-

रकारस्येतम् ॥ स्वप्ने नात् ॥ ८ । २ । १०८ ॥ इत्यनेन स्वप्न-
शब्दे नकारात्पूर्वं इकारः ॥ स्वप्ननीव्योर्वा ॥ ८ । १ । २५९ ॥
इत्यनेन वकारस्य वा मकारः । आर्षे उकारोऽपि । यथा ।
सुमिणो, सुमिणा, इत्यादि ।

॥ अथ वेतसशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेडिसो	वेडिसा
द्वितीया	वेडिसम्	वेडिसे वेडिसा

इत्यादि ॥ इत्वे वेतसे ॥ ८ । १ । २०७ ॥ इत्यनेन
तस्य ढकारः । इत्वाभावे तु । वेअसो वेअसा इत्यादि ।

॥ अथ मृदङ्गशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मिङ्गो मुङ्गो	मिङ्गा मुङ्गा

॥ अथ नष्टकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नत्तिओ नत्तुओ	नत्तिआ नत्तुआ

इत्यादि ॥ इदुतौ वृष्ट-वृष्टि-पृथङ्-मृदङ्ग-नष्टके ॥ ८
। १ । १३७ ॥ इत्यनेन ऋकारस्येकारोकारौ भवतः ।

॥ अथ वृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विष्ठो वुष्ठो	विष्ठा उष्ठा

इत्यादि

॥ अथ कृपणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	क्रिणिणो	क्रिणिणा
द्वितीया	क्रिणिणम्	क्रिणिणे क्रिणिणा

इत्यादि ॥ इच्छपाठो ॥ ८ । १ । १०८ ॥ इत्यनेन कृ
कारस्येकारः ।

॥ अथोत्तमशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उत्तमो	उत्तिमा
द्वितीया	उत्तिमम्	उत्तिमे उत्तिमा

इत्यादि । उत्तमो उत्तमा इत्यपि भवति ।

॥ अथ देवदत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	देवदिण्णो	देवदिण्णा
द्वितीया	देवदिण्णम्	देवदिण्णे देवदिण्णा

इत्यादि । बहुशधिकाराण्णत्वाभावे न भवतीकारः ।
दत्त । देवदत्तः ।

पचाशत्-पचदश-दत्ते ॥ ८ । २ । ४३ ॥ एषु सयुक्तेषु
णकारः । पण्णासा । पण्णरह । णिण्ण ।

॥ अथाद्धारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	इद्धारो अद्धारो	इद्धारो अद्धारो

इत्यादि ॥ पकाद्धारललाटे वा ॥ ८ । १ । ४७ ॥ इत्य-

नेनादेस्त इत्त्वा वा ॥ इन्द्रादौ ल् ॥ ८ । १ । २७४ ॥ इत्य-
नेन ङ्कात् ।

॥ अथ म यमशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मञ्जिमा	मञ्जिमा
द्वितीया	मञ्जिमम्	मयिमे मञ्जिमा

इत्यादि ॥ मय्यम-इतमे द्वितीयस्य ॥ ८ । १ । ४८
॥ इत्यनेन द्वितीयस्यात इत्त्वा वा ।

॥ अथ विषमयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विसमइआ	विसमइआ
द्वितीया	विसमइअम्	विममइए विसमइआ

इत्यादि ॥ मय्यथ्यइर्वा ॥ ८ । १ । ५० ॥ मयादि प्रत्यये
आदेस्तः स्थाने अइ इत्यादेशः । पक्षे । विसमओ विसमआ
इत्यादि ।

॥ अथ ह्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हीरो हगे	हीरा हरा
द्वितीया	हीर हरम्	{ हीरे हीरा हरे हरा

इत्यादि ॥ ईहिरे वा ॥ ८ । १ । ५१ ॥ इत्यनेनादेस्त
इत्त्वा ।

॥ अथ श्चिदन्तशब्दः ॥

एकवचनम्   बहुवचनम्
 प्रथमा   रुदिओ   श्चिदिओ   श्चिदिभा   श्चिदिआ
 इत्यादि ॥ चन्द्र-श्चिदिते णा वा ॥ ८ । १ । ५३ ॥ इ-
 त्यनेनात्तरकारस्य णकारेण सहितस्योच्च वा भवति ।

॥ अथ मयमशब्दः ॥

एकवचनम्   बहुवचनम्
 प्रथमा   { पुरुमो   पुरमो   { पुरुमा   पुरमा
                  { पदुमो   पदमो   { पदुमा   पदमा
 इत्यादि ॥ मयमे पयोरां ॥ ८ । १ । ५५ ॥ इत्यनेन
 प्रथमशब्दे पकारयकारयोरकारस्य युगपत् क्रमेण च उकारो
 वा भवति ।

॥ मेधि-निधिर-निधिल-प्रथमे थस्य ङ ॥ ८ । १ ।
 २१५ ॥ इत्यनेन थस्य ङ ।

॥ अथ गवयशब्दः ॥

एकवचनम्   बहुवचनम्
 प्रथमा   गउओ   गउआ
 द्वितीया   गउअम्   गउअ   गउआ

इत्यादि ॥ गवये व' ॥ ८ । १ । ५४ ॥ इत्यनेन वका-
 राकारस्योकार ।

॥ अथ पाञ्चशब्दः ॥

एकवचनम्   बहुवचनम्
 प्रथमा   पञ्जा   पञ्जा

द्वितीया पज्जम् पज्जे पज्जा

इत्यादि ॥ श्लो ज० ॥ ८ । २ । ८३ ॥ इत्यनेन शः सम्बन्धिनो जस्य वा लुरु, पक्षे ॥ म्-श्लोर्णः ॥ ८ । २ । ४२ ॥ इत्यनेन शस्य णकारे कृते । पण्णो पण्णा इत्यादि ।

॥ अथ मज्जशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पज्जो पण्णो	पज्जा पण्णा
	इत्यादि	

॥ अथोत्करशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उक्केरो उक्करो	उक्केरा उक्करा
द्वितीया	उक्केर उक्करम्	{ उक्केरे उक्करे उक्केरा उक्करा

इत्यादि ॥ वल्युत्करपर्यन्ताश्चर्ये वा ॥ ८ । १ । ५८ ॥ इत्यनेनादेरस्य एत्त्व वा ।

॥ अथ पर्यन्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पेरतो पज्जतो	पेरता पज्जता

इत्यादि ॥ एत पर्यन्ते ॥ ८ । २ । ६५ ॥ इत्यनेन पर्यन्तशब्दे र्यस्य रो भवति एत्त्वे कृते सति ॥ च-ग्य-र्या ज ॥ ८ । २ । २४ ॥ इत्यनेन एत्वाभावपक्षे जकार ।

॥ अथ चामरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चमरो चामरो	चमरा चामरा

द्वितीया	चमर	चामरम्	{ चमरे	चामरे
			{ चमरा	चामरा

इत्यादि

॥ अथ काङ्क्षशब्द ॥

	कङ्क्षचनम्		कङ्क्षचनम्	
प्रथमा	कङ्क्षो	कालो	कङ्क्षा	काला

इत्यादि

॥ अथ स्थापितशब्द ॥

	कङ्क्षचनम्		कङ्क्षचनम्	
प्रथमा	कङ्क्षो	कङ्क्षो	कङ्क्षा	कङ्क्षा

इत्यादि

॥ अथ परिस्थापितशब्द. ॥

	कङ्क्षचनम्		कङ्क्षचनम्	
प्रथमा	कङ्क्षो	कङ्क्षो	कङ्क्षा	कङ्क्षा

इत्यादि

॥ अथ सस्थापितशब्द ॥

	कङ्क्षचनम्		कङ्क्षचनम्	
प्रथमा	कङ्क्षो	कङ्क्षो	कङ्क्षा	कङ्क्षा

इत्यादि

॥ अथ दाङ्क्षिशब्द ॥

	कङ्क्षचनम्		कङ्क्षचनम्	
प्रथमा	कङ्क्षो	कङ्क्षो	कङ्क्षा	कङ्क्षा

इत्यादि

॥ अथ नागशब्दः ॥

	एकवचनम्		उद्बुचनम्
प्रथमा	नगओ नागओ		नगआ नागआ
	इत्यादि		

॥ अथ कुमाश्चब्दः ॥

	एकवचनम्		उद्बुचनम्
प्रथमा	कुमरो कुमारो		कुमरा कुमारा

इत्यादि ॥ शब्दयोस्त्वातादावदान ॥ ८ । १ । ६७ ॥

इत्यनेनादेराकारस्य अद्वा भवति । केचित् प्राह्वणपूराह्वो-
रपीच्छन्ति । गम्हणो, गम्हणो । पुव्वण्हो, पुव्वण्हो, उव्व
दि, वम्हणो, गम्हणो, इत्यत्र तु ॥ पक्ष्म-श्म-त्स-स्म-ह्मा-
म्ह' ॥ ८ । २ । ७४ ॥ इत्यनेन ह्यस्य म्ह । क्वचिच्च उम्भ-
णो इत्यपि भवति । सिद्धान्ते माहणो इत्यपि भवति । यथा ।
उसभदत्तस्य माहणस्स ।

॥ अथ गीष्मशब्दः ॥

	एकवचनम्		उद्बुचनम्
प्रथमा	गिम्हो		गिम्हा
द्वितीया	गिम्हम्		गिम्हे गिम्हा
	इत्यादि		

॥ अथ कुम्हानशब्दः ॥

	एकवचनम्		उद्बुचनम्
प्रथमा	कुम्हाणो		कुम्हाणा
द्वितीया	कुम्हाणम्		कुम्हाणे कुम्हाणा
	इत्यादि		

॥ अथ विम्बयशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विम्बओ	विम्बभा
द्वितीया	विम्बअम्	विम्बए विम्बमा
	इत्यादि	

॥ अथ पत्राहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पवहो पत्राहो	पवहा पत्राहा
द्वितीया	पवह पत्राहम्	{ पवहे पत्राहे पवहा पत्राहा
	इत्यादि	

॥ अथ महारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पहरो पहारो	पहरा पहारा
द्वितीया	पहर पहारम्	{ पहरे पहारे पहरा पहारा
	इत्यादि	

॥ अथ प्रसारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पयरो पयारो	पयरा पयारा

इत्यादि । एष प्रसारशब्दस्यापि रूपाणि ।

॥ अथ प्रस्तावशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पयवो पत्यावो	पन्थवा पत्यावा

द्वितीया पथव पथायम् { पथवे पथावे
{ पथवा पथावा

इत्यादि ॥ घञवृद्धेर्वा ॥ ८ । १ । ६८ ॥ घञ्निमित्तो
यो वृद्धिरूप आकारस्तस्यादिभूतस्य अद्वा भवति । कचिन्न ।
राग । राओ ।

॥ अथ महाराष्ट्रशब्द ॥

	एकवचनम्	उद्वचनम्
प्रथमा	मरहठो मराहठो	मरहठा मराहठा
द्वितीया	मरहठ मराहठम्	{ मरहठे मराहठे { मरहठा मराहठा

इत्यादि ॥ महाराष्ट्रे ॥ ८ । १ । ६९ ॥ इत्यनेनादेरा-
कारस्य अद्वा भवति ॥ महाराष्ट्रे हरो. ॥ ८ । २ । ११९ ॥
इत्यनेन महाराष्ट्रशब्दे हरोर्व्यत्ययः ।

॥ अथ पासनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पसणो	पसणा
द्वितीया	पसणम्	पसणे पसणा

इत्यादि

॥ अथ कासिकशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कसिओ	कसिआ
द्वितीया	कसिअम्	कसिए कसिआ

इत्यादि

॥ अथ विम्बयशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विम्बओ	विम्बआ
द्वितीया	विम्बअम्	विम्बए विम्बआ
	इत्यादि	

॥ अथ पत्राहशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पत्रहो पत्राहो	पत्रहा पत्राहा
द्वितीया	पत्रह पत्राहम्	{ पत्रहे पत्राहे पत्रहा पत्राहा
	इत्यादि	

॥ अथ पहराशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पहरो पहरो	पहरा पहारा
द्वितीया	पहर पहारम्	{ पहरे पहारे पहरा पहारा
	इत्यादि	

॥ अथ प्रफारशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	प्रफरो प्रफारो	प्रफरा प्रफारा

इत्यादि । एष प्रचारशब्दस्यापि रूपाणि ।

॥ अथ प्रस्तावशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	प्रन्यवो प्रत्यावो	प्रथवा प्रथावा

द्वितीया पत्थन्न पत्थायम् { पत्थने पत्थावे
{ पत्थवा पत्थावा

इत्यादि ॥ घञ्बृद्धेर्वा ॥ ८ । १ । ६८ ॥ घञ्निमित्तो
यो वृद्धिरूप आकारस्तस्यादिभूतस्य अद्वा भवति । क्वचिन्न ।
रागः । राओ ।

॥ अथ महाराष्ट्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मरहठो मराहठो	मरहठा मराहठा
द्वितीया	मरहठ मराहठम्	मरहठे मराहठे मरहठा मराहठा

इत्यादि ॥ महाराष्ट्रे ॥ ८ । १ । ६९ ॥ इत्यनेनादेरा-
कारस्य अद्वा भवति ॥ महाराष्ट्रे हरोः ॥ ८ । २ । ११९ ॥
इत्यनेन महाराष्ट्रशब्दे हरोर्व्यत्ययः ।

॥ अथ पासनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पसणो	पसणा
द्वितीया	पसणम्	पसणे पसणा

इत्यादि

॥ अथ कासिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कसिओ	कसिआ
द्वितीया	कसिअम्	कसिए कसिआ

इत्यादि

॥ अथ प्राक्वाच्यस्य ॥

	एकवचनम्	उद्वचनम्
प्रथमा	वसिष्ठा	वसिष्ठा
	इत्यादि	

॥ अथ प्राक्वाच्यस्य ॥

	एकवचनम्	उद्वचनम्
प्रथमा	पत्ता	पत्ता
	इत्यादि	

॥ अथ सामासिकस्य ॥

	एकवचनम्	उद्वचनम्
प्रथमा	समिद्धो	समिद्धो
	इत्यादि	

॥ अथ सामासिकस्य ॥

	एकवचनम्	उद्वचनम्
प्रथमा	सजतिभो	सजतिना

इत्यादि ॥ सामासिकस्योऽर्थः ॥ ८ । १ । ७० ॥ इत्य-
 ०नात्सतोऽङ्गवति । सजति-नो, इत्यत्र द्वितीयाऽङ्कारस्य नृ
 इत्य मयोर्गे, इति इत्य ।

॥ अथ सामासिकस्य ॥

	एकवचनम्	उद्वचनम्
प्रथमा	सामभो	साम ॥
द्वितीया	सामभम्	साम ॥ साम ॥

इत्यादि ॥ सामासिके स. ॥ ८ । १ । ७१ ॥ इत्यनेन
 मस्य आताऽकारः ।

॥ अथ कृपासशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	कृप्सो	कृप्सासो	कृप्सा कृप्सासा
	इत्यादि ॥ इः सदादौ वा ॥ ८ । १ । ७२ ॥		इत्यनेना-
	व इच्च वा ।		

॥ अथ खल्वाटशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	खल्लीडो		खल्लीडा
द्वितीया	खल्लीडम्		खल्लीडे खल्लीडा
	इत्यादि ॥ ईः स्त्यान-खल्वाटे ॥ ८ । १ । ७४ ॥		इ-
	इत्यनेनात् इच्चं ॥ टोडः ॥ ८ । १ । १९५ ॥		इत्यनेन टकारस्य
	टकारः ।		

॥ अथ स्तावकशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	शुवओ		शुवआ
द्वितीया	शुवअम्		शुवए शुवआ
	इत्यादि ॥ उः सास्त्रा-स्तावके ॥ ८ । १ । ७४ ॥		इ-
	इत्यनेनात् उच्च ।		

॥ अथाऽऽसारशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	ऊसारो आसारो		ऊसारा आसारा
द्वितीया	ऊसार आसारम्		{ ऊसारे ऊसारा
			{ आसारे आसारा

इत्यादि ॥ ऊद्दासाणे ॥ ८ । १ । ७६ ॥ इत्यनेनात्
ऊच्च वा ।

॥ अथ नैरिपिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नेरइओ	नेरइआ
द्वितीया	नेरइअम्	नेरइए नेरइआ

इत्यादि

॥ अथैरावणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	एरावणो	एरावणा
द्वितीया	एरावणम्	एरावणे एरावणा

इत्यादि

॥ अथ कलासशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कइलासो	कइलासा
द्वितीया	कइलासम्	कइलासे कइलासा

इत्यादि ॥ वैगटौ वः ॥ ८ । १ । १५० ॥ इसनेन अ-
इरादेशः । पक्षे । केलामो, केलामो । इत्यादि ।

॥ अथ केटभशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	केटवो	केटवा
द्वितीया	केटवम्	केटवे केटवा

इत्यादि ॥ सग-शब्द-केटभे वः ॥ ८ । १ । १९६ ॥

इत्यनेन टस्य ढः ॥ कैटभे भो इ. ॥ ८ । १ । २४० ॥ इत्यनेन भस्य वकारः ।

॥ अथ वैकुण्ठशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेकुण्ठो	वेकुण्ठा
द्वितीया	वेकुण्ठम्	वेकुण्ठे वेकुण्ठा

इत्यादि । एवमैरावतादयः ॥ ऐत एन् ॥ ८ । १ । १४८ ॥ इत्यनेन सर्वत्र एकारः ।

॥ अथ पारापतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पारेवओ पारावओ	पारेवआ पारावअ
द्वितीया	पारेवअ पारावअम्	{ पारेवण पारावण { पारेवआ पारावआ

इत्यादि ॥ पारापते गो या ॥ ८ । १ । ८० ॥ इत्यनेन रकारस्थितस्य अत्र एद्वा भवति ।

॥ अथ चूर्णशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चुण्णो	चुण्णा
द्वितीया	चुण्णम्	चुण्णे चुण्णा

इत्यादि

॥ अथ नरेन्द्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नगिन्टो	नगिन्टा

द्वितीया नरिन्दम् नरिन्दे नरिन्दा
इत्यादि

॥ अथ मुनीन्द्रशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा मुणिन्दो मुणिन्दा
इत्यादि

॥ ह्रस्व सयोगे ॥ इत्यनेन ह्रस्व ।

॥ अयोत्सवशब्द ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा उच्छवो ऊसवो उच्छया ऊसवा
इत्यादि

अयोत्सुकशब्द ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा उच्छुओ ऊसुओ उच्छुआ ऊसुआ

इत्यादि ॥ सामर्थ्योत्सुकोत्सवे वा ॥ ८ । २ । २२ ॥
इत्यनेन छकारे कृते ॥ अनुत्साहोत्सन्ने त्सच्छे ॥ ८ । १ ।
११४ ॥ इत्यनेनोत्साहोत्सन्नवर्जिते शब्दे यौ त्सच्छौ तयोः प-
रपोरादेरुत ऊद्भवति ।

॥ अयोत्सिक्तशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा ऊसित्तो ऊसित्ता
द्वितीया ऊसित्तम् ऊसित्ते ऊसित्ता

इत्यादि

॥ अथोत्साहशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उत्थारो	उच्छाहो	उत्थारा उच्छाहा

इत्यादि ॥ वोत्साहे थो हश्चरः ॥ ८ । २ । ४८ ॥

ह्रस्वात् थ्य-श्च-त्स-प्सामनिश्चले ॥ ८ । २ । २१ ॥ इत्य-
नेन सूत्रेण उत्साहशब्दे त्स इत्यस्य छकारः ।

॥ अथोत्सन्नशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उच्छन्नो		उच्छन्ना
द्वितीया	उच्छन्नम्		उच्छन्ने उच्छन्ना

इत्यादि

॥ अथ मत्सरशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	मच्छलो मच्छरो		मच्छला मच्छरा

इत्यादि

॥ अथ सवत्सरशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सवच्छलो सवच्छरो		सवच्छला सवच्छरा

इत्यादि

॥ अथ निश्चलशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	णिचलो		णिचला

इत्यादि

॥ अथ मृषिणशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	मृसतो मृसभो		मृसगा मृमभा
			इत्यादि

॥ अथ विभीतकशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	बहेडभो		बहेडभा
द्वितीया	बहेडमम्		बहेडप बहेडभा

इत्यादि ॥ पयि-पृथिरी-प्रतिश्रुन्मृषिक-हरिद्रा-विभीत-
केप्यत् ॥ ८ । १ । ८८ ॥ इत्यनेनापि अकारः । बहेडभो
इत्यत्र ॥ ए पीयूषापीडविभीतककीदृशेदृशे ॥ ८ । १ । १०५ ॥
इत्यनेन ईत एकारः ।

॥ अथ निर्णयशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	निष्णभो		निष्णआ
द्वितीया	निष्णमम्		निष्णप् निष्णआ
			इत्यादि

॥ अथ द्विमात्रशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	दुमत्तो		दुमत्ता
द्वितीया	दुमत्तम्		दुमत्ते दुमत्ता

-इत्यादि

॥ अथ द्विविधशब्दः ॥

	एकवचनम्	वहुवचनम्
प्रथमा	दुविहो	दुविहा
द्वितीया	दुविहम्	दुविहे दुविहा

इत्यादि

॥ अथ द्विरेफशब्दः ॥

	एकवचनम्	वहुवचनम्
प्रथमा	दुरेहो	दुरेहा
द्वितीया	दुरेहम्	दुरेहे दुरेहा

इत्यादि ॥ द्विन्धास्त् ॥ ८ । १ । ९४ ॥ इत्यनेन द्विशब्दे इत उद्भवति । ३७ लाधिकारात् कचिद्विकल्पः । दुउणो । त्रिउणो । दुउणा । विउणा । द्विगुण इत्यर्थः । दुइओ । त्रिउओ । दुइज्जो । वीओ । इत्यादि । द्वितीय इत्यर्थः । कचिन्न भवति । त्रिओ । दिअ । इत्यादि । द्विज इत्यर्थः । दिरओ । दिरआ । इत्यादि । द्विद इत्यर्थः ।

॥ अथ निपण्णशब्दः ॥

	एकवचनम्	वहुवचनम्
प्रथमा	णुमण्णो णिसण्णो	णुमण्णा णिसण्णा
द्वितीया	णुमण्ण णिसण्णम्	{ णुमण्णे णिसण्णे णुमण्णा णिसण्णा

इत्यादि ॥ उमो निपण्णे ॥ ८ । १ । १७४ ॥ इत्यनेनादेः स्वरस्य परेण नस्वरव्यञ्जनेन सह उम आदेशो वा भवति ।

॥ अथ युधिष्ठिरशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा जहुष्ठिलो जहिष्ठिलो जहुष्ठिला जहिष्ठिला

इत्यादि ॥ युधिष्ठिरे वा ॥ ८ । १ । ९६ ॥ इत्यनेना-
देरित उच्च वा । पक्षे ॥ उतो मुहुलादिष्वत् ॥ ८ । १ । १०७ ॥
इत्यनेनादेस्तोऽकारः ॥ हस्त्रिादौ ल ॥ ८ । १ । २६४ ॥
इत्यनेन लकारः ।

॥ अथ निर्झरशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा ओझरो निर्झरो ओझरा निर्झरा

इत्यादि ॥ वा निर्झरे ना ॥ ८ । १ । ९८ ॥ इत्यनेन
निर्झरशब्दे नकारेण सह इत ओकारो वा भवति । निर्झरश-
ब्दस्य तु निज्जरो, इत्येकमेव भवति ।

॥ अथ कश्मीरशब्दः ॥

बहुवचनम्

प्रथमा

कम्भारा

कम्हारा

इत्यादि, देवशब्दस्य बहुवचनवत् ॥ कश्मीरे म्भो वा ॥
८ । २ । ६० ॥ इत्यनेन सयुक्तस्य म्भः । आत्कश्मीरे ॥ ८ ।
१ । १०० ॥ इत्यनेन ईत आकारः । पक्षे ॥ पस्म-उम-प्मेत्या-
दिना सूत्रेण श्मस्य म्हः । कश्मीरशब्दस्य देशवाचित्वात्, बहु-
वचनान्त एव दृश्यते । कम्भारो, कम्हारो इति तु प्रत्यन्तरा-
लभ्यते ।

॥ अथ व्यापातशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वावाओ	वावाआ
द्वितीया	वावाअम्	वावाए वावाआ

इत्यादि ॥ अघो मनयाम् ॥ इत्यनेन यकारस्य लृक् ।
विउवाओ । विउवाआ । इति तु आर्षप्रयोगः ।

॥ अथ स्तोकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	थोक्को थोवो थेवो	थोक्का थोवा थेवा

इत्यादि ॥ स्तोकस्य थोक्क-थोव-थेवा. ॥ ८ । २ ।
१२५ ॥ एते त्रय आदेशा वा भवन्ति । पक्षे । थोओ घोआ
इत्यादि ।

॥ अथ करीषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	करिसो	करिसा
द्वितीया	करिसम्	करिसे करिसा

इत्यादि

॥ अथ शिरीषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिरिसो	सिरिसा
द्वितीया	सिरिसम्	सिरिसे सिरिसा

इत्यादि

॥ अथ बल्मीकशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बल्मिओ	बल्मिआ
द्वितीया	बल्मिअम्	बल्मिण बल्मिआ ।

इत्यादि

॥ अथ त्रीदितशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	त्रिलिओ	त्रिलिआ
द्वितीया	त्रिलिअम्	त्रिलिण त्रिलिआ

इत्यादि ॥ डोल० ॥ ८ । १ । २०२ ॥ इत्यनेन टकार-
स्य लकार ।

॥ अथोपनीतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उवणिओ	उवणिआ
द्वितीया	उवणिअम्	उवणिण उवणिआ

इत्यादि ॥ पानीयादिष्वित् ॥ ८ । १ । १०१ ॥ इत्यनेन
ईत् इत्त्वम् । बहुलाधिकारादिषु कचिन्नित्य कचिद्विकल्पः । फ-
रीसो । उवणीओ । इत्यादि ।

॥ अथ गरुडशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गरुडो	गरुडा
द्वितीया	गरुडम्	गरुडे गरुडा

इत्यादि ॥ डोल० ॥ ८ । १ । २०२ ॥ इत्यनेन लः ।

अस्मिन् सूत्रे प्रायोग्रहणात् कचिद्विकल्पः । यथा गुळो, गुडो ।
आमेलो, आवेडो । इत्यादि ॥ नीपापीडे मो वा ॥ ८ । १ ।
२३४ ॥ इत्यनेन पस्य मः ॥ एत्पीयूपापीड-त्रिभीतक-कीदृशे-
दृशे ॥ ८ । १ । १०५ ॥ इत्यनेन एकारः । कचिन्न लकारः ।
गउडो, गउडा, इत्यादि । गौडशब्दस्य गउडो इति रूपम् ।

॥ अथ पौरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पउरो	पउरा
द्वितीया	पउरम्	पउरे पउरा
	इत्यादि	

॥ अथ कौरवशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कउरवो	कउरवा
द्वितीया	कउरवम्	कउरवे कउरवा
	इत्यादि	

॥ अथ पौरजनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पउरजणो	पउरजणा
द्वितीया	पउरजणम्	पउरजणे पउरजणा

इत्यादि ॥ अवः पौरादौ च ॥ ८ । १ । १६२ ॥ इत्य-
नेन औत अउरादेशः ।

॥ अथ जीर्णशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जुणो	जुण्णा

॥ अथ चल्पीकशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वम्मिओ	वम्मिआ
द्वितीया	वम्मिअम्	वम्मिए वम्मिआ

इत्यादि

॥ अथ त्रीदितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विलिओ	विलिआ
द्वितीया	विलिअम्	विलिए विलिआ

इत्यादि ॥ डोल. ॥ ८ । १ । २०० ॥ इत्यनेन टकार-
स्य लकारः ।

॥ अयोपनीतशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उवणिओ	उवणिआ
द्वितीया	उवणिअम्	उवणिए उवणिआ

इत्यादि ॥ पानीयादिष्वित् ॥ ८ । १ । १०१ ॥ इत्यनेन
इत् इच्चम् । बहुलाधिकारादिषु कचिन्नित्य कचिदिकल्प' । क
रीसो । उवणीओ । इत्यादि ।

॥ अथ गरुडशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गरुडो	गरुडा
द्वितीया	गरुडम्	गरुडे गरुडा

इत्यादि ॥ डोल. ॥ ८ । १ । २०२ ॥ इत्यनेन ल' ।

॥ अथ सदृग्वर्णशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	सरिवण्णो	सरिवण्णा	
द्वितीया	सरिवण्णम्	सरिवण्णे	सरिवण्णा
	इत्यादि		

॥ अथ सट्ग्रूपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	सरिरूवो	सरिरूवा	
द्वितीया	सरिरूवम्	सरिरूवे	सरिरूवा
	इत्यादि		

॥ अथ सदृशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	सरिसो	सरिसा	
द्वितीया	सरिसम्	सरिसे	सरिसा
	इत्यादि		

॥ अथैतादृशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	एआरिसो	एआरिसा	
द्वितीया	एआरिसम्	एआरिसे	एआरिसा
	इत्यादि		

॥ अथ भवादृशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	भवारिसो	भवागिसा	

द्वितीया जुष्णम् जुष्णे जुष्णा

इत्यादि ॥ उज्जीर्णे ॥ ८ । १ । १०२ ॥ इत्यनेन ईत
उकारः । बहुलाधिकारात् कचिन्न । जिष्णे भीअणमत्ते ।

॥ अथ हीनशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा हणो हीणो हणा हीणा

द्वितीया हण हीणम् { हणे हीणे
हणा हीणा

इत्यादि ॥ ऊहीनविहीने वा ॥ ८ । १ । १०३ ॥ इ-
त्यनेन ईत ऊच्यम् । एव विहीनशब्दस्यापि । सूत्रे हीन-विही-
ने, इति प्रतिपादनात्, पहीणजरमरणा इत्यत्र न भवन्युकारः ।

॥ अथ कीशशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा केरिसो केरिसा

द्वितीया केरिसम् केरिमे केरिसा

इत्यादि

॥ अथेदशशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा एरिसो एरिसा

द्वितीया एरिसम् एरिसे एरिसा

इत्यादि ॥ दृश क्शिष्टरूपात् ॥ ८ । १ । १०४ ॥ इ-
त्यनेन दशे शीतोर्कनोरिरादेशः ।

॥ अथ युष्माद्दशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जुम्हारिसो	जुम्हारिसा
द्वितीया	जुम्हारिसम्	जुम्हारिसे जुम्हारिसा

इत्यादि ॥ युष्मत्पर्यपरे तः ॥ ८ । १ । २४६ ॥ इत्यनेन
यकारस्य तकारः ।

॥ अथास्माद्दशशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अम्हारिसो	अम्हारिसा
द्वितीया	अम्हारिसम्	अम्हारिसे अम्हारिगा

इत्यादि ॥ पक्ष्म-श्म-प्म-स्म-ह्मा म्हाः ॥ ८ । २ । ७४
॥ इत्यनेन म्हाः ।

॥ अथ मुकुलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मउलो	मउला
द्वितीया	मउलम्	मउले मउला

इत्यादि

॥ अथ मुकुटशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मउडो	मउडा
द्वितीया	मउडम्	मउडे मउडा

इत्यादि

द्वितीया भचारिमम्   भचारिमे भचारिमा
इत्यादि

॥ अथ यादशशब्दः ॥

षड्वचनम्   बहुवचनम्
प्रथमा जाग्मिो   जाग्मिा
द्वितीया जारिमम्   जारिमिे जारिमा
इत्यादि

॥ अथ तादशशब्दः ॥

षड्वचनम्   बहुवचनम्
प्रथमा तारिसो   तारिमा
द्वितीया तारिमम्   तारिमिे तारिमा
इत्यादि

॥ अथान्यादशशब्दः ॥

षड्वचनम्   बहुवचनम्
प्रथमा अन्नारिमो   अन्नारिमा
द्वितीया अन्नारिसम्   अन्नारिमिे अन्नारिमा
इत्यादि

॥ अथ मादशशब्दः ॥

षड्वचनम्   बहुवचनम्
प्रथमा मारिसो   मारिमा
द्वितीया मारिमम्   मारिमिे मारिमा
इत्यादि

इत्यादि ॥ लुकि दुगे वा ॥ ८ । १ । ११५ ॥ इत्यनेन
रेफस्य लुकि मति उत ऊच्च वा भवति ।

॥ अथ लुङ्गशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लोद्धओ	लोद्धआ
द्वितीया	लोद्धअम्	लोद्धए लोद्धआ

इत्यादि

॥ अथ मुद्गरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मोगगरो	मोगगरा

इत्यादि

॥ अथ कुन्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कोन्तो	कोन्ता
द्वितीया	कोन्तम्	कोन्ते कोन्ता

इत्यादि

॥ अथ पुस्तकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पोत्थओ	पोत्थआ
द्वितीया	पोत्थअम्	पोत्थए पोत्थआ

इत्यादि ॥ ओत्सयोगे ॥ ८ । १ । ११६ ॥ इत्यनेनादे-
रन्त ओत्सम् ॥ इत्स्व' सयोगे ॥ इत्यनेन इत्स्वे कृते तु । लुद्धओ
। मोगगरो । कुन्तो । पुत्थओ । इत्यादि । पोत्थओ, इत्यत्र तु

॥ अथ मुकुरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मउरो	मउरा
द्वितीया	मउरम्	मउरे मउरा

इत्यादि । उतो मुकुलादिष्वत् ॥ ८ । १ । १०७ ॥ इत्यनेनादेस्तोऽत्त्वम् । क्वचिदाकारोपि । विद्रुत* । विदाओ विदाआ इत्यादि ।

॥ अथ गुरुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गरुओ गुरओ	गरुआ गुरुआ
द्वितीया	गरुभ गुरुअम्	{ गरुए गरुआ गुरुए गुरुआ

इत्यादि ॥ गुरौ के वा ॥ ८ । १ । १०९ ॥ इत्यनेन गुरोः स्वार्थे के सति आदेस्तोऽद्वा भवति ।

॥ अथ सुभगशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुहवो सुहओ	सुहवा सुहआ
द्वितीया	सुहव सुहअम्	{ सुहवे सुहवा सुहए सुहआ

इत्यादि ॥ उत्सुभगमुमले वा ॥ ८ । १ । ११३ ॥ इत्यनेनादेस्त ऊद्वा ॥ ऊत्त्वे दुर्भग-सुभगे षः ॥ ८ । १ । ११२ ॥ अनयोस्तुत्वे गस्य षः ।

॥ अथ दुर्भगशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दुहवो दुहओ	दुहवा दुहआ

इत्यादि ॥ लृकिं दुगे वा ॥ ८ । १ । ११५ ॥ इत्यनेन
रेफस्य लृकिं सति उत ऊत्त्व वा भवति ।

॥ अथ लुब्धकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लोद्धओ	लोद्धआ
द्वितीया	लोद्धअम्	लोद्धए लोद्धआ

इत्यादि

॥ अथ मुद्गरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मोग्गरो	मोग्गरा

इत्यादि

॥ अथ कुन्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कोन्तो	कोन्ता
द्वितीया	कोन्तम्	कोन्ते कोन्ता

इत्यादि

॥ अथ पुस्तकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पोत्थओ	पोत्थआ
द्वितीया	पोत्थअम्	पोत्थए पोत्थआ

इत्यादि ॥ ओत्सयोगे ॥ ८ । १ । ११६ ॥ इत्यनेनादे-
स्त ओत्त्वम् ॥ इत्स्व' सयोगे ॥ इत्यनेन इत्स्वे कृते तु । लुद्धओ
। मुग्गरो । कुन्तो । पुत्थओ । इत्यादि । पोत्थओ, इत्यत्र त

॥ वादपर्यवचनायाः ॥ इत्यनेन वा पुनश्चात्र । पतो इत्य-
दृषाणि ।

॥ अथाईन्द्रम् ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ अरुन्तो अरुन्तो अगिहन्तो	{	{ अरुन्ता अरुन्ता अगिहन्ता

इत्यादिदेववत् ॥ उगार्हति ॥ ८ । २ । १११ ॥ इत्य-
नेनाईन्द्रम् मयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्व उकाराऽथाग्रेवारा स्युः
। कृतेषु च तेषु ॥ प्रथान्त ॥ ८ । ३ । १८१ ॥ इत्यनेन
न्त इत्यादेशः ।

॥ अथ इण्डमन्त्रम् ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	इण्डमन्तो		इण्डमन्ता
द्वितीया	इण्डमन्तम्		इण्डमन्ते इण्डमन्ता

इत्यादि ॥ आन्वियद्गोडाल-वन्-मन्नेत्तेर-मणा मतो
॥ ८ । २ । १५९ ॥ इत्यनेन मतोर्मन्त इत्यादेशः ॥ उर्ध्व-
नूमत्कण्डपवातूले ॥ ८ । ३ । १२१ ॥ इत्यनेन ऊत उत्त्वम् ।
केचिन्मादेशमपीच्छन्ति । यथा । इण्डमा । इत्यादिरीन्द्रो मा-
लावत् ।

॥ अथ पथिनन्तम् ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पथो		पथा
द्वितीया	पथम्		पथे पथा

इत्यादि ॥ पथि-पृथिवी-प्रतिश्रुन्मूपिक-हरिद्रा-मिभीत-
फेप्वत् ॥ ८ । १ । ८८ ॥ इत्यनेनादेरितोऽकारः ।

॥ अथ मृगशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मओ	मआ
द्वितीया	मअम्	मए मआ

इत्यादि

॥ अथ घृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	घद्यो	घद्या

इत्यादि ॥ ऋतोऽत् ॥ ८ । १ । १२६ ॥ इत्यनेनाऽकारः

॥ अथ भृङ्गशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भिङ्गो	भिङ्गा
द्वितीया	भिङ्गम्	भिङ्गे भिङ्गा

इत्यादि

॥ अथ शृङ्गारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिङ्गारो	सिङ्गारा

इत्यादि

॥ अथ भृङ्गारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भिङ्गारो	भिङ्गारा

इत्यादि

॥ अथ शृगालशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	सिआलो	सिगालो	सिआला	सिगाला
		इत्यादि		

॥ अथ कृशशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	किसो		किसा	
द्वितीया	किसम्		किसे	किसा
		इत्यादि		

॥ अथ कृपितशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	किसिओ		किसिआ	
द्वितीया	किसिअम्		किसिए	किसिआ
		इत्यादि		

॥ अथ नृपशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	निवो		निवा	
द्वितीया	निवम्		निवे	निवा
		इत्यादि		

॥ अथ कृपशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	निवो		निवा	
		इत्यादि		

॥ अथ वृत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तिप्पो	तिप्पा
द्वितीया	तिप्पम्	तिप्पे तिप्पा
	इत्यादि	

॥ अथ द्वतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हिओ	हिआ
	इत्यादि	

॥ अथ व्याहृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वाहित्तो वाहिओ	वाहित्ता वाहिआ
	इत्यादि ॥ सेनात्रौ वा ॥ ८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन वा दिप्चम् ।	

॥ अथ दृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दिहो	दिहा
द्वितीया	दिहम्	दिहे दिहा
	इत्यादि	

॥ अथ बृहत्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विहिओ	विहिआ
द्वितीया	विहिअम्	विहिण विहिआ
	इत्यादि	

॥ अथ विठ्णशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विइण्हो	विइण्हा
द्वितीया	विइण्हम्	विइण्हे विइण्हा

इत्यादि ॥ मूक्ष्म-श्वेत्यादिना-ष्णस्थाने ण्हः ।

॥ अयोत्कृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उक्किहो	उक्किह्वा
द्वितीया	उक्किहम्	उक्किहे उक्किह्वा

इत्यादि

॥ अथ नृशसशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निससो	निससा
द्वितीया	निससम्	निससे निससा

इत्यादि ॥ इत्कृपाणौ ॥ ८ । १ । १०८ ॥ इत्यनेनादे-
र्कन इत्यम् ।

॥ अथ पृष्ठशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिहो प्हो	पिह्वा प्हा

इत्यादि ॥ पृष्ठे बानुवरपदे ॥ ८ । १ । १०९ ॥ इत्य-
नेन ऋन इह्वा ।

॥ अथ मृगाङ्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मियङ्को मयङ्को	मियङ्का मयङ्का

इत्यादि

॥ अथ धृष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	धिष्टो धिष्टो	धिष्ठा धिष्ठा

इत्यादि ॥ मसृण-मृगाङ्क-मृत्यु-शृङ्ग-धृष्टे वा ॥ ८ । १ । १३० ॥ इत्यनेन ऋत इद्वा भवति । पक्षे, ऋतोऽत्, इत्यनेनाऽकारः ।

॥ अथ मृषावादशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ मुसावाओ मूसावाओ { मोसावाओ	{ मुसावाआ मूसावाआ { मासावाआ

इत्यादि ॥ उद्दोन्मृषि ॥ ८ । १ । १३६ ॥ इत्यनेन सूत्रेण मृषाशब्दे ऋत उत् ऊत् ओच्च भवन्ति ।

॥ अथ ऋक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रिच्छो	रिच्छा
द्वितीया	रिच्छम्	रिच्छे रिच्छा

इत्यादि ॥ रिः केवलस्य ॥ ८ । १ । १३९ ॥ इत्यनेन ऋतो रि ।

॥ अथादृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आदिओ	आदिआ
द्वितीया	आदिअम्	आदिए आदिआ

इत्यादि ॥ आदृते दि. ॥ ८ । १ । १४३ ॥ इत्यनेन ऋतो दिरादेशः ।

॥ अथ दृप्तशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दरिओ	दरिआ
द्वितीया	दरिअम्	दरिण दरिआ

इत्यादि ॥ अरिईप्ते ॥ ८ । १ । १४४ ॥ इत्यनेन दृप्त-
शब्दे ऋतो रि ।

॥ अथ क्लृप्तशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	किलिओ	किलिआ
द्वितीया	किलिअम्	किलिणे किलिआ

इत्यादि

॥ अथ क्लृप्तशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	किलिओ	किलिआ

इत्यादि ॥ लृत्त इलिः क्लृप्त—क्लृप्ते ॥ ८ । १ । १४५
॥ इत्यनेन लृत्त इलिरादेशः ।

॥ अथ स्तेनशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	थूणो थेणो	थूणा थेणा

इत्यादि ॥ ऊ स्तेने वा ॥ ८ । १ । १४७ ॥ इत्यनेन
एकारस्य ऊकार ।

॥ अथ शनैश्वरशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सणिउ उरो	सणिउ उरा

द्वितीया सणिच्छरम् सणिच्छरे सणिच्छरा

इत्यादि ॥ इत्सैन्धवशनैथरे ॥ ८ । १ । १४९ ॥ इत्य-

नेन ऐत इत्त्वम् ॥ इस्वात् थ्य-श्चेत्यादिना सूत्रेण च इत्यस्य छः

॥ अथ दैत्यशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा दइच्चो

दइच्चा

द्वितीया दइच्चम्

दइच्चे दइच्चा

इत्यादि

॥ अथ भैरवशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा भइरवो

भइरवा

द्वितीया भइरवम्

भइरवे भइरवा

इत्यादि

॥ अथ वैजवनशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा वइजवणो

वइजवणा

इत्यादि

॥ अथ वैदेशशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा वइएसो

वइएसा

इत्यादि

॥ अथ वैदेहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइपहो	वइपहा
	इत्यादि	

॥ अथ वैदर्भशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइदम्भो	वइदम्भा
	इत्यादि	

॥ अथ वैशानरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइस्साणरो	वइस्साणरा
	इत्यादि	

॥ अथ वैशाखशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइसाहो	वइसाहा
	इत्यादि	

॥ अथ वैशालशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइसालो	वइसाला

इत्यादि ॥ अइर्देत्यादौ च ॥ ८ । १ । १५१ ॥ इत्यनेन
 ऐत अइरादेशः । दइचो । इत्यत्र तु ॥ त्योऽचैत्ये ॥ ८ । २
 । १३ ॥ इत्यनेन त्य इत्यस्य च ।

॥ अथ वैश्रवणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	वइसवणो	वइसवणा	
द्वितीया	वइसवणम्	वइसवणे	वइसवणा
	इत्यादि		

॥ वैशम्पायनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइसम्पायणो	वइसम्पायणा
	इत्यादि	

॥ अथ वैतालिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइआलिओ	वइआलिआ
	इत्यादि	

॥ अथ चैत्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चइत्तो	चइत्ता

इत्यादि ॥ वैरादौ वा ॥ ८ । १ । १५२ ॥ इत्यनेनैतो-
ऽइरादेशः ।

॥ अथ प्रकोष्ठशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पवठो पउठो	पवठा पउठा

इत्यादि ॥ ओतोद्धान्योन्यप्रकोष्ठातोऽगिरोवेदनामनोहर-
सरोरुहे क्तौश्च वः ॥ ८ । १ । १५६ ॥ एषु ओतोऽत्त्व वा

तसन्निपोगे च यपाममय ककारतशरयोर्वाङ्गः । अन्नम्,
अन्नुम्, आरम्, आरम्, मणहर, मणोहर, मररुह, मरो
रुह, इत्यादि तु नपुमके । मिर-विभणा, सिरो-रिभणा, इ-
वि तु शीन्दिं मालारत्न । विभणा, इत्यत्र, एत इति वेदना-
चपेटा-देवर-केसरे ॥ ८ । १ । १४६ ॥ इत्यनेन एत' स्थाने
वा इति । पक्षे । विभणा, इत्यपि भवति ।

॥ अथ सोच्छ्रमशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सूमासो	सूमासा

इत्यादि ॥ उ-सोच्छ्र/से ॥ ८ । १ । १५७ ॥ इत्यनेन
सोच्छ्रमशब्दे औत् उद्भवति ।

॥ अथ कौस्तुभशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कोत्थुदो	कोत्थुदा

इत्यादि

॥ अथ क्रौञ्चशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कोञ्चो	कोञ्चा

इत्यादि

॥ अथ कौणिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कोसिओ	कोसिआ

इत्यादि ॥ औत् औत् ॥ ८ । १ । १५९ ॥ इत्यनेन

औत ओत्तम् । इत्थः सयोगे, इत्यनेन इत्थे कृते सति । कुत्थु-
हो, कुत्थो, इत्यादि ।

॥ अथ मौञ्जायनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	मुञ्जायणो	मुञ्जायणा	
द्वितीया	मुञ्जायणम्	मुञ्जायणे	मुञ्जायणा
		इत्यादि	

॥ अथ शौण्डशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	सुण्डो	सुण्डा	
द्वितीया	सुण्डम्	सुण्डे	सुण्डा
		इत्यादि	

॥ अथ दौवारिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	दुवारिओ	दुवारिआ	
		इत्यादि	

॥ अथ सौवर्णिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	सुवर्णिओ	सुवर्णिआ	

इत्यादि ॥ उत्सौन्दर्यादौ ॥ ८ । १ । १६० ॥ इत्यनेन
औते उद्भवति ।

॥ अथ स्थविरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	थेरो	थेरा	

॥ अथादित्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आइच्चो	आइच्चा
द्वितीया	आइच्चम्	आइच्चे आइच्चा
	इत्यादि	

॥ अथ स्तुत्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	शुच्चो	शुच्चा
	इत्यादि	

॥ अथ त्यक्तदोषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चत्तदोसो	चत्तदोसा

इत्यादि । एव मर्त्यामर्त्यप्रत्ययव्ययादयः ॥ त्योऽचैत्ये
॥ ८ । २ । १३ ॥ इत्यनेन चः ।

॥ अथ तीर्थकरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	{ तित्थयरो तित्थकरो	{ तित्थयरा तित्थकरा	तित्थगरा
	इत्यादि		

॥ अथ तीर्थङ्करशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	{ तित्थकरो तित्थयरो	{ तित्थकरा तित्थयरा	तित्थगरा
	इत्यादि		

द्वितीया खुज्जम् खुजे रुजा

इत्यादि

॥ अथ कीलशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा खीलो खिला

इत्यादि ॥ कुञ्ज-कर्पर-कीले कः खोऽप्युपे ॥ ८ । १ ।
१८१ ॥ इत्यनेन कस्य खः पुष्प चेत् कुञ्जाभिधेय न भवति
कर्परशब्दस्य तु, खप्पर, इति नपुसके ।

॥ अथ मदकलशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा मयगलो मयगला

इत्यादि

॥ अथ कन्दुकशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा गेन्दुओ गेन्दुआ
द्वितीया गेन्दुअम् गेन्दुए गेन्दुआ

इत्यादि ॥ मरकत-मदकले गः कन्दुके त्वादेः ॥ ८ । १ ।
१८२ ॥ मरकत-मदकलशब्दयोः कस्य गः कन्दुकशब्दे
त्वाद्यस्य कस्य । गेन्दुओ, इत्यत्र तु ॥ एच्छय्यादौ ॥ ८ । १ ।
१५७ ॥ इत्यनेन एकारः । मरगय, गेन्दुअ, इति तु लीवे ।

॥ अथ किरातशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा चिलाओ चिलाआ

॥ अथ नक्तचरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नक्तचरो	नक्तचरा

इत्यादि

॥ अथ धनञ्जयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	धणजओ	धणजआ

इत्यादि

॥ अयार्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अकओ	अक्का

इत्यादि

॥ अथ विप्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विप्पो	विप्पा

इत्यादि

॥ अथ जारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जारो	जारा

इत्यादि

॥ अथ कुञ्जशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुज्जो	सुज्जा

द्वितीया खुज्जम् खुजे खुजा
इत्यादि

॥ अथ कीलशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा स्वीलो खिला

इत्यादि ॥ कुञ्ज-कर्पर-कीले कः खोऽप्युप्ये ॥ ८ । १ ।
१८१ ॥ इत्यनेन कस्य खः पुष्प चेत् कुञ्जाभिधेय न भवति
कर्परशब्दस्य तु, खप्पर, इति नपुसके ।

॥ अथ मदकलशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा मयगलो मयगला
इत्यादि

॥ अथ कन्दुकशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा गेन्दुओ गेन्दुआ
द्वितीया गेन्दुअम् गेन्दुए गेन्दुआ

इत्यादि ॥ मरकत-मदकले गः कन्दुके त्वादेः ॥ ८ । १ ।
१८२ ॥ मरकत-मदकलशब्दयोः कस्य गः कन्दुकशब्दे
त्वाद्यस्य कस्य । गेन्दुओ, इत्यत्र तु ॥ एञ्छय्यादौ ॥ ८ । १ ।
५७ ॥ इत्यनेन एकारः । मरगय, गेन्दुअ, इति तु स्त्रीरे ।

॥ अथ किरातशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा चिलाओ चिलाआ

द्वितीया चिलाअम् चिठाए

इत्यादि ॥ किराते च* ॥ ८ । १ । १८३ ॥ इत्तनेन सू-
त्रेण ककारस्य चकार. । किरातशब्दो यदा भिल्लवाची तदाय
विधिर्नान्यथा । यथा । हरकिराओ हरकिराआ इत्यादि ।

॥ अय मेघशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मेहो	मेहा
द्वितीया	मेहम्	मेहे मेहा

इत्यादि

॥ अय माघशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	माहो	माहा

इत्यादि

॥ अय बधिरशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बहिरो	बहिरा

इत्यादि ॥ खघयघभाम् ॥ इत्पनेन हः ।

॥ अथास्थिरशब्द. ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अथिरो	अथिरा

॥ अय प्रणट्टभयशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पणट्टभओ	पणट्टभआ

इत्यादि

॥ अथ छागशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छालो	छाला
द्वितीया	छालम्	छाले छाला

इत्यादि ॥ छागे लः ॥ ८ । १ । १९१ ॥ इत्यनेन ग-
स्य लः । छाली इति तु ह्रीलिङ्गे नदीवत् ।

॥ अथ खचितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खसिओ	खसिआ

इत्यादि

॥ अथ पिशाचशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिसञ्चो	पिसञ्चा

इत्यादि ॥ खचित-पिशाचयोश्च स-ञ्चौ वा ॥ ८ । १ ।
१९३ ॥ इत्यनेन चकारस्य स-ञ्चौ वा भवतः । पञ्जे । खइओ
पिसाओ इत्यादि ।

॥ अथ जटिलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	झडिलो जडिलो	झडिला जडिला

इत्यादि ॥ जटिलो जो शो वा ॥ ८ । १ । १९४ ॥
इत्यनेन जस्य शो वा भवति ।

॥ अथ बडवानलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बलयाणलो	बलयाणला

इत्यादि ॥ दो ङ ॥ ८ । १ । २०० ॥ इत्यनेन इस्त
ल ।

॥ अय नटशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नटो	नटा
द्वितीया	नटम्	नटे नटा
	इत्यादि	

॥ अय घटशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	घटो	घटा
	इत्यादि । एव पटादय ।	

॥ अय शठशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सठो	सठा
द्वितीया	सठम्	सठे सठा
	इत्यादि	

॥ अय मठशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मठो	मठा
	इत्यादि	

॥ अय कुठारशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कुठारो	कुठारा
	इत्यादि	

॥ अथ कमठशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कमठो	कमठा

इत्यादि ॥ ठो ढः ॥ ८ । १ । १९९ ॥ इत्यनेन ठस्य ढः ।

॥ अथ पिठरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिहठो पिठरो	पिहठा पिठरा

इत्यादि ॥ पिठरे हो वा रश्चढ' ॥ ८ । १ । २०१ ॥ इत्यनेन पिठरे ठस्य हो वा तत्सन्नियोगे च रस्य ढः ।

॥ अथ तुच्छशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तुच्छो छुच्छो तुच्छो	तुच्छा छुच्छा तुच्छा

इत्यादि ॥ तुच्छे तः चछौ वा ॥ ८ । १ । २०४ ॥ इत्यनेन तकारस्य चछौ वा भवतः ।

॥ अथ तगरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	टगरो	टगरा

इत्यादि

॥ अथ ढसरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ढसरो	ढसरा

इत्यादि

॥ अथ तुवरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथना	ट्वरो	ट्वरा

इत्यादि तगर-त्वरे टः ॥ ८ । १ । २०५ ॥ इत्यनेन तस्म टः ।

॥ अथ व्यापृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	वावढो	वावढा

इत्यादि

॥ अथ गर्भितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	गग्भिणो	गग्भिणा

इत्यादि ॥ गर्भितातिमुक्तके ण. ॥ ८ । १ । २०८ ॥ इत्यनेन तस्य ण' ।

॥ अथ पलितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	पलिलो	पलिला

इत्यादि ॥ पलिते वा ॥ ८ । १ । २१२ ॥ इत्यनेन तस्य लकारो वा । पक्षे । पलिओ पलिआ इत्यादि । पलिळ पलिअ इति नपुसकेऽपि ।

॥ अथ पीतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	पीवलो पीअलो	पीवला पीअला

इत्यादि ॥ पीते वो ले वा ॥ ८ । १ । २१३ ॥ इत्यनेन
तस्य वो वा भ्रति स्वार्थे लकारे परे । पक्षे । पीओ पीआ ।
इत्यादि । नपुसके तु । पीउल, पीअल, पीअ, इत्यादि । स्त्रियां
तु । पीवला, पीअला, पीआ, इत्यादि नालावत् ।

॥ अथ भरतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भरहो	भरहा
द्वितीया	भरहम्	भरहे भरहा

इत्यादि

॥ अथ कातरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	काहलो	काहला
द्वितीया	काहलम्	काहले काहला

इत्यादि ॥ वितस्ति-वसति-भरत-कातर-मातुलिङ्गे हः
॥ ८ । १ । २१४ ॥ इत्यनेन तस्य हकारः ।

॥ अथ शिथिरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिढिलो	सिढिला

इत्यादि ॥ मेथि-शिथिर-शिथिल प्रथमे थस्य ढः ॥ ८
। १ । २१५ ॥ इत्यनेन थस्य ढः । एव शिथिलशब्दस्यापि ।

॥ अथ निशीथशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	णिसीढो णिसीहो	णिसीढा णिसीहा

इत्यादि ॥ निशीथ-पृथिव्योर्वा ॥ ८ । १ । २१६ ॥
इत्यनेन थस्य वा ढः । पत्ते ॥ खघयघभाम् ॥ इत्यनेन हकारः

॥ अथ दष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ दष्टो दष्टो दष्टो	{ दष्टा दष्टा दष्टा	
	{ दक्षो	{ दक्षा	

इत्यादि ॥ दक्षन-दष्ट-दग्ध-दोळा-दण्ड-दर-दाह-दर्भ-कदन-दोहदे दो वा ढः ॥ ८ । १ । २१७ ॥ इत्यनेन दस्य वा ढः ॥ शक्त-मुक्त-दष्ट-रुग्ण-मृदुले को वा ॥ ८ । २ । २ ॥ इत्यनेन को वा ।

॥ अथ दग्धशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	दष्टो दष्टो	दष्टा दष्टा	

इत्यादि ॥ एव विदग्धादय ॥ दग्ध-विदग्ध-वृद्धि-वृद्धे ढः ॥ ८ । २ । ४० ॥ इत्यनेन ढः । कचिल । विद्धकई-निरुविअ ।

॥ अथ दण्डशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	दण्डो दण्डो	दण्डा दण्डा	

इत्यादि

॥ अथ दरशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	दरो दरो	दरा दरा	

इत्यादि

॥ अथ दाहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	डाहो दाहो	डाहा दाहा
	इत्यादि	

॥ अथ दर्भशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दग्भो दग्भो	दग्भा दग्भा
	इत्यादि	

॥ अथ दम्भशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दग्भो दग्भो	दग्भा दग्भा
	इत्यादि	

॥ अथ दोहदशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दोहलो दोहलो	दोहला दोहला

इत्यादि ॥ प्रदीपि-दोहदे ल. ॥ ८ । १ । २२१ ॥ इत्य-
नेन दस्य लः । कदनशब्दस्य तु । कडण, कडण, इति नपुसके

॥ अथ कदर्थितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कवट्टिओ	कवट्टिआ

इत्यादि ॥ कदर्थिते व* ॥ ८ । १ । २२४ ॥ इत्यनेन
दस्य वः ॥ वृत्त-प्रवृत्त-मृत्तिका-पत्तन-कदर्थिते टः ॥ ८ ।
२ । २९ ॥ इत्यनेन टः ।

॥ अथ निपथशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निसदो	निसदा
द्वितीया	निमदम्	निसदे निसदा

इत्यादि ॥ निपथे घो ङ ॥ ८ । १ । २२६ ॥ इत्यनेन
यस्य ङ ।

॥ अथ निम्बशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लिम्बो निम्बो	लिम्बा निम्बा

इत्यादि

॥ अथ नापितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ण्डारिओ नारिओ	ण्डाविआ नारिआ

इत्यादि ॥ निम्ब-नापिते लण्हा ञ ॥ ८ । १ । २३०
॥ अनयोर्नम्य लण्ही वा भवतः ॥

॥ अथ परुषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फरसो	फरसा
द्वितीया	फरसम्	फरुमे फरसा

इत्यादि

॥ अथ परिघशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फठिहो	फलिहा

इत्यादि

॥ अथ पनसशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फणसो	फणसा

इत्यादि

॥ अथ पारिभद्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फालिहृदो	फालिहृदा

इत्यादि ॥ पाटि-परुष-परिघ-परिखा-पनस-पारिभद्रे
फः ॥ ८ । १ । २३२ ॥ इत्यनेन पस्य फः । हरिद्रादौ लः ॥
इत्यनेन लकारः ।

॥ अथ नीपशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नीमो नीवो	नीमा नीवा

इत्यादि ॥ नीपापीडे मो वा ॥ ८ । १ । २३४ ॥ इत्य-
नेन पस्य वा मः ।

॥ अथ रेफशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रेभो	रेभा

इत्यादि ॥ फो भ-हौ ॥ ८ । १ । २३६ ॥ इत्यनेन फ-
स्य भः । कचिद् हकारोऽपि । यथा । मुत्ताहल ।

॥ अथ शयलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सवदो -	सवदा

द्वितीया सवलम्

सगले सगला

इत्यादि ॥ वो वः ॥ ८ । १ । २३७ ॥ इत्यनेन वस्य व

। एव प्रथलादय ।

॥ अथ कयन्धशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा

कमन्धो

कयन्धो

कमन्धा

कयन्धा

इत्यादि ॥ कयन्धे मयौ ॥ ८ । १ । २३९ ॥ इत्यनेन

वस्य मयौ भवतः ।

॥ अथ विषमशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा

विसदो

रिसमो

रिसदा

विसमा

इत्यादि ॥ विषमे मो दो वा ॥ ८ । १ । २४१ ॥ इत्य-

नेन वस्य वा दः ।

॥ अथ मन्मथशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा

वम्महो

वम्महा

द्वितीया

वम्महम्

वम्महे

वम्महा

इत्यादि ॥ मन्मथे व ॥ ८ । १ । २४५ ॥ इत्यनेनादे-

र्यस्य व । न्मो म' ॥ ८ । २ । ६१ ॥ इत्यनेन न्मस्य मः ।

॥ अथ भ्रमरशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा

भसलो

भमरो

भसला

भमरा

इत्यादि ॥ भ्रमरे सो वा ॥ ८ । १ । २४४ ॥ इत्यनेन
मस्य सो वा ।

॥ अथ करणीयशब्दः ॥

-	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	करणिज्जो करणीओ	करणिज्जा करणीआ	इत्यादि

॥ अथ पेयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पेज्जो पेओ	पेज्जा पेआ

इत्यादि ॥ वोत्तरीयानीयतीयकृद्ये ज्ञः ॥ ८ । १ । २४८ ॥
इत्यनेन यकारस्य द्विरुक्तो जो वा भवति ।

॥ अथ कतिपयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कइवाहो कइवओ	कइवाहा कइवआ

इत्यादि ॥ ढाहवौ कतिपये ॥ ८ । १ । २५० ॥ इत्य-
नेन यकारस्य ढाह व इत्येतौ पर्यायेण भवतः । नपुंसके तु ।
कइवाह, कइव, इत्यादि ।

॥ अथ करवीरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कणवीरो	कणवीरा

इत्यादि ॥ करवीरे ण ॥ ८ । १ । २५३ ॥ इत्यनेन
प्रथमस्य रस्य ण ।

॥ अय दरिद्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दलिदो	दलिदा
	इत्यादि	

॥ अथ मुखरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मुहलो	मुहला
	इत्यादि	

॥ अथ श्चरणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चलणो	चलणा
	इत्यादि	

॥ अथ वरुणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वलणो	वलणा
द्वितीया	वलणम्	वलणे वलणा
	इत्यादि	

॥ अथ र्गणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लुको लुगो	लुका लुगा

इत्यादि ॥ शक्त-मुक्त-दष्ट-रुण-मृदुत्वे-को वा ॥ ८

। २ । २१ ॥ इत्यनेन सप्तुक्तस्य को वा ।

१ चरणशब्दस्य पादार्थद्वत्तेरेव । अन्यत्र चरण-करण

॥ अथ वठरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वठलो	वठला
	इत्यादि	

॥ अथ निष्ठुरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निष्ठुलो	निष्ठुला
	इत्यादि	

॥ अथ शबरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	समरो	समरा

इत्यादि ॥ शबरे घो मः ॥ ८ । १ । २५८ ॥ इत्यनेन
बस्य मः । समरशब्दस्यापि । समरो, समरा, इत्यादि ।

॥ अथ दशमुखशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दशमुहो	दशमुहा
	इत्यादि	

॥ अथ दशबलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दशबलो	दशबला
	इत्यादि	

॥ अथ दशरथशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दहरहो	दहरहा
	इत्यादि	

॥ अथ पापाणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पाहाणो	पाहाणा

इत्यादि ॥ दृग्-पापाणे ह* ॥ ८ । १ । २६२ ॥ इत्यनेन दशनशब्दे पापाणशब्दे च ण्पोर्यथाक्रमं हो वा । पक्षे । दसमुहो, दसनलो, दसरहो, पासाणो, इत्यादि ।

॥ अथ दिवसशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दिवहो	दिवहा

इत्यादि ॥ दिवसे सः ॥ ८ । १ । २६३ ॥ इत्यनेन सस्य वा इकारः । पक्षे । दिवसो, इत्यादि ।

॥ अथ सहारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सघारो सहारो	सघारा सहारा

इत्यादि ॥ हो घोऽनुस्वारात् ॥ ८ । १ । २६४ ॥ इत्यनेन हस्य घ* । क्वचिदनुस्वारादपि । दाहशब्दस्य । दाघो, दाघो ।

॥ अथ प्राकारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पागे पायारो	पारा पायारा
	इत्यादि	

॥ अथाऽऽगतशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा आओ आगओ

आआ आगआ

इत्यादि ॥ व्याकरण-प्राकारागते कगो. ॥ ८ । १ ।

१६८ ॥ इत्यनेन सस्वरस्य कस्य गस्य लुग्वा भवति । व्याकरणशब्दस्य तु । वारण, वायरण, इति स्त्रीषे ।

॥ अथोदुम्बरशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा उम्बरो उउम्बरो

उम्बरा उउम्बरा

इत्यादि ॥ दुर्गादेऽप्युदुम्बर-पादपतन-पादपीठेऽन्तर्दः ॥ ८

। १ । २०७ ॥ इत्यनेन सस्वरस्य दकारस्य लुग्वा । दुर्गादे-वीशब्दस्य । दुग्गा-वी । दुग्गाएवी, इति स्त्रीलिङ्गे मालावत् । पादपतनस्य । पा-वडण । पाय-वडण । पादपीठस्य । पा-वीठ-पाय-वीठ । इत्यादि तु स्त्रीषे ।

॥ अथाऽऽवर्त्तमानशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा अत्तमाणो आवत्तमाणो
इत्यादि

अत्तमाणा आवत्तमाणा

॥ अथाऽऽवटशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा अढो अवढो

अढा अवढा

इत्यादि

॥ अथ पावारकशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पारओ पावारओ	पारआ	पावारआ

इत्यादि ॥ यावत्तावज्जीवितावर्त्तमानावटपावारकदेवकु-
लैवमेवे व ॥ ८ । १ । २७१ ॥ इत्यनेन यावदादिषु शब्देषु
सस्वरस्य वकारस्य लुग्व्वा भवति । यावत्, जा, जाव, तावत्,
ता, ताव, जीमितम्, जीभ, जीविअ, देवकुल, दे-उल, देव-
उल, एवमेव, एमेव, एवमेव ।

॥ अथ शक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सको सत्तो	सका	सत्ता

इत्यादि

॥ अथ मुक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	मुक्तो मुत्तो	मुक्ता	मुत्ता

इत्यादि ॥ शक्त-मुक्त-दष्ट-रुग्ण-मृदुत्वे को वा ॥ ८ ।
२ । २ ॥ इत्यनेन कः । शक्तशब्दस्य सको । सत्त्वशब्दस्य तु
सत्तो । सक्तशब्दस्यापि सत्तो ।

॥ अथ निष्क्रयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निकओ	निक्कआ
	इत्यादि	

॥ अथ तस्करशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तक्करो	तक्करा
	इत्यादि	

॥ अथ शृष्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुक्खो सुक्खो	सुक्खा सुक्का
	इत्यादि	

॥ अथ स्क्रन्दशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खन्दो कन्दो	खन्दा कन्दा
	इत्यादि ॥ शृष्क-स्क्रन्दे वा ॥ ८ । २ । ५ ॥ इत्यनेन वा खः ।	

॥ अथ क्ष्वेटकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खेटओ	खेटआ
	इत्यादि	

॥ अथ ख्वोटकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खोटओ	खोटआ
	इत्यादि	

॥ अथ प्रावारकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पारओ पावारओ	पारआ पावारआ

इत्यादि ॥ यावत्तावज्जीवितावर्त्तमानावट्प्रावारकदेवकु-
लैवमेवे व० ॥ ८ । १ । २७१ ॥ इत्यनेन यावदादिषु शब्देषु
सस्वरस्य वजारस्य लुक्त्वा भवति । यावत्, जा, जाय, तावत्,
ता, ताय, जीयितम्, जीभ, जीविअ, देवकुल, दे-उल, देव-
उल, एवमेव, एमेव, एवमेव ।

॥ अथ शक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सको सत्तो	सका सत्ता

इत्यादि

॥ अथ मुक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मुको मुत्तो	मुका मुत्ता

इत्यादि ॥ शक्त-मुक्त-दष्ट-रुग्ण-मृदुत्वे को वा ॥ ८ ।
२ । २ ॥ इत्यनेन क० । शक्तशब्दस्य सको । सत्त्वशब्दस्य तु
सत्तो । सक्तशब्दस्यापि सत्तो ।

॥ अथ सयुक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सजुत्तो	सजुत्ता

इत्यादि ॥ आदेर्यो जः ॥ ८ । १ । २४५ ॥ इत्यस्मिन्
सूत्रे बहुलाधिनारात् सोपसर्गस्यानादेरपि भवतीति प्रतिपाद-
नादत्र ज ।

॥ अथ निष्क्रयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निष्क्रओ	निष्क्रआ
	इत्यादि	

॥ अथ तस्करशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तक्करो	तक्करा
	इत्यादि	

॥ अथ शुष्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुक्खो सुक्को	सुक्खा सुक्का
	इत्यादि	

॥ अथ स्फुटशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खन्दो फन्दो	खन्दा फन्दा
	इत्यादि ॥ शुष्क-स्फुटे वा ॥ ८ । ० । ५ ॥ इत्यनेन वा खः ।	

॥ अथ क्ष्वेटकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खेटओ	खेटआ
	इत्यादि	

॥ अथ क्षोटकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खोटओ	खोटआ
	इत्यादि	

॥ अथ स्फेटकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खेडओ	खेडा

इत्यादि

॥ अथ स्फेटिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खेडिओ	खेडिआ

इत्यादि ॥ क्ष्वेटकादौ ॥ ८ । २ । ६ ॥ इत्यनेन खः ।

॥ अथ व्यतिक्रान्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वड्कन्तो	वड्कन्ता
द्वितीया	वड्कन्तम्	वड्कन्ते वड्कन्ता

इत्यादि

॥ अथ स्तम्भशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खम्भो थम्भो	खम्भा थम्भा

इत्यादि ॥ स्तम्भे स्तो वा ॥ ८ । २ । ८ ॥ इत्यनेन स्तस्य वा ख. । पक्षे ॥ स्तस्य थोऽस्यस्त-स्तम्भे ॥ ८ । २ । ४५ ॥ इत्यनेन स्तस्य थ । स्तम्भः काष्ठादिमयः । स्पन्दाभाववृत्तौ तु ॥ थ-ठावस्पन्दे ॥ ८ । २ । ९ ॥ इत्यनेन स्तस्य थ-ठौ भवतः । यथा ।

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	थम्भो ठम्भो	थम्भा ठम्भा

॥ अथ रक्तशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	रगो रतो		रगा रता
	इत्यादि ॥ रक्ते गो वा ॥ ८ । २ । १० ॥ इत्यनेन गो वा ॥		

॥ अथ मत्पूषशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पञ्चहो पञ्चसो		पञ्चहा पञ्चसा
	इत्यादि ॥ मत्पूषे पञ्च हो वा ॥ ८ । २ । १४ ॥ इत्यनेन मत्पूषशब्दे लस्य घो भवति तत्सन्नियोगे च पस्य हकारः		

॥ अथ कक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	कञ्छो		कञ्छा
	इत्यादि		

॥ अथ दक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	दञ्छो		दञ्छा
	इत्यादि		

॥ अथ क्षुण्णशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	क्षुण्णो		क्षुण्णा
	इत्यादि		

॥ अथ स्फेटकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खेढओ	खेढआ

इत्यादि

॥ अथ स्फेटिकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खेडिओ	खेडिआ

इत्यादि ॥ क्षेप्टकादौ ॥ ८ । २ । ६ ॥ इत्यनेन ख' ।

॥ अथ व्यतिक्रान्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वड्कन्तो	वड्कन्ता
द्वितीया	वड्कन्तम्	वड्कन्ने वड्कन्ता

इत्यादि

॥ अथ स्तम्भशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खम्भो थम्भो	खम्भा थम्भा

इत्यादि ॥ स्तम्भे स्तो वा ॥ ८ । २ । ८ ॥ इत्यनेन स्तस्य वा ख' । पक्षे ॥ स्तस्य योऽस्तमस्त-स्तम्भे ॥ ८ । २ । ४५ ॥ इत्यनेन स्तस्य थ । स्तम्भः काष्ठादिमयः । स्पन्दाभाववृत्तौ तु ॥ थ-ठावस्पन्दे ॥ ८ । २ । ९ ॥ इत्यनेन स्तस्य थ-ठौ भवतः । यथा ।

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	थम्भो ठम्भो	थम्भा ठम्भा

इत्यादि ॥ ध्वजे वा ॥ ८ । २ । २७ ॥ इत्यनेन ध्वज-
शब्दे ध इत्यस्य वा ज्ञ' ।

॥ अथ वृत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वट्टो	वट्टा
द्वितीया	वट्टम्	वट्टे वट्टा

इत्यादि

॥ अथ मवृत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पवट्टो	पवट्टा

इत्यादि ॥ वृत्त-मवृत्त-मृत्तिका-पत्तन-कदर्थिते ट. ॥
८ । २ । २९ ॥ इत्यनेन सयुक्तस्य टः । मृत्तिकाशब्दस्य तु,
मट्टिआ इति स्त्रीलिङ्गे । पत्तनशब्दस्य तु, पट्टण ।

॥ अथ कैवर्त्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	केवट्टो	केवट्टा

इत्यादि

॥ अथ जर्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जट्टो	जट्टा

इत्यादि ॥ र्तस्याऽधूर्त्तादौ ॥ ८ । २ । ३० ॥ इत्यनेन
र्त्तस्य टकारो भवति धूर्त्तादीन् वर्जयित्वा ।

॥ अय शारशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छारो	छारा

इत्यादि

॥ अय क्षुरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	क्षुरो	क्षुरा

इत्यादि ॥ छोऽश्यादी ॥ ८ । २ । १७ ॥ इत्यनेन क्ष-
स्य छ ।

॥ अय क्षणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	क्षणो	क्षणा
द्वितीया	क्षणम्	क्षणे क्षणा

इत्यादिदेवत्र

क्षण उत्सवे ॥ ८ । २ । २० ॥ इत्यनेन क्षणशब्दे उ-
त्सववाचिनि वर्तमानस्य क्षस्य छ । उत्सवाभावे तु, स्वणो,
खणा, इत्यादि ।

॥ अय निःस्पृहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निष्पिहो	निष्पिहा

इत्यादि

॥ अय ध्वजशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	झओ धओ	झआ वआ

॥ अय सम्मर्दशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
सम्मर्दो सम्मर्द्धा

इत्यादि

॥ अय विच्छर्दशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
विच्छर्दो विच्छर्द्धा

इत्यादि

॥ अय कपर्दशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
कपर्दो कपर्द्धा

इत्यादि

॥ अय मर्दितशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
मर्दितो मर्दिता

इत्यादि

॥ अय सम्मर्दितशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
सम्मर्दितो सम्मर्दिता

इत्यादि ॥ सम्मर्द-वितर्दि-विच्छर्द-च्छर्दि-कपर्द-मर्दि-
तेर्दस्य ॥ ८ । २ । ३६ ॥ इत्यनेन र्दस्य ढस्व भवति । वि-
तर्दिशब्दस्य तु विअही । छर्दिशब्दस्य तु अही ।

॥ अथ धृत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	धुत्तो	धुत्ता	
	इत्यादि		

॥ अथ मूर्त्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	मुत्तो	मुत्ता	
	इत्यादि		

॥ अथ मुहृत्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	मुहृत्तो	मुहृत्ता	
	इत्यादि		

॥ अथ विसस्थुलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	विसठुलो	विसठुला	
द्वितीया	विसठुलम्	विसठुले विसठुला	

इत्यादि ॥ ठोऽस्थिविसस्थुले ॥ ८ । २ । ३२ ॥ इत्यनेन सयुक्तस्य ठ' ।

॥ अथ गर्त्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	गह्वो	गह्वा	
द्वितीया	गह्वम्	गह्वे गह्वा	

इत्यादि ॥ गर्त्ते ङ ॥ ८ । २ । ३५ ॥ इत्यनेन ङः ।

पर्यस्तशब्दे पर्यायेण यदौ भवतः ॥ पर्यस्त-पर्याण-सौकुमार्ये
छः ॥ ८ । २ । ६८ ॥ इत्यनेन छः ।

॥ अथ पत्यङ्कशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पल्लको	पलिअको	पल्लका पलिअका
		इत्यादि	

॥ अथ कृष्णशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ कसणो	{ कसिणो	{ कसणा
	{ कण्हो		{ कण्हा

इत्यादि ॥ कृष्णे वर्णे वा ॥ ८ । २ । ११० ॥ वर्णवा-
चिनि कृष्णशब्दे सप्तुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वावदितौ वा विष्णु-
वाचिनस्तु कण्हो कण्हा इत्यादि ।

॥ अथ म्नातशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	ण्हाओ		ण्हाआ
		इत्यादि	

॥ अथ प्रस्नुतशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पण्हुओ		पण्हुआ

इत्यादि ॥ सूक्ष्म-श्न-ष्ण-स्त-ह्य-ह-क्षणा ण्हः ॥ ८
। २ । ७६ ॥ इत्यनेन स्त इत्यस्य ण्हः ।

॥ अथ गर्दभशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गड्डहो	गड्डहा
द्वितीया	गड्डहम्	गड्डहे गड्डहा

इत्यादि ॥ गर्दभे वा ॥ ८ । २ । ३७ ॥ इत्यनेन र्दस्य
वा ङ ।

॥ अथ भिन्दिपालशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भिण्डिवालो	भिण्डिवाला

इत्यादि ॥ कन्दरिकाभिन्दिपाले ण्ड ॥ ८ । २ । ३८
॥ इत्यनेन ण्ड । कन्दरिकाशब्दस्य तु कण्डलिआ, इति

॥ अथ स्तब्धशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ठडौ	ठडा
द्वितीया	ठडम्	ठडे ठडा

इत्यादि ॥ स्तब्धे ठडौ ॥ ८ । २ । ३९ ॥ इत्यनेन
स्तब्धशब्दे सयुक्तयोर्यथाक्रम ठडौ भवतः ।

॥ अथ पर्यस्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पल्लथो पल्लट्टो	पल्लथा पल्लटा
द्वितीया	पल्लत्थ पल्लट्टम्	{ पल्लत्थे पल्लत्था पल्लट्टे, पल्लटा

इत्यादि ॥ पर्यस्ते थ-टौ ॥ ८ । २ । ४७ ॥ इत्यनेन

पर्यस्तशब्दे पर्यायेण यदौ भवतः ॥ पर्यस्त-पर्याण-सौकुमार्ये
छः ॥ ८ । २ । ६८ ॥ इत्यनेन छः ।

॥ अथ पल्यङ्गशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पल्लको	पलिअको	पल्लका पलिअका
	इत्यादि		

॥ अथ कृष्णशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ कसणो	कसिणो	{ कसणा कसिणा
	{ कण्हो		{ कण्हा

इत्यादि ॥ कृष्णे वर्णे वा ॥ ८ । २ । ११० ॥ वर्णवा-
चिनि कृष्णशब्दे सयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वावदितौ वा विष्णु-
वाचिनस्तु कण्हो कण्हा इत्यादि ।

॥ अथ स्नातशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	ण्हाओ		ण्हाआ
	इत्यादि		

॥ अथ मस्नुतशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पण्हुओ		पण्हुआ

इत्यादि ॥ मूक्ष्म-दन-ष्ण-स्त-ह-ह-क्षणा ण्ह* ॥ ८
। ३ । ७५ ॥ इत्यनेन स्त इत्यस्य ण्हः ।

॥ अथ गर्भशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गृहो	गृहा
द्वितीया	गृहम्	गृहे गृहा

इत्यादि ॥ गर्भे णा ॥ ८ । २ । ३७ ॥ इत्यनेन ष्य
या ङ ।

॥ अथ भिन्दिपालशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भिण्डिवालो	भिण्डिवाला

इत्यादि ॥ कन्दरिकाभिन्दिपाले षः ॥ ८ । २ । ३८
॥ इत्यनेन षः । कन्दरिकाशब्दस्य तु कण्डलिआ, इति

॥ अथ स्तब्धशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ठो	ठा
द्वितीया	ठम्	ठे ठा

इत्यादि ॥ स्तब्धे ठौ ॥ ८ । २ । ३९ ॥ इत्यनेन
स्तब्धशब्दे सयुक्तयोर्यथाक्रम ठौ भवतः ।

॥ अथ पर्यन्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पल्ल्यो पल्लो	पल्ल्या पल्ल्या
द्वितीया	पल्ल्य पल्ल्यम्	{ पल्ल्ये पल्ल्या पल्ल्ये पल्ल्या

इत्यादि ॥ पर्यन्ते थ-ठौ ॥ ८ । २ । ४७ ॥ इत्यनेन

॥ अथ विख्यातशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विक्ष्वाओ	विक्ष्वाआ
	इत्यादि	

॥ अथालानस्तम्भशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ आणालखभो आणालखभो	{ आणालखभा आणालखभा

इत्यादि ॥ आलाने लनोः ॥ ८ । २ । ११७ ॥ इत्य-
नेनालानशब्दे लनोर्व्यत्ययो भवति ।

॥ अथ कुसुमप्रकरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ कुसुमप्पयरो कुसुमपयरो	{ कुसुमप्पयरा कुसुमपयरा
	इत्यादि	

॥ अथ सपिपासशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सप्पिवासो सपिवासो	सप्पिवासा सपिवासा
	इत्यादि ॥ समासे वा ॥ ८ । २ । ९७ ॥ इत्यनेन वा द्वित्वम् ।	

॥ अथ मण्डूकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मण्डूको	मण्डूका

॥ अथ महादशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पल्हाओ	पल्हाआ
द्वितीया	पल्हाअम्	पल्हाए पल्हाआ

इत्यादि ॥ हो ल्हः ॥ ८ । २ । ७६ ॥ इत्यनेन हस्या-
ने ल्हः ।

॥ अथ दशार्हशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दसारी	दसारा
द्वितीया	दसारम्	दसारे दसारा

इत्यादि ॥ दशार्हे ॥ ८ । २ । ८५ ॥ इत्यनेन हस्य लृक्

॥ अथ हरिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हरिअन्दो	हरिअन्दा

इत्यादि ॥ ओ हरिशब्दे ॥ ८ । २ । ८७ ॥ इत्यनेन अ
इत्यस्य लृक् ।

॥ अथ घृष्टशुम्नशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	घृष्टज्जुणो	घृष्टज्जुणा
द्वितीया	घृष्टज्जुणम्	घृष्टज्जुणे घृष्टज्जुणा

इत्यादि ॥ श्मशोर्णः ॥ ८ । २ । ४२ ॥ इत्यनेन श्मस्य
ण ॥ घृष्टशुम्ने णः ॥ ८ । २ । ९४ ॥ इत्यनेन द्वित्वाभावः ।

सेवादौ वा ॥ ८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन वा द्वित्वम् ।

॥ अथ प्लक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पलक्खो	पलक्खा

इत्यादि ॥ पुंसे लात् ॥ ८ । २ । १०३ ॥ इत्यनेन स-
युक्तस्यान्त्यव्यञ्जनाच्चात् पूर्वोऽद्भवति ।

॥ अथ हीतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हिरीओ	हिरीआ
द्वितीया	हिरीअम्	हिरीए हिरीआ

इत्यादि

॥ अथाऽहीकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहिरीओ	अहिरीआ

इत्यादि

॥ अथाश्लिष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आलिद्धो	आलिद्धा

इत्यादि ॥ आश्लिष्टे लघौ ॥ ८ । २ । ४९ ॥ इत्यने-
नाश्लिष्टशब्दे सयुक्तयोर्यथाक्रम लघौ भवतः ।

॥ अथ भस्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भप्पो भस्तो	भप्पा भस्ता

(१३४) प्राकृतशब्दरूपावलिः

इत्यादि ॥ तैलादौ ॥ ८ । २ । ९८ ॥ इत्यनेन द्वित्वम् ।

॥ अथ व्याकुलशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा वाउलो वाउलो वाउला वाउला

इत्यादि

॥ अथ निहितशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा निहितो निहिता

इत्यादि

॥ अथ स्थूलशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा शुलो थोरो शुला थोरा

इत्यादि ॥ स्थूले लो २० ॥ ८ । २ । २५५ ॥ इत्यनेन

लस्य र ॥ ओत्कुप्माण्डी-त्णीर-हूर्पर-स्थूल-ताम्बूल-गुह-
धीमूल्ये ॥ ८ । १ । १२४ ॥ इत्यनेन ऊत ओत्त्वम् ।

॥ अथ तृष्णिकशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा { तृष्णिको तृष्णिको } { तृष्णिका तृष्णिका }
{ तृष्णिको } { तृष्णिका }

इत्यादि

॥ अथ मूकशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्

प्रथमा मुको मूओ मूगो मुक्का मूआ मूगा

सेवाटौ वा ॥ ८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन वा द्वित्वम् ।

॥ अथ प्लक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पलक्खो	पलक्खा

इत्यादि ॥ प्लक्षे लात् ॥ ८ । २ । १०३ ॥ इत्यनेन स-
युक्तस्यान्त्यव्यञ्जनाच्चात् पूर्वोद्भवति ।

॥ अथ शीतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हिरीओ	हिरीआ
द्वितीया	हिरीअम्	हिरीए हिरीआ

इत्यादि

॥ अथाऽहीकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहिरीओ	अहिरीआ

इत्यादि

॥ अथाश्लिष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आलिद्धो	आलिद्धा

इत्यादि ॥ आश्लिष्टे लघौ ॥ ८ । २ । ४९ ॥ इत्यने-
नाश्लिष्टशब्दे सयुक्तयोर्यथाक्रम लघौ भवतः ।

॥ अथ भस्मन्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	- भप्पो भस्तो	

इत्यादि ॥ तैलादौ ॥ ८ । २ । १८ ॥ इत्यनेन द्वित्वम् ।

॥ अथ व्याकुलशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	वाउलो वाउलो		वाउला वाउला
	इत्यादि		

॥ अथ निहितशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	निहितो		निहिता
	इत्यादि		

॥ अथ स्थूलशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	थुलो थोरो		थुला थोरा

इत्यादि ॥ स्थूले लो रः ॥ ८ । २ । २५५ ॥ इत्यनेन लस्य रः ॥ ओत्कुप्पाण्डी-तृणीर-कृपर-स्थूल-ताम्बूल-गुह-चीमूल्ये ॥ ८ । १ । १२४ ॥ इत्यनेन ऊत ओत्त्वम् ।

॥ अथ तृष्णिकशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	तृष्णिको तृष्णिको		{ तृष्णिका तृष्णिआ
	तृष्णिको		{ तृष्णिका
	इत्यादि		

॥ अथ मूकशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	मूको मूओ मूगो		मूका मूआ मूगा

सेयादौ वा ॥ ८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन वा द्वित्वम् ।

॥ अथ प्लक्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पलक्खो	पलक्खा

इत्यादि ॥ पुंसे लात् ॥ ८ । २ । १०३ ॥ इत्यनेन स-
युक्तस्यान्त्यव्यञ्जनाल्लात् पूर्वोऽद्भवति ।

॥ अथ हीतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हिरीओ	हिरीआ
द्वितीया	हिरीअम्	हिरीए हिरीआ

इत्यादि

॥ अथाऽहीकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अहिरीओ	अहिरीआ

इत्यादि

॥ अथाऽश्लिष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आलिद्धो	आलिद्धा

इत्यादि ॥ आश्लिष्टे लघौ ॥ ८ । २ । ४९ ॥ इत्यने-
नाश्लिष्टशब्दे सयुक्तयोर्यथाक्रम लघौ भवतः ।

॥ अथ भस्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भप्पो भम्मो	भप्पा भस्ता

इत्यादि ॥ मस्मात्मनोः षो वा ॥ ८ । २ । ५१ ॥ इत्यनेन सयुक्तस्य षः ।

॥ अय निष्पेशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निष्फेसो	निष्फेसा

इत्यादि ॥ ष्य-स्पयोः फः ॥ ८ । २ । ५६ ॥ इत्यनेन फः । एव निष्पावादयः ।

॥ अय भीष्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भिष्फो	भिष्फा

इत्यादि ॥ भीष्मे ष्मः ॥ ८ । २ । ५४ ॥ इत्यनेन फः

॥ अय श्लेष्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सेफो सिलिम्हो	सेफा सिलिम्हा

इत्यादि ॥ श्लेष्मणि वा ॥ ८ । २ । ५५ ॥ इत्यनेन श्लेष्मशब्दे ष्म इत्यस्य फो वा । ष्ते ॥ लात् ॥ ८ । २ । १०६ ॥ इत्यनेन लकारात्पूर्वं इकारः ।

॥ अय ग्लानशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गिलाणो	गिलाणा

इत्यादि

॥ अथ विहलशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	{ भिम्भलो विम्भलो विहलो		{ भिम्भला विम्भला विहला

इत्यादि ॥ वा विहले वौ वश्च ॥ ८ । ३ । ५८ ॥ इत्यनेन विहलशब्दे हस्य भो वा तत्सन्नियोगे च विशब्दे वस्य वा भकारः ।

॥ अथ वाप्पशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	वाहो		वाहा

इत्यादि ॥ वाप्पे होऽश्रुणि ॥ ८ । २ । ७० ॥ इत्यनेन सयुक्तस्य होऽश्रुण्यभिधेये सति । उप्मावाचिवाप्पशब्दस्य तु वप्फो वप्फा इत्यादि ।

॥ अथ कार्पापणशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	काहावणो		काहावणा
द्वितीया	काहावणम्		काहावणे काहावणा

इत्यादि ॥ कार्पापणे ॥ ८ । २ । ७१ ॥ इसनेन सयुक्तस्य ह ॥ ह्रस्व सयोगे ॥ ८ । १ । ८४ ॥ इत्यनेन पूर्वमेव ह्रस्वे कृते पश्चाद् हकारे कृते सति कहावणो कहावणा इत्यादि । अथवा कार्पापणशब्दस्य कहावणो कहावणा इति ज्ञेयम् ॥ २-हो ॥ ८ । २ । ९३ ॥ इत्यनेन द्विच्वनिपेधः ।

॥ अथार्हशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	अर्हि		अर्हिहा

द्वितीया अरिहम् अरिहे अरिहा

इत्यादि

॥ अथ बर्हशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा बरिहो परिहा

इत्यादि

॥ अथ कृत्स्नशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा कसिणो कसिणा

इत्यादि ॥ ङ-श्री-ही-कृत्स्न-क्रिया-दिष्ट्यास्वित् ॥ ८
। २ । १०४ ॥ इत्यनेन सयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वं इकारः।
आर्षमते कसिणे, इति प्रथमैकवचने एकारः । एव सर्वत्र बो-
ध्यम् ।

॥ अयादर्शशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा आयरिसो आयसो आयरिसा आयसा

इत्यादि

॥ अथ मुदर्शनशब्दः ॥

एकवचनम् बहुवचनम्
प्रथमा मुन्रिसणो मुदसणो मुदरिमणा मुदसणा

इत्यादि

॥ अथ परामर्शशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	परामरिसो	परामरिसा

इत्यादि

॥ अथ हर्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हरिसो	हरिसा

इत्यादि

॥ अथामर्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अमरिसो	अमरिसा

इत्यादि ॥ श्-र्ष-तप्तवज्रे वा ॥ ८ । २ । १०५ ॥
इत्यनेन सद्युक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वो वा इकारः । परामर्शादि-
षु नित्यः ।

॥ अथ मूर्खशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मुरुखो मुखो	मुरुखा मुख्वा

इत्यादि ॥ पद्म-उद्म-मूर्ख-द्वारे वा ॥ ८ । २ । ११२
॥ इत्यनेन सद्युक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वं उद्वा ।

॥ अथ हरितालशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हलिआरो हरिआलो	हलिआरा

इत्यादि ॥ हल्ले रलोर्नवा ॥ ८ । २ ।

इत्यनेन रकारलकारयोर्वा व्यस्य ।

॥ अथ दृदशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	द्रहो दहो	द्रहा दहा

इत्यादि ॥ दृदे ह-दो ॥ ८ । २ । १२० ॥ इत्यनेन
हकारदकारयोर्व्यस्य ॥ द्रे रो न वा ॥ ८ । २ । ८० ॥
इत्यनेन दृशब्दे रेफस्य वा लुक् । आर्षे तु हरए महपुण्डरीए
इति ।

॥ अथ हसितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हसिरो	हसिरा
द्वितीया	हसिरम्	हसिरे हसिरा

इत्यादि

॥ अथ रोपितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रोविरो	रोविरा

इत्यादि

॥ अथ लज्जितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लज्जिरो	लज्जिरा

इत्यादि

॥ अथ भ्रमितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भमिरो	भमिरा

इत्यादि

॥ अथ जल्पितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जपिरो	जपिरा
	इत्यादि	

॥ अथ वेपितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेविरो	वेविरा

इत्यादि ॥ शीलाद्यर्थस्यैरः ॥ ८ । २ । १४५ ॥ इत्यनेनेर इत्यादेशः । बहुलाधिकारात् हसिओ रोविओ इत्याद्यपि भवति । हसनशीलो हसिरो, इत्यादि । एवमुच्चसितादयः

॥ अथ युष्मदीयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तुम्हकेरो	तुम्हकेरा
	इत्यादि	

॥ अथास्मदीयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अम्हकेरो	अम्हकेरा

इत्यादि ॥ इदमर्थस्य केरः ॥ ८ । २ । १४७ ॥ इत्यनेन इदमर्थस्य प्रत्ययस्य केर इत्यादेशः ।

॥ अथाकारान्तपुल्लिङ्गः ॥

॥ सर्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	यद्वचनम्
प्रथमा	सञ्चो	सञ्चे
द्वितीया	सञ्चम्	सञ्चे सञ्चा
तृतीया	सञ्चेण सञ्चेण	{ सञ्चेहि गञ्चेहि सञ्चेहि
पञ्चमी	{ सञ्चतो सञ्चाभो सञ्चाउ सञ्चाहि सञ्चाहिन्तो सञ्चा	{ सञ्चतो सञ्चाभो सञ्चाउ सञ्चाहि सञ्चेहि सञ्चाहिन्तो सञ्चेहिन्तो सञ्चासु- न्तो सञ्चेसुन्तो
षष्ठी	सञ्चस्स	{ सञ्चेसि सञ्चाण सञ्चाण
सप्तमी	{ सञ्चसि सञ्चम्मि सञ्चत्य सञ्चहि	सञ्चेसु सञ्चेसु
सत्रोधनम्	हे सञ्च हे सञ्चो	हे सञ्चा

॥ अतः सर्वादेशेर्जसः ॥ ८ । ३ । ५८ ॥ इत्यनेन सर्वा-
देशेऽन्तात् परस्य जसो द्विदेशः ॥ आमो षेसि ॥ ८ । ३ ।
६१ ॥ इत्यनेनामः स्थाने षेसिमित्यादेशो या ॥ नवानिदमेतदो
हि ॥ ८ । ३ । ६० ॥ इत्यनेन षेहिमित्यादेशः ॥ षे सिं-
मित्याः ॥ ८ । ३ । ५९ ॥ इत्यनेन षे स्थाने सिंस-
मित्या इत्येते आदेशा भवन्ति ।

॥ अथ विश्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वीसो	वीसे
द्वितीया	वीसम्	वीसे वीसा
तृतीया	वीसेण वीसेण	{ वीसेहि वीसेहि वीसेहि
पञ्चमी	{ वीसत्तो वीसाओ वीसाउ वीसाहि वीसाहिन्तो वीसा	{ वीसत्तो वीसाओ वीसाउ वीसाहि वीसेहि वीसाहिन्तो वीसेहिन्तो वीसामुन्तो वीसेसुन्तो
षष्ठ्या	हे इयस् हे इयस्	{ वीसेसि वीसाण वीसाण
सप्तमी	{ वीसस्ति वीसम्मि वीसत्थ वीसहि	वीसेसु वीसेसु
सर्वोचनम्	हे वीस हे वीसो	हे वीसा

सर्ववाची विश्वशब्दः सर्वादिवत् जगद्वाची तु कुलवद् ।

॥ अथान्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अन्नो	अन्ने
द्वितीया	अन्नम्	अन्ने अन्ना
तृतीया	अन्नेण अन्नेण	{ अन्नेहि अन्नहि अन्नेहि
पञ्चमी	{ अन्नत्तो अन्नाओ अन्नाउ अन्नाहि अन्नाहिन्तो अन्ना	{ अन्नत्तो अन्नाओ अन्नाउ अन्नाहि अन्नेहि अन्नाहिन्तो अन्नेहिन्तो अन्नामुन्तो अन्नेसुन्तो

पष्ठी	अन्नस्स	{ अनेसिं अन्नाण अन्नाण
सप्तमी	{ अन्नस्सिं अन्नम्मि अन्नत्थ अन्नहिं	अन्नेसु अन्नेसु
सबोधनम्	हे अन्न हे अन्नो	हे अन्ना

॥ अयान्यतरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अन्नयरो	अन्नयरे
द्वितीया	अन्नयरम्	अ मयथे अन्नयरा
तृतीया	अन्नयरेण अन्नयरेण	{ अन्नतो सव्वाअरेहिं अन्नत्तु मच्चा
पञ्चमी	{ अन्नयरत्तो अन्नयराओ अन्नयाराउ अन्नयराहि अन्नयराहिन्तो अन्नयरा	{ अन्नयरत्तो अन्नयराओ अन्नयराउ अन्नयराहि अन्नयरोहि अन्नयरा- हिन्तो अन्नयरोहिन्तो अन्नयरासुन्तो अन्नयरेसुन्तो
षष्ठी	अन्नयरस्स	{ अन्नयरोसिं अन्नयराण-ण
सप्तमी	{ अन्नयरस्सिं अन्नयरम्मि अन्नयरत्थ अन्नयराहिं	अन्नयरेसु अन्नयरेसु
सबोधनम्	हे अन्नयर हे अन्नयरो	हे अन्नयरा

॥ अयेतरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	इयरो	इयरे
द्वितीया	इयरम्	इयरे इयरा

तृतीया	इयरेण	इयरेण	{ इयरेहि	इयरेहिं
			{ इयरेहिं	
पञ्चमी	{ इयरत्तो	इयराओ	{ इयरत्तो	इयराओ
	{ इयराउ	इयराहि	{ इयराउ	इयराहि
	{ इयराहिन्तो	इयरा	{ इयरेहि	इयराहिन्तो
			{ इयरेहिन्तो	इयरासुन्तो
			{ इयरेसुन्तो	
षष्ठी	इयरस्स		{ इयरोसिं	इयराण
			{ इयराण	
सप्तमी	{ इयरस्सि	इयरम्मि	{ इयरेसु	
	{ इयरत्थ	इयरहिं	{ इयरेसु	
सवोधनम्	हे इयर	हे इयरो	हे इयरा	

॥ अय कतरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्		
प्रथमा	कयरो	कयरे		
द्वितीया	कयरम्	कयरे	कयरा	
तृतीया	कयरेण	कयरेण	{ कयरेहि	कयरेहिं
			{ कयरेहिं	
पञ्चमी	{ कयरत्तो	कयराओ	{ कयरत्तो	कयराओ
	{ कयराउ	कयराहि	{ कयराउ	कयराहि
	{ कयराहिन्तो	कयरा	{ कयरेहि	कयराहिन्तो
			{ कयरेहिन्तो	कयरासुन्तो
			{ कयरेसुन्तो	
षष्ठी	कयरस्स		{ कयरेसिं	कयराण
			{ कयराण	
सप्तमी	{ कयरस्सि	कयरम्मि	{ कयरेसु	
	{ कयरत्थ	कयरहिं	{ कयरेसु	

सबोधनम् हे कयर हे कयरो हे कयरा

॥ अथ कतमशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कइमो	कइमे
द्वितीया	कइमम्	कइमे कइमा
तृतीया	कइमेण कइमेण	{ कइमेहि कइमेहि कइमेहि
पञ्चमी	{ कइमत्तो कइमाओ कइमाउ कइमाहि कइमाहिन्तो कइमा	{ कइमत्तो कइमाओ कइमाउ कइमाहि कइमेहि कइमाहिन्तो कइमेहिन्तो कइमा- सुन्तो कइमेसुन्तो
षष्ठी	कइमस्स	{ कइमेसि कइमाण कइमाण
सप्तमी	{ कइमसिंस्स कइमन्मि कइमत्थ कइमाहिं	{ कइमेसु कइमेसु
सबोधनम्	हे कइम हे कइमो	हे कइमा

॥ मयम-कतमे द्वितीयस्य ॥ ८ । १ । ४८ ॥ इत्यनेन
द्वितीयस्यात इकारः ।

॥ अथ समशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	समो	समे
द्वितीया	समम्	समे समा
तृतीया	समेण समेण	{ समेहि समेहि समेहि

पञ्चमी	{ समत्तो समाओ समाउ समाहि समाहिन्तो समा	{ समत्तो समाओ समाउ समाहि समेहि समाहिन्तो समेहिन्तो समासु- न्तो समेसुन्तो
षष्ठी	समस्त	{ समेसि समाण समाण
सप्तमी	{ समस्सि समम्मि समत्थ समाहि	{ समेसु समेसु
सबोधनम्	हे सम हे समो	हे समा

॥ अथ सिमशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिमो	सिमे
द्वितीया	सिमम्	सिमे सिमा
तृतीया	सिमेण सिमेण	{ सिमेहि सिमेहिं सिमेहि
पञ्चमी	{ सिमत्तो सिमाओ सिमाउ सिमाहि सिमाहिन्तो सिमा	{ सिमत्तो सिमाओ सिमाउ सिमाहि सिमेहि सिमाहिन्तो सिमेहिन्तो सिमासु- न्तो सिमेसुन्तो
षष्ठी	सिमस्त	{ सिमेसि सिमाण सिमाण
सप्तमी	{ सिमस्सि सिमम्मि सिमत्थ सिमाहि	{ सिमेसु सिमेसु
सबोधनम्	हे सिम हे सिमो	हे सिमा

सप्तमौ यदा सवार्थौ तदैव सर्वादिकार्यं भवति तुल्यार्थे तु न ।

॥ अथ नेमशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नेमो	नेमे
द्वितीया	नेमम्	नेमे नेमा
तृतीया	नेमेण नेमण	{ नेमेहि नेमेहि नेमेहि
पञ्चमी	{ नेमत्तो नेमाओ नेमाउ नेमाहि नेमाहिन्तो नेमा	{ नेमत्तो नेमाओ नेमाउ नेमाहि नेमेहि नेमाहिन्तो नेमेहिन्तो नेमासुन्तो नेमेसुन्तो
षष्ठी	नेमस्त	{ नेमेसि नेमाण नेमाण
सप्तमी	{ नेमस्सि नेमम्मि नेमत्थ नेमेहि	{ नेमेसु नेमेसु
सबोधनम्	हे नेम हे नेमो	हे नेमा

॥ अथैकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ एको एओ एकळो एगो	{ एके एए एकळे एगे

इत्मादिसर्ववत् ॥ लो नवैकाद्वा ॥ ८ । २ । १६५ ॥
इत्यनेनैकशब्दात्परं सयुक्तो लो वा भवति ॥ सेवादी वा ॥
८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन वा द्वित्वम् ।

॥ अथ पूर्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पुरिमो पुव्वो	पुरिमे पुव्वे
द्वितीया	पुरिम पुव्वम्	{ पुरिमे पुव्वे पुरिमा पुव्वा

इत्यादिसर्वतत् ॥ पूर्वस्य पुरिमः ॥ ८ । २ । १३५ ॥

इत्यनेन पूर्वस्य स्थाने पुरिम इत्यादेशो वा भवति । एव परात्रोत्तरापराधरादयोऽकारान्ताः पुल्लिङ्गाः सर्ववञ्जेयाः ।

॥ अथ दक्षिणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दाहिणो दक्खिणो	दाहिणे दक्खिणे
द्वितीया	दाहिण दक्खिणम्	{ दाहिणे दक्खिणे दाहिणा दक्खिणा
तृतीया	{ दाहिणेण दक्खिणेण दाहिणेण दक्खिणेण	{ दाहिणेहि दाहिणेहिं दाहिणेहि दक्खिणेहि दक्खिणेहि दक्खिणेहि
पञ्चमी	{ दाहिणत्तो दाहिणाओ दाहिणाउ दाहिणाहि दाहिणाहिन्तो दाहिणा दक्खिणत्तो दक्खि- णाओ दक्खिणाउ दक्खिणाहि दक्खि- णाहिन्तो दक्खिणा	{ दाहिणत्तो दाहिणाओ दाहिणाउ दाहिणाहि दाहिणेहि दाहिणाहिन्तो दाहिणेहिन्तो दाहि- णामुन्तो दाहिणेमु- न्तो दक्खिणत्तो दक्खिणाओ दक्खि- णाउ दक्खिणाहि दक्खिणेहि दक्खि- णाहिन्तो दक्खिणे- हिन्तो दक्खिणामुन्तो दक्खिणेमुन्तो

पष्ठी	दाहिणस्स दक्खिणस्स	{ दाहिणेसिं दक्खिणेसिं दाहिणाण दाहिणाण दक्खिणाण दक्खिणाण
सप्तमी	{ दाहिणस्सिं दाहिणम्मि दाहित्थ दाहिणाहिं दक्खिणास्सिं दक्खि- णाम्मि दक्खिणत्थ दक्खिणाहिं	{ दाहिणेसु दाहिणेसु दक्खिणेसु दक्खिणेसु
सवोधनम्	{ हे दाहिण हे दाहिणो हे दक्खिण हे दक्खिणो	{ हे दाहिणा हे दक्खिणा

॥ अथ न्यगञ् ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुवो	सुवे
द्वितीया	सुवम्	सुवे सुवा
तृतीया	सुवेण सुरेण	{ सुवेहि सुवेहि सुवेहि
पञ्चमी	{ सुवत्तो सुवाओ सुवाउ सुवाहि सुवाहिन्तो सुवा	{ सुवत्तो सुवाओ सुवाउ सुवाहि सुवेहि सुवाहिन्तो सुवेहिन्तो सुवासुन्तो सुवेसन्तो
षष्ठी	सुवस्स	{ सुवेसिं सुवाण सुवाण
सप्तमी	{ सुवस्सिं सुवग्धि सुवत्थ सुवाहिं	{ सुवेसु सुवेसु
सवोधनम्	हे सुव हे सुवो	हे सुवा

॥ एकस्वरे भवः स्वे ॥ ८ । २ । ११४ ॥ इत्यनेनना-
त्यन्वञ्जनात्पूर्व उकारः । एकस्वरे इति कथनात्, स-यणो,
स-यणा, इत्यादिषु न । स्वजन ।

॥ अथ भवच्छब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भवन्तो	भवन्ता
द्वितीया	भवन्तम्	भवन्ते भवन्ता

इत्यादिदेवत् । शौरसेन्यान्तु, प्रथमैकवचने भव । शेष
पूर्ववत् । एव भगवच्छब्दस्यापि भगव, भयव । सम्बोधनैकव-
चने तु भयव, भयव, इति । शेष भवच्छब्दवत् । अथ भवच्छ-
ब्दो ढवतुप्रत्ययान्तः ।

॥ अथ शतृप्रत्ययान्तो भवच्छब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भवन्तो भवमाणो	भवन्ता भवमाणा

इत्यादिदेववत् ॥ शत्रानश ॥ ८ । ३ । १८१ ॥ इत्यनेन
शतृ-आनश् इत्यतयो स्थाने प्रत्येक न्तमाणा इत्यादेशौ वा ।
एव हसच्छब्दस्यापि हसन्तो हसमाणो इत्यादि । एवं पचद्वे-
पदादय । भवई, भवन्ती, भवमाणी, हसई, हसन्ती, हसमा-
णी, पचई, पचन्ती, पचमाणी वेवई, वेवन्ती, वेवमाणी, इत्यादि
स्त्रीलिङ्गे नदीवत् । ई च स्त्रियाम् ॥ ८ । ३ । १८२ ॥ इत्यनेन
स्त्रिया शत्रानशोः स्थाने ईप्रत्ययो भवति । चकारात् न्तमाणा-
वपि । एव सर्वत्र ।

॥ अथ किंशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथ-	किं	किं

क्तायेव दृश्यते नान्यत्र तत्रापि द्वितीयायद्वयचने तु न ॥ त
 हो ॥ ८ । ३ । ६७ ॥ इत्यनेन तद् परस्य ढमेडो इत्यादे
 वा ॥ वेद-तदेतद्गो ढसाम्भ्यां से-सिमौ ॥ ८ । ३ । ८१
 इत्यनेनेदमृतदेतदित्येतेषां स्थाने ढम्-आमित्येताभ्या स
 यथासम्भ्य मे-सिमित्यादेशौ वा भवतः ।

॥ अथैतच्छब्दः ॥

	परवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ एमो एम इण इणमो	णे
द्वितीया	एत णञ्ज	{ एते एता एए एआ
तृतीया	{ एटिणा एदेण एदेण एएण एएण	{ एतेहि एतेहि एतेहि एएहि इत्यादि
पञ्चमी	{ एत्तो एत्ताहे एआओ एआउ एआहि एआहिन्तो एआ	{ एत्तो एआओ एआउ एआहि एएहि एआहिन्तो एएहिन्तो एआसु- न्तो एएसुतो
षष्ठी	से एअस्स	{ सिं एएसिं एआण एआण
सप्तमी	{ एअस्सि एअम्मि एत्थ अयम्मि ईअम्मि	एएसु एएसु

॥ वैसेणमिणमो सिना ॥ ८ । ३ । ८५ ॥ इत्यनेनैतदः
 स्थाने सिना सह षस इण इणमो इत् । वैतदो ऋसे

पञ्चमी	{ जम्हा जत्तो जाओ	{ जत्तो जाओ जाड
	{ जाड - जाहि	{ जाहि जेहि
	{ जाहिन्तो जा	{ जाहिन्तो जेहिन्तो
		{ जासुन्तो जेसुन्तो
पष्ठी	जास जस्स	जेसि जाण जाण
सप्तमी	{ जस्सि जम्मि	{ जेसु
	{ जन्य जहिं	{ जेसु
यत इत्यस्य जओ		

॥ अथ तच्चउब्द. ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सो स	ते
द्वितीया	त ण	ते ता
तृतीया	{ तिणा णेण	{ तेहि तेहिं
	{ तेण तेण	{ तेहिं णेहिं
पञ्चमी	{ तो तम्हा तत्तो	{ तत्तो ताओ ताड
	{ ताओ ताड ताहि	{ ताहि तेहि ताहिन्तो
	{ ताहिन्तो ता	{ तेहिन्तो तासुन्तो
		{ तेसुन्तो
पष्ठी	{ तास तस्स	{ तास तेसिं
	{ से	{ सिं ताण ताण
सप्तमी	{ तस्सि तम्मि	{ तेसु
	{ तत्थ तहिं	{ तसु

तत इत्यस्य तओ ।

॥ तदश्च त. सोऽस्त्रीने ॥ ८ । ३ । ८६ ॥ इत्यनेन तद्
एतदश्च तकारस्य सौ सः ॥ वैतत्तदः ॥ ८ । ३ । ३ ॥ इ-
त्यनेन सेढो वा ॥ तदो ण. स्यादौ क्वचित् ॥ ८ । ३ । ७०
॥ इत्यनेन तद् स्थाने णकारः क्वचित् । द्वितीयातृतीयाविभ

द्वितीया	फम्			फे	का
तृतीया	फिणा	फेणं	फेण	फेहि	फेहिं फेहिं
पञ्चमी	{ कम्हा कत्तो फाहि फा	{ फिणो फाओ फाहिन्तो	{ फीस फाउ	{ कत्तो फाहि फेहिन्तो फेमुन्तो	{ फाओ फाउ फाहिन्तो फामुन्तो
षष्ठी	फास	फस्स		फास	फेसिं फाण-ण
सप्तमी	{ फहिं फम्मि	{ कस्सि फत्त		{ फेसु फेसु	

कृतं इत्यस्य तु कओ ।

॥ क्रिमः कद्धतसोश्च ॥ ८ । ३ । ७१ ॥ इत्यनेन क्रिमः
कः स्यादौ व्रतसोश्च परयो' ॥ इदमेतत्क्रियत्तद्भ्यष्टो डिणा ॥
८ । ३ । ६९ ॥ एभ्यः सर्वादिभ्योऽकारान्तेभ्यः परस्याष्टा-
या. स्थाने डित् इणा इत्यादेशः ॥ ढसेर्हा ॥ ८ । ३ । ६५ ॥
क्रियत्तद्भ्य. परस्य ढसेर्हा इत्यादेशो वा ॥ किमो डिणोडी-
सौ ॥ ८ । ३ । ६८ ॥ इत्यनेन क्रिमः परस्य ढसेर्हिणो डीस
इत्यादेशो वा ॥ क्रियत्तद्भ्यो ढसः ॥ ८ । ३ । ६३ ॥ इत्य-
नेन ढस. स्थाने ढास इत्यादेशो वा ॥ ढसः स्सः ॥ ८ । ३
। १० । इत्यनेन ढस. स्थाने स्स. कितद्भ्यां ढास. ॥ ८ ।
३ । ६२ ॥ इत्यनेनामः स्थाने ढास इत्यादेशो वा ।

॥ अय यच्छब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	जो		जे
द्वितीया	जम्		जे जा
तृतीया	जिणा	जेण जेण	जेहि जेहिं जेहिं

पञ्चमी	{ जम्हा जत्तो जाओ जाउ जाहि जाहिनतो जा	{ जत्तो जाओ जाउ जाहि जेहि जाहिनतो जेहिनतो जामुन्तो जेमुन्तो
षष्ठी	जास जस्म	जेसि जाण जाण
सप्तमी	{ जस्सि जम्मि जत्थ जहिं	{ जेसु जेसु
यत इत्यस्य जाओ		

॥ अथ तच्छब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सो स	ते
द्वितीया	त ण	ते ता
तृतीया	{ तिणा णेण तेण तेण	{ तेहि तेहिं तेहि णेहिं
पञ्चमी	{ तो तम्हा तत्तो ताओ ताउ ताहि ताहिनतो ता	{ तत्तो ताओ ताउ ताहि तेहि ताहिनतो तेहिनतो तामुन्तो तेमुन्तो
षष्ठी	{ तास तस्स से	{ तास तेसिं सिं ताण ताण
सप्तमी	{ तस्सि तम्मि तत्थ तहिं	{ तेसु तेसु

तत इत्यस्य तओ ।

॥ तदथ त. सोऽस्त्रीने ॥ ८ । ३ । ८६ ॥ इत्यनेन तद

तदथ तकारस्य सौ सः ॥ वैतत्तद. ॥ ८ । ३ । ३ ॥ इ-

त्यनेन सेढो वा ॥ तदो णः स्यादौ कचित् ॥ ८ । ३ । ७०

इत्यनेन तदः स्थाने णकारः कचित् । द्वितीयातृतीया

क्तावेव दृष्यते नान्यत्र तत्रापि द्वितीयाऋचने तु न ॥ तदो
 षोः ॥ ८ । ३ । ६७ ॥ इत्यनेन तद् परस्य ऋमेर्डा इत्यादेशो
 वा ॥ वेद-तदेतदो ऋसाम्भ्यां से-सिमौ ॥ ८ । ३ । ८१ ॥
 इत्यनेनेदमृतदेतदित्येतेषां स्याने ऋम्-आमित्येताभ्यां सह
 यथासख्य से-सिमित्यादेशौ वा भवत ।

॥ अथेनञ्चन्द्रः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ एसो एम् { इण इणमो	णते
द्वितीया	एत एभ्र	{ एते एता { एए एआ
तृतीया	{ एद्विणा एदेण { एदेण एएण { एएण	{ एतेहि एतेहि { एतेहि एएहि इत्यादि
पञ्चमी	{ एतो एताहे { एआओ एआउ { एआडि एआहिन्तो { एआ	{ एतो एआओ { एआउ एआहि { एएहि एआहिन्तो { एएहिन्तो एआसु- { न्तो एएसुन्तो
षष्ठी	से एअस्स	{ सिं एएसिं { एआण एआण
सप्तमी	{ एअस्सि एअम्मि { एअथ अयम्मि { ईअम्मि	एएसु एएसु

॥ वैसेणमिणमो सिना ॥ ८ । ३ । ८५ ॥ इत्यनेनेतदः
 स्याने सिना सह एस इण इणमो इत्यादेशा वा । वैतदो ऋसे-

तो-ताहे ॥ ८ । ३ । ८२ ॥ इत्यनेनैतद् परस्य टसेः तो
ताहे इत्यादेशौ वा ॥ एरदीनी म्मौ वा ॥ ८ । ३ । ८४ ॥
इत्यनेनैतद् एकारस्य ङयादेशे म्मौ परे अदीनी वा ॥ त्ये च
तस्य लुक् ॥ ८ । ३ । ८३ ॥ इत्यनेनैतद् त्ये परे चकारात्
तो-ताहे च परतः तस्य लुक् । यथा । एत्य, एत्तो, एत्ताहे ।
॥ अयेदमृशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अअ इमो	इमे
द्वितीया	उम ण इण	इमे इमा णे
तृतीया	{ णेण इमिणा इमेण इमेण	{ एहि णेहि इमेहि इमेहिं इमेहिं
पञ्चमी	{ इमत्तो इमाओ इमाउ इमाहि इमाहिन्तो इमा	{ इमत्तो इमाओ इमाउ इमाहि इमेहि इमाहिन्तो इमेहिन्तो इमासुन्तो इमेसुन्तो
षष्ठी	{ अस्स इमस्स से	{ सिं इमेसिं इमाण इमाण
सप्तमी	{ अस्सिं इमस्सिं इमम्मि इह	{ एसु एसु इमेसु इमेसु

॥ पु-स्त्रियोर्नवायमिमिआ सौ ॥ ८ । ३ । ७३ ॥ इत्य-
नेनेदमृशब्दस्य अयगिति आदेश सौ पुसि । स्त्रीलिङ्गे तु इ-
मिआ इति ॥ इदम इम' ॥ ८ । ३ । ७२ ॥ इत्यनेनेदम. स्या-
दौ परे इमः ॥ णोऽमृ-शम्-टा-भिसि ॥ ८ । ३ । ७७ ॥
इत्यनेनेदम अम् शम्टाभिम्सु परेषु ण इत्यादेश. ॥ सिं-स्स
योरत् ॥ ८ । ३ । ७४ ॥ इत्यनेनेदमः । सिं-स्स इत्येतयो
परयोरदादेशो वा ॥ अमेणम् ॥ ८ । ३ । ७८ ॥

ऽया सह इणमित्यादेश ॥ देर्मेन हः ॥ ८ । ३ । ७५ ॥ इत्यनेनेदमः कृतेमादेशात्परस्य देर्मेन सह ह इत्यादेशो वा ।

॥ अथादसृशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अह अम्	{ अमुणो अमउ { अमओ अमवो अम्
द्वितीया	अमु	अम् अमुणो
तृतीया	अमुणा	अमूहि
पञ्चमी	{ अमुणो अमूओ { अमूउ अमूहिन्तो	{ अमूओ अमूउ { अमूहिन्तो अमूसतो
षष्ठी	अमुणो अमुस्स	अमूण अमूण
सप्तमी	{ अयम्मि इअम्मि { अमूमि	{ अमूमु { अमूमु

॥ वादसो दस्य होऽनोदाम् ॥ ८ । ३ । ८७ ॥ इत्यनेनादसो दकारस्य सौ परे ह इत्यादेशो वा ॥ मु* स्यादौ ॥ ८ । ३ । ८८ ॥ इत्यनेनादसो दस्य स्यादौ मुरित्यादेशः ।

॥ अह्लीत्रे सौ ॥ ८ । ३ । १९ ॥ इत्यनेन सौ परे दीर्घे कृते अम् इति रूपम् ॥ पुसि जसो हउ हओ वा ॥ ८ । ३ । २० ॥ इत्यनेन इदुत* परस्य जस* स्थाने पुसि अउ, अओ इत्यादेशौ द्विती वा भवत* ॥ योतो हवो ॥ ८ । ३ । २१ ॥ इत्यनेन उदन्तात्परस्य जसः पुंसि द्वित् अयो इत्यादेशो वा ॥ जस्-शसोर्णो वा ॥ ८ । ३ । २२ ॥ इत्यनेन इदुत* परयोर्जस्-शसो पुसि णो इत्यादेशो वा ॥ लुक्ते शसि ॥ ८ । ३ । २८ ॥ इत्यनेन इदुतोर्दीर्घो भवति शसि लुक्ते सति ॥ टो णा ॥ ८ । ३ । २४ ॥ इत्यनेन पुह्लीत्रे वर्त्तमानान्दिदुत* परस्य दा इत्यस्य णा इत्यादेशः ।

॥ इदुतो दीर्घः ॥ ८ । ३ । १६ ॥ इदुतो दीर्घः ॥
 उकारस्य च भिस्-भ्यस-सुप्तु पंगु दीर्घः ॥ इदुतो दीर्घः
 पुत्रीवे ॥ ८ । ३ । २३ ॥ इत्यनेन पुमि दीर्घे च इदुतो दीर्घः
 दिदुनः परयोर्दसिदसोर्णो इत्यादेशो वा । इदुतो दीर्घः
 लुकी निषेभ्येते । पञ्चमीवहुवचने च दिनि दीर्घे । इदुतो दीर्घः
 वा ॥ ८ । ३ । ८९ ॥ इत्यनेनादसो इत्यादेशो वा । इदुतो दीर्घः
 फारान्तस्य म्याने इत्यादेशे म्या पं इत्यादेशो वा । इदुतो दीर्घः

॥ अप पुमस्य ॥

पष्ठी

{ तइ तु ते
 तुम्ह तुह तुह
 तुव तुम तुमे
 तुमो तुमाइ दि दे
 इ ए तुब्भ तुम्ह
 तुज्झ उब्भ उम्ह
 उज्झ उग्ह

३१

{ सु वो भे तुब्भ
 तुम्ह तुज्झ तुब्भ
 तुम्ह तुज्झ तुब्भाण
 तुब्भाण तुम्हाण
 तुम्हाण तुज्जाण
 तुज्जाण तुवाण
 तुवाण तुमाण
 तुमाण तुहाण
 तुहाण उम्हाण
 उम्हाण

सप्तमी

{ तुमे तुमए
 तुमाइ तइ
 तए तुम्मि
 तुवम्मि तुमम्मि
 तुहम्मि तुब्भम्मि
 तुम्हम्मि तुज्झम्मि

{ तुसु तुरेसु तुपेसु
 तुहेसु तुब्भेसु
 तुम्हेसु तुज्जेसु
 केचित्तु सुप्येत्वविरु-
 ल्यमिच्छन्ति । तन्मते
 तुवसु तुमसु
 तुहसु तुब्भसु
 तुम्हसु तुज्झसु
 तुब्भस्यात्वमपीच्छ-
 त्यन्य । तुब्भासु
 तुम्हासु तुज्जासु

॥ अथास्त्रञ्जञ् ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा

{ म्मि अम्मि अम्हि
 ह अइ अइय

{ अम्ह अम्हे अम्हो
 मो वय भे

द्वितीया

{ णे ण मि अम्मि
 अम्ह मम्ह य
 मम मिम अह

{ अम्हे अम्हो
 अम्ह णे

द्वितीया	{ मि मे मम ममए ममाइ मड म्याइ मए ने	{ अम्हेहि अम्हाहि अम्इ अम्हे ने
पञ्चमी	{ मइत्तो ममत्तो महत्तो मज्झत्तो एव दो-दु-हि-हिनतो- लुक्त्वप्युदाहार्यम् । मत्तो इति तु मत्त इत्यस्य	{ ममत्तो अम्हत्तो ममाहिनतो अम्हाहिनतो ममामुन्तो अम्हामुन्तो ममेमुन्तो अम्हेमुन्तो इत्यादि
षष्ठी	{ मे मड मम मह मह मज्झ मज्झ अम्ह अम्ह	{ ने णो मज्झ अम्ह अम्ह अम्हे अम्हो अम्हाण अम्हाण ममाण ममाण महाण महाण मज्झाण मज्झाण
सप्तमी	{ मि मइ मपाइ मए मे अम्हम्मि ममम्मि महम्मि मज्झम्मि	{ अम्हेसु ममेसु महेसु मज्झेसु एत्वविकल्पमते तु अम्हसु ममसु महसु मज्झसु अम्हस्यात्वमपीच्छत्य- न्य अम्हासु

॥ अथाकारान्तस्त्रीलिङ्गो ॥

॥ मालाशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	माला		{ मालाउ मालाओ { माला
द्वितीया	मालम्		{ मालाउ मालाओ { माला
तृतीया	{ मालाअ मालाइ { मालाए		{ मालाहि मालाहिं { मालाहिं
पञ्चमी	{ मालाअ मालाइ { मालाए मालत्तो { मालाओ मालाउ { मालाहिन्तो		{ मालत्तो मालाओ { मालाइ मालाहिन्तो { मालामुन्तो
षष्ठी	{ मालाअ मालाइ { मालाए		{ मालाण { मालाण
सप्तमी	{ मालाअ मालाइ { मालाए		{ मालामु { मालामु
सबोधनम्	हे माले हे माला		{ हे मालाउ हे मालाओ { हे माला

॥ अथ रमाशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	रमा		रमाउ रमाओ रमा
द्वितीया	रम		रमाउ रमाओ रमा
तृतीया	{ रमाअ रमाइ { रमाए		{ रमाहि रमाहिं { रमाहिं

पञ्चमी	{ रमाअ रमाइ रमाए रमत्तो रमाओ रमाउ रमाहिन्तो	{ रमत्तो रमाओ रमाउ रमाहिन्तो रमान्मुतो
षष्ठी	{ रमाअ रमाइ रमाए	{ रमाण रमाण
सप्तमी	{ रमाअ रमाइ रमाए	{ रमासु रमासु
सबोधनम्	हे रमे हे रमा	{ हे रमाउ हे रमाओ हे रमा

॥ स्त्रियामुदोतौ वा ॥ ८ । ३ । २७ ॥ इत्यनेन स्त्रिया
वर्त्तमानान्नाम्नैः परयोर्जस्-शसोः स्थाने प्रत्येक उत् ओत्
इत्येतौ समागदीर्घौ वा भवतः ॥ ह्रस्वोऽमि ॥ इत्यनेन स्त्रीलि-
ङ्गस्य नाम्नोऽमि परे ह्रस्वो भवति । मालं, नइ, इत्यादि ॥ टा-
डस्-डेरदादिदेद्वा तु डसेः ॥ ८ । ३ । २९ ॥ इत्यनेन स्त्रिया
टा-डस्डीनां स्थाने प्रत्येक अत्, आत्, इत्, एत्, इत्येते
षत्वार आदेशा भवन्ति ङसेः पुनरेते समागदीर्घौ वा ॥ नात्
आत् ॥ ८ । ३ । ३० ॥ इत्यनेन स्त्रियामादन्तान्नाम्नः परेषां
टा-डस्-डि-डसीनामादादेशो न भवति ॥ वाप ए ॥ ८ । ३
। ४१ ॥ इत्यनेनामन्त्रणे सौ परे आप एत्व वा भवति ।

॥ अथ शृङ्खलाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सकला	{ सकलाउ सकलाओ सकला
द्वितीया	सकल	{ सकलाउ सकलाओ सकला

इत्यादिमालाशब्दवद्वृत्ताणि ॥ शृङ्खले खः कः ॥ ८ । १ ।
१९९ ॥ इत्यनेन खस्य कः ।

॥ अथ सटाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सटा	{ सटाउ सटाओ सटा

इत्यादिमालावत् ॥ सटा-शकट-केटभे टः ॥ ८ । १ ।
१९६ ॥ इत्यनेन टस्य ढः ।

॥ अथ प्रतिमाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पटिमा	{ पटिमाउ पटिमाओ पटिमा

इत्यादिमालावत्

॥ अथ पटाकाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पटाआ	{ पटाउ पटाओ पटाआ
द्वितीया	पटाअ	{ पटाउ पटाओ पटाआ

इत्यादि

॥ अथ प्रतिज्ञाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पइण्णा	{ पइण्णाउ पइण्णाओ पइण्णा

इत्यादि

॥ अथ प्रतिष्ठाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	परिष्ठा पइष्ठा	{ परिष्ठाउ परिष्ठाओ परिष्ठा पइष्ठाउ पइष्ठाओ पइष्ठा

इत्यादि ॥ निष्प्रती ओत्परीमाल्य-स्थोर्वा ॥ ८ । १ ।
३८ ॥ इत्यनेन निष्प्रति इत्येतौ माल्यशब्दे स्थाधातौ च परे
यथासङ्ख्य ओत् परि इत्येवरूपौ वा भवतः ।

॥ अथोपमाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उवमा	{ उवमाउ उवमाओ उवमा

इत्यादिमालावत्

॥ अथ शिफाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिभा	सिभाउ सिभाओ सिभा

इत्यादि ॥ फो भ-हौ ॥ ८ । १ । २३६ ॥ इत्यनेन फ-
स्य भकारः ।

॥ अथ स्पृहाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	त्रिहा	{ त्रिहाउ त्रिहाओ त्रिहा

इत्यादि ॥ स्पृहायाम् ॥ ८ । २ । २३ ॥ इत्यनेन स्पृ-
हाशब्दे सयक्तस्य छ' ।

॥ अथ शय्याशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सेज्जा	{ सेज्जाउ सेज्जाओ { सेज्जा

इत्यादि ॥ एच्छग्यादौ ॥ ८ । १ । ५७ ॥ इत्यनेन श-
ग्याशब्दे आदेरस्य एत्त्व ॥ छ-य्य-र्या जः ॥ ८ । २ । ३४
॥ इत्यनेन ज' ।

॥ अथ भार्याशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भज्जा	{ भज्जाउ भज्जाओ { भज्जा

इत्यादि ॥ चौर्यसमत्वात्, भारिया इत्याद्यपि मालावत्

॥ अथ मृत्तिरूपाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मट्टिआ	{ मट्टिआउ मट्टिआओ { मट्टिआ

इत्यादि

॥ अथ वार्ताशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वत्ता वट्टा	{ वत्ताउ वत्ताओ { वत्ता वट्टाउ { वट्टाओ वट्टा

इत्यादि

॥ अधोलकाशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	उक्का		{ उक्काउ उक्काओ उक्का
			इत्यादि

॥ अथ प्रज्ञाशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पज्जा पण्णा		{ पज्जाउ पज्जाओ पज्जा पण्णाउ पण्णाओ पण्णा
			इत्यादि

॥ अथ सज्जाशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	सज्जा सण्णा		{ सज्जाउ सज्जाओ सज्जा सण्णाउ सण्णाओ सण्णा
			इत्यादि

॥ अथाऽऽज्ञाशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	अज्जा आणा		{ अज्जाउ अज्जाओ अज्जा आणाउ आणाओ आणा

इत्यादि ॥ शो अः ॥ ८ । २ । ८३ ॥ इत्यनेन हः स-
चनितो अस्य लृग् वा ।

॥ अथ चन्द्रिकाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चन्दिमा	{ चन्दिमाउ चन्दिमाओ चन्दिमा

इत्यादि ॥ चन्द्रिकाया म० ॥ ८ । १ । १८५ ॥ इत्यने-
न कस्य म ।

॥ अथ साग्वाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	साटा	{ साहाउ साहाओ साहा

इत्यादि

॥ अथ चपेटाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चविला चविडा	{ चविलाउ चविलाओ चविला चविडाउ चविडाओ चविडा-उ

इत्यादि ॥ एत इद्वा वेदना-चपेटा-देवर-केसरे ॥ ८ ।
१ । १४६ ॥ इत्यनेन एत इत्च वा । पक्षे । चपेटा इत्यादिपि
॥ चपेटा-पाठौ वा ॥ ८ । १ । १९८ ॥ इत्यनेन टस्य लो वा

॥ अथ यमुनाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जउँणा	{ जउँणाउ जउँणाओ जउँणा

इत्यादि

॥ अथ चामुण्डाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चाउण्डा	{ चाउण्डाउ चाउण्डाओ चाउण्डा

इत्यादि ॥ यमुना-चामुण्डा-कामुकातिमुक्ते मोऽनुना-
सिक्थ ॥ ८ । १ । १७८ ॥ इत्यनेन मस्य लृग् भवति लृकि-
च सति मस्य स्थाने अनुनासिकः ।

॥ अथ क्षुधशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	क्षुहा	क्षुहाओ क्षुहाउ क्षुहा

इत्यादि ॥ क्षुभो हा ॥ ८ । १ । १७ ॥ इत्यनेन क्षुध-
शब्दस्यान्त्यव्यञ्जनस्य हादेशो भवति ।

॥ अथाप्सरस्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अच्छरसा अच्छरा	{ अच्छरसाउ अच्छ- रसाओ अच्छरसा अच्छराउ अच्छराओ अच्छरा

इत्यादि ॥ आयुरप्सरसोर्वा ॥ ८ । १ । १२० ॥ इत्य-
नेनान्त्यव्यञ्जनस्य सो वा भवति ॥ ह्रस्वात् ध्य-श्च-त्स-प्ता-
मनिश्चले ॥ ८ । २ । २१ ॥ इत्यनेन छः ।

॥ अथ क्षुधाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	क्षुहा	क्षुहाउ क्षुहाओ क्षुहा

इत्यादि ॥ पट्-शमी-शाव-मुधा-सप्तपर्णेष्वादेशः ॥ ८
। १ । २६५ ॥ इत्यनेन छः ।

॥ अथ शिराशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छिरा सिरा	{ छिराउ छिराओ छिरा सिराउ सिराओ सिरा

इत्यादि ॥ शिरायां वा ॥ ८ । २ । ६६ ॥ इत्यनेन वा
छः ।

॥ अथ क्षमाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छमा	छमाउ छमाओ उमा

इत्यादि ॥ क्षमायां कौ ॥ ८ । २ । १८ ॥ इत्यनेन कौ
पृथिव्यां वर्तमाने क्षमाशब्दे सयुक्तस्य छः । छमा पृथिवी ।
क्षमा इत्यास्यापि भवति । क्षमा, छमा । क्षमा-क्षमाघा-रत्नेऽ-
न्त्यव्यञ्जनात् ॥ ८ । २ । १०१ ॥ इत्यनेन सयुक्तस्यान्त्य-
व्यञ्जनात्पूर्वोऽद्भवति । तेन छमा इति रूपं सिद्धं । काचित्ति
किम् । खमा क्षान्तिरित्यत्र न ।

॥ अथ मच्छिकाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मच्छिआ	{ मच्छिआउ मच्छिआओ मच्छिआ

इत्यादिमादावत्

॥ अथ कण्ठशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कण्ठहा	{ कण्ठहाउ कण्ठहाओ कण्ठहा

इत्यादि ॥ ककुभो हः ॥ ८ । १ । २१ ॥ इत्यनेन क-
कुभ्शब्दस्यान्त्यव्यञ्जनस्य हो वा भवति ।

॥ अथोत्कण्ठाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उकण्ठा	{ उकण्ठाउ उकण्ठाओ उकण्ठा

इत्यादि

॥ अथ पद्माशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पोम्मा पउमा	{ पोम्माउ पोम्माओ पोम्मा पउमाउ पउमाओ पउमा
द्वितीया	पोम्म पउम	प्रथमाबहुवचनवत्
तृतीया	{ पोम्माअ पोम्माइ पोम्माए पउमाअ पउमाइ पउमाए	{ पोम्माहि पोम्माहि पोम्माहि पउमाहि पउमाहि पउमाहि
पञ्चमी	{ पोम्माअ पोम्माइ पोम्माए पोम्मत्तो पोम्माओ पोम्माउ पोम्माहिन्तो पउमाअ पउमाइ पउमाए पउमत्तो पउमाओ पउमाउ पउमाहिन्तो	{ पोम्मत्तो पोम्माओ पोम्माउ पोम्माहिन्तो पोम्मासुन्तो पउमत्तो पउमाओ पउमाउ पउमाहिन्तो पउमासुन्तो
षष्ठी	तृतीयावत्	{ पोम्माण पोम्माण पउमाण पउमाण

सप्तमी	तृतीयावत्	{ पोम्मासुं पोम्मासु पउमासु पउमासु
सबोधनम्	{ हे पोम्मे हे पोम्मा हे पउमे हे पउमा	प्रथमाबहुवचनवत्

॥ अथार्याशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अज्जा आरिआ	{ अज्जाउ अज्जाओ अज्जा आरिआउ आरिआओ आरिआ

इत्यादि ॥ श्वश्रूवाचिआर्याशब्दस्य तु अज्जू इति रूपं भवति तस्य रूपाणि बहुवचनेषु ।

॥ अथ मर्यादाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मज्जाआ	{ मज्जाआउ मज्जा- आओ मज्जाआ

इत्यादिमालावत्

॥ अथ जिह्वाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जिब्भा जीहा	{ जिब्भाउ जिब्भाओ जिब्भा जीहाउ जीहाओ जीहा

इत्यादि ॥ हो भो वा ॥ ८ । ० । ५७ ॥ इत्यनेन हस्य भो वा ॥ ईर्जिहा-सिंह-त्रिंशद्विंशतौ त्या ॥ ८ । १ । ९२ ॥ इत्यनेन इकारस्य ई ।

॥ अथ श्रद्धाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मद्दा सद्दा	{ सद्दाउ सद्दाओ सद्दा सद्दाउ सद्दाओ सद्दा
द्वितीया	सद्द सद्द	{ सद्दाउ सद्दाओ सद्दा सद्दाउ सद्दाओ सद्दा

इत्यादि ॥ श्रद्धाद्धि-भूर्याऽर्धेऽन्ते वा ॥ ८ । २ । ४१ ॥

इत्यनेन अन्ते वर्त्तमानस्य सयुक्तस्य ढो या भवति ।

॥ अथ सन् याशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सज्ञा	{ सज्ञाउ सज्ञाओ सज्ञा

इत्यादि

॥ अथ परिखाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	फलिहा	{ फलिहाउ फलिहाओ फलिहा

इत्यादि

॥ अथ स्नुपाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुण्हा सुसा	{ सुण्हाउ सुण्हाओ सुण्हा सुसाउ सुसाओ सुसा

इत्यादि ॥ स्नुपाया ण्हो नवा ॥ ८ । १ । २६१ ॥ इ-
त्यनेन षस्य ण् ।

॥ अथ ज्योत्स्नाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जोण्हा	{ जोण्हाउ जोण्हाओ { जोण्हा

इत्यादिमालावत्

॥ अथ श्यामाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सामा	{ सामाउ सामाओ { सामा

इत्यादि ॥ अधो म-न-याम् ॥ ८ । २ । ७८ ॥ इत्यनेन मस्य लृक ।

॥ अथ व्रीडाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विह्वा	{ विह्वाउ विह्वाओ { विह्वा

इत्यादि ॥ तैलादौ ॥ ८ । २ । ९८ ॥ इत्यनेन ढस्य द्वित्वम् ।

॥ अथ श्लाघाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सलाहा	{ सलाहाउ सलाहाओ { सलाहा

इत्यादि ॥ क्ष्मा-श्लाघा-रत्नेऽन्त्यव्यञ्जनात् ॥ ८ । २ । १०१ ॥ इत्यनेन अन्त्यव्यञ्जनात् पूर्वोऽद्भवति ।

॥ अथ क्रियाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	किरिआ	{ किरिआउ किरिआओ किरिआ

इत्यादि ॥ ई-श्री-ही-कृत्स्न-क्रिया-दिष्ट्यास्वित् ॥ ८
। २ । १०४ ॥ इत्यनेनान्त्यव्यञ्जनात्पूर्व इकार । आर्षमते
तु ह्य नाण क्रियाहीण इति

॥ अथ गर्हाशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गरिहा	{ गरिहाउ गरिहाओ गरिहा

इत्यादि

॥ अथ ज्याशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जीआ	{ जीआउ जीआओ जीआ

इत्यादि ॥ ज्यायामीत् ॥ ८ । २ । ११५ ॥ इत्यनेन
ज्याशब्देऽन्त्यव्यञ्जनात्पूर्व इकारः ।

॥ अथ वनिताशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विलया वणिआ	{ विलयाउ विलयाओ विलया वणिआउ वणिआओ वणिआ

इत्यादि ॥ वनिताया विलया ॥ ८ । २ । ११८ ॥ इ-

त्यनेन वनिताया विलयादेशो वा भवति ।

॥ अथ दप्राशब्दः ॥

	एकवचनम्	वहुवचनम्
प्रथमा	दाढा	{ दाढाउ दाढाओ दाढा

इत्यादि ॥ दप्राया दाढा ॥ ८ । २ । १३९ ॥ इत्यनेन दाढादेशः ।

॥ अथ सेवाशब्दः ॥

	एकवचनम्	वहुवचनम्
प्रथमा	सेव्वा सेवा	{ सेव्वाउ सेव्वाओ सेव्वा सेवाउ सेवाओ सेवा

इत्यादि ॥ सेवादौ वा ॥ ८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन वा द्वित्वम् ।

॥ अथान्तः स्त्रीलिङ्गः सर्वाशब्दः ॥

	एकवचनम्	वहुवचनम्
प्रथमा	सव्वा	{ सव्वाउ सव्वाओ सव्वा

इत्यादिमालावत् । पृष्ठीबहुवचने तु, सव्वेसिं सव्वाण, इति विशेषः । एव विश्वाशब्दस्यापि मालावत्, पृष्ठीबहुवचने वीसेसिं, वीसाण, इति । अन्याशब्दस्य, अन्नेसिं, अन्नाण, इत्यादि, शेष मालावत् ।

॥ अथ स्त्रीलिङ्ग ॥

॥ किञ्चब्दः ॥

	एरुवचनम्	उहुवचनम्
प्रथमा	का	{ कीउ कीओ की काउ काओ का
द्वितीया	क	{ कीउ कीओ की काउ काओ का
तृतीया	{ कीअ कीआ कीइ कीए काअ काइ काए	{ कीहि कीहि कीहि काहि काहि काहि
पञ्चमी	{ कीअ कीआ कीइ कीए कीओ कीउ कीहिनतो कत्तो काओ काउ काहिनतो	{ कीओ कीउ कीहिनतो कीमुन्तो काओ काउ काहिनतो कामुन्तो
षष्ठी	{ कास किस्ता कीसे कीअ कीआ कीइ कीए काअ काइ काए	{ केसि काण काण
सप्तमी	{ काहि काअ काइ काए	{ कीमु कामु

॥ किञ्च-यत्तदोऽस्यमामि ॥ ८ । ३ । ३३ ॥ इत्यनेन सि-
अम्-आम्-वर्जिते स्यादौ परे किञ्चत्तद्भ्यः स्त्रिया ङीर्वा ॥ स्त्रि-
यामुदोतौ वा ॥ ८ । ३ । २७ ॥ इत्यनेन स्त्रिया जस्-शसोः
स्थाने उव्-ओव्-इत्येतौ समाण्दीर्घौ वा भवतः ॥ टा-
डस्-डेरदादिदेद्वा तु डसेः ॥ ८ । ३ । २९ ॥ इत्यनेन स्त्रि-
या नाम्न परेषां टा-डस्-ङीना स्थाने म्रत्येक अत्-आत्-

इत्-इत्येते चत्वार आदेशाः समाग्रदीर्घा भवन्ति इत्सेन्त् वा
 ॥ नात् आत् ॥ ८ । ३ । ३० ॥ इत्यनेन त्रिषां नाम्नः टा-
 इस्-टि-इसीनामादादेशो न भवति ॥ किं-यत्तद्भ्यो इत्सः
 ॥ ८ । ३ । ६३ ॥ इत्यस्मिन् सूत्रे बहुलाधिकारसद्भावात् किं
 तद्भ्यामाकारन्ताभ्यामपि टासादेशो वा ॥ ईदृभ्यः स्ता-से ॥
 ८ । ३ । ६४ ॥ इत्यनेन किमादिभ्य ईदन्तेभ्य' परस्य इत्स'
 स्थाने स्ता-से इत्यादेशो वा । आमो देसिं ॥ ८ । ३ । ६५
 ॥ इत्यस्मिन्-सूत्रे बहुलाधिकारात् त्रिषामपि देसिमित्यादेशो-
 भवति । नवानिदमेतदो हिं ॥ ८ । ३ । ६० ॥ इत्यस्मिन् सूत्रे
 बहुलाधिकारात् कियत्तद्भ्य. त्रिषामपि देहिमित्यादेशो भव
 ति । बाहुलकादेव " कियत्तदोऽस्यमामि ॥ ८ । ३ । ३३ ॥
 इति सूत्रेण सप्तम्येकवचनेऽपि ङीर्न भवति ।

॥ अथ यञ्छब्दस्य रूपाणि ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जा	{ जीउ जीभो जी जाउ जाभो जा
द्वितीया	ज	{ जीइ जीओ जी जाउ जाओ जा
तृतीया	{ जीअ जीआ जीइ जीए जाअ जाइ जाए	{ जीहि जीहिं जीहिं जाहि जाहिं जाहिं
पञ्चमी	{ जीअ जीआ जीइ जीए जीओ जीउ जीहिन्तो जत्तो जाओ जाउ जाहिन्तो	{ जीओ जीउ जीहिन्तो जीमुन्तो जाओ जाउ जाहिन्तो जामुन्तो

पष्ठी	{ जिस्सा जीसे जीअ जीआ जीइ जीए जाअ जाइ जाए	{ जेसि जाण जाण
सप्तमी	{ जाहिं जाअ जाइ जाए	{ जीसु जासु

यच्छब्दस्य स्त्रियां ङसः स्थाने ङास इत्यादेशो न ।

॥ अथ तच्छब्दस्य रूपाणि ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सा	{ तीउ तीओ ती ताउ ताओ ता
द्वितीया	त णे	{ तीउ तीओ ती ताउ ताओ ता
तृतीया	{ तीअ तीआ तीइ तीए ताअ ताइ ताए णाअ णाइ णाए	{ तीहि तीहिं तीहिं ताहि ताहिं ताहिं णाहि णाहिं णाहि
पञ्चमी	{ तीअ तीआ तीइ तीए तीओ तीउ तीहिन्तो ततो ताओ ताउ ताहिन्तो	{ तीओ तीउ तीहिन्तो तीसुन्तो ताओ ताउ ताहिन्तो तासुन्तो
षष्ठी	{ तास तासे तिस्सा तीसे तीअ तीआ तीइ तीए ताअ ताइ ताए	{ तेसि सि ताण
सप्तमी	{ ताहिं ताअ ताइ ताए	{ तीसु तासु

॥ तदश्च तः सोऽह्नीये ॥ ८ । ३ । ८६ ॥ इत्यनेन तद-
एतदश्च सौ परे सः ॥ तदो ण. स्यादौ क्वचित् ॥ ८ । ३ ।
७० ॥ इत्यनेन तद्. स्थाने ण आदेशो भवति क्वचिल्लक्ष्यानु-
सारेण ॥ वेद -तदेतदो ङसाम्भ्यां से-सिमौ ॥ ८ । ३ । ८१
॥ इत्यनेन इदम्-तद्-एतद्-इत्येतेषां स्थाने ङस्-आम्-
इत्येताभ्या सह यथाक्रम से-सिम्-इत्यादेशौ वा भवतः ।

॥ अथेदम्शब्दस्य रूपाणि ॥

	एकवचनम्	वहुवचनम्
प्रथमा	इमी इमिआ इमा	{ इमीउ इमीओ इमी इमिआउ इमिआओ इमिआ इमाउ इमाओ इमा
द्वितीया	इमि इमिअ इम	प्रथमावहुवचनवत्
तृतीया	{ इमीअ इमिआ इमीइ इमीए इमिआअ इमिआइ इमिआए इमाअ इमाइ इमाए	{ इमीहि इमिआहि इमाहि आहि आहि आहि
पञ्चमी	{ इमीअ इमीआ इमीइ इमीए इमीओ इमीउ इमीहिन्तो इमिआअ इमिआइ इमिआए इमिअत्तो इमिआओ इमिआउ इमिआहिन्तो इमाअ इमाइ इमाए इमत्तो इमाओ इमाउ इमाहिन्तो	{ इमीओ इमीउ इमीहिन्तो इमीसुन्तो इमिआओ इमिआउ इमिआहिन्तो इमिआ- सुन्तो इमाओ इमाउ इमाहिन्तो इमासुन्तो

पष्ठी	{ इमीअ इमीआ इमीइ इमीए इमिआअ इमिआइ इमिआए इमाअ इमाइ इमाए	{ इमीण इमीण इमेसि इमिआण इमिआण इमाण इमाण
सप्तमी	{ इमीअ इमीआ इमाइ इमीए इमिआअ इमिआइ इमिआए इमाअ इमाइ इमाए	{ इमीसु इमीसु इमिआसु इमिआसु इमासु इमासु

॥ अजातेः पुमः ॥ ८ । ३ । ३२ ॥ इत्यनेनानातिवाचिनः पुल्लिङ्गात् स्त्रिया वर्तमानात् ङीर्वा भवति । ततः इमी इति रूपं जातं तस्य रूपाणि नदीवत् । पु-स्त्रियोर्नवः यमिमिआसौ ॥ ८ । ३ । ७३ ॥ इत्यनेन इदम् शब्दस्य स्त्रियां सौ परे इमिआ इत्यादेशो वा भवति । पक्षे । इमा, तस्य रूपाणि मा-छावत् ॥ स्सि-स्सयोरत् ॥ ८ । २ । ७४ ॥ इत्यनेन इदमः स्सि स्स इत्येतयोः परयोरद्वा भवति । अत्र सूत्रे ऋह्लाधिकारादन्यत्रापि भवति तेन स्त्रीलिङ्गे वृतीयावहुवचने आहि इति रूपसिद्धिः ॥ भिसो हि हिं हिं ॥ ८ । ३ । ७७ ॥ इत्यनेन भिसः स्थाने हि-हिं-हिं इत्येते त्रय आदेशा भवन्ति । एव इमीहि-हिं-हिं इत्यादि ।

॥ अथैतच्छब्दस्य रूपाणि ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	एई एसा एस	{ एईउ एईओ एई एआउ एआओ एआ

इत्यादि इदम् शब्दवत् ङीपक्षे नदीवत् जाप्यक्षे च

लावत् । अत्र तृतीयाबहुवचने च आर्हि इतिरूपं न भवतीति विशेषः ।

॥ अथादसुशब्दस्य रूपाणि ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अह् अम्	अमूउ अमूओ अमू
द्वितीया	असु	अमूउ अमूओ अमू
तृतीया	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूप	{ अमूहि अमूहि अमूहि
पञ्चमी	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूप अमूओ अमूउ अमूहिन्तो	{ अमूओ अमूउ अमूहिन्तो अमूमन्तो
षष्ठी	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूप	{ अमूण अमूण
सप्तमी	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूप	{ अमूसु अमूसु

॥ अथाकारान्तनंपुस्तकलिङ्गो ॥

॥ वनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वण	{ वणाई वणाइ वणाणि
द्वितीया	वण	{ वणाई वणाइ वणाणि
तृतीया	वणेण वणेण	वणेहि वणेहि वणेहि

पञ्चमी	{ वणत्तो वणाओ वणाळ वणाहि वणाहिन्तो वणा	{ वणत्तो वणाओ वणाळ वणाहि वणेहि वणाहिन्तो वणेहिन्तो वणासुन्तो वणेसुन्तो
पष्ठी	वणस्स	वणाण वणाण
सप्तमी	वणम्मि वणे	वणेसु वणेसु
सप्तोपधनम्	हे वण	{ हे वणाई हे वणाइ हे वणाणि

॥ क्लीबे स्वरान्म् सेः ॥ ८ । ३ । ३५ ॥ इत्यनेन सेः
स्थाने म् भवति ॥ जस्-शस्-ई-इ-णयः समागृहीताः ॥ ८
। ३ । २६ ॥ इत्यनेन क्लीबे वर्तमानान्नाम्नः परयोर्जस्-श-
सोः स्थाने ई-इ-णि-इत्येते त्रय आदेशा भवन्ति ॥ नाम-
न्व्यात्सो मः ॥ ८ । ३ । ७७ ॥ इत्यनेन सप्तोपधने ” क्लीबे
स्वरान्म् सेः ॥ इति यो म्, उक्तः स न भवति ।

॥ अथ सूत्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुत्त	{ सुत्ताई सुत्ताई सुत्ताणि
द्वितीया	सुत्त	{ सुत्ताई सुत्ताई सुत्ताणि

इत्यादिवनवत्

॥ अथ ललाटशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ णिडाल णडाल णलाड	{ णिडालाई णिडालाई णिडालाणि णडालाई णडालाणि णलाड णलाडाई णलाडाई णलाडाणि

लावत् । अत्र तृतीयाबहुवचने च आर्हि इतिरूप न भवतीति विशेषः ।

॥ अयादस्यशब्दस्य रूपाणि ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अह अम्	अमूउ अमूओ अम्
द्वितीया	असु	अमूउ अमूओ अम्
तृतीया	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूए	{ अमूहि अमूहि अमूहि
पञ्चमी	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूए अमूओ अमूउ अमूहिन्तो	{ अमूओ अमूउ अमूहिन्तो अमूसुन्तो
षष्ठी	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूए	{ अमूण अमूण
सप्तमी	{ अमूअ अमूआ अमूइ अमूए	{ अमूसु अमूसु

॥ अथाकारान्तनंपुसकलिङ्गो ॥

॥ वनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वण	{ वणाई वणाइ वणाणि
द्वितीया	वण	{ वणाई वणाइ वणाणि
तृतीया	वणेण वणैण	वणेहि वणेहि वणेहि

॥ अथ पुष्करशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पोक्खर	{ पोक्खराइँ पोक्खराइ पोक्खराणि

॥ ओत्सयोगे ॥ ८ । ३ । ११६ ॥ इत्यनेन सयोगे परे उत ओत्त्वम् । एव तीण्ड । मोण्ड । पोग्गल । कोट्टिम । वोक्कन्त इत्यादि ॥ ह्रस्वः सयोगे, इत्यनेन ह्रस्वे कृते पुक्खर । तुण्ड । मुण्ड । पुग्गल । कुट्टिम । वुक्कन्त । इत्याद्यपि भवति ।

॥ अथ निष्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	णिकख	{ णिकखाइँ णिकखाइ णिकखाणि

इत्यादिवनवत् ॥ ष्क-स्कयोर्नाम्नि ॥ इत्यनेन ष्कस्कयोः ख. । नाम्नीति कथनादिह न । दुक्कर । निककय । सककय । इत्यादि ।

॥ अथ शुष्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुक्ख सुक्क	{ सुक्खाइँ सुक्खाइ सुक्खाणि सुक्काइँ सुक्काइ सुक्काणि

इत्यादि

॥ अथ स्कन्दशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खन्द कन्द	{ खन्दाइँ खन्दाइ खन्दाणि कन्दाइँ कन्दाइ कन्दाणि

इत्यादिवनवत् ॥ पकाङ्कार-लशब्दे वा ॥ ८ । १ ।
 ४७ ॥ इत्यनेनादेरत इत्त्वा वा ॥ ललाटे च ॥ ८ । १ । २५७
 ॥ इत्यनेन ललाटशब्दे आदेर्लस्य णो भवति ॥ ललाटे ल-
 षोः ॥ ८ । २ । १२३ ॥ इत्यनेन ललाटशब्दे लकारढकार-
 योर्न्यस्यो वा भवति ।

॥ अथ क्षीणशब्द ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	त्रीण खीण क्षीण	{ क्षीणाई क्षीणाइ { क्षीणाणि खीणाई { खीणाइ खीणाणि { क्षीणाई क्षीणाइ { क्षीणाणि

इत्यादिवनवत्

॥ क्ष ख. क्वचित्तु छ-श्री ॥ ८ । २ । ३ ॥ इत्यनेन
 सस्य ख' । क्वचित् छशावपि तेन खीण क्षीण इति ।

॥ अथ स्निग्धशब्द' ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ सणिद्ध सिणिद्ध { निद्ध	{ सणिद्धाई सणिद्धाई { सणिद्धाणि सिणिद्धाई { सिणिद्धाइ सिणिद्धाणि { निद्धाई निद्धाइ { निद्धाणि

इत्यादिवनवत् ॥ स्निग्धे वादितो ॥ ८ । २ । १०९ ॥
 इत्यनेन स्निग्धशब्दे समुक्तस्य नात्पूर्वा अदितौ वा ।

॥ अथ पुष्करशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पोक्खर	{ पोक्खराइँ पोक्खराइ पोक्खराणि

॥ ओत्सयोगे ॥ ८ । ३ । ११६ ॥ इत्यनेन सयोगे परे उत ओत्तनम् । एव तोण्ड । मोण्ड । पोग्गल । कोट्टिम । चोक्कन्त इत्यादि ॥ ह्रस्वः सयोगे, इत्यनेन ह्रस्वे कृते पुक्खर । तुण्ड । मुण्ड । पुग्गल । कुट्टिम । बुक्कन्त । इत्याद्यपि भवति ।

॥ अथ निष्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	णिकख	{ णिक्खाइँ णिक्खाइ णिक्खाणि

इत्यादिवनवत् ॥ ष्क-स्कयोर्नाम्नि ॥ इत्यनेन ष्कस्कयोः खः । नाम्नीति कथनादिह न । दुक्कर । निक्कय । सक्कय । इत्यादि ।

॥ अथ शुष्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुक्ख सुक्क	{ सुक्खाइँ सुक्खाइ सुक्खाणि सुक्काइँ सुक्काइ सुक्काणि

इत्यादि

॥ अथ स्कन्दशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	खन्द कन्द	{ खन्दाइँ खन्दाइ खन्दाणि कन्दाइँ कन्दाइ कन्दाणि

इत्यादिवनवत् ॥ शुष्क-स्कन्दे वा ॥ ८ । २ । ५ ॥
इत्यनेन अनयोः ष्कस्क्रयोः खो वा भवति ।

॥ अथ सौख्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुखस्व	{ सुख्वाइँ सुख्वाइ सुख्वाणि

इत्यादि

॥ अथ शुल्कशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुक्क सुक	{ सुक्काइँ सुक्काइ सुक्काणि सुक्काइँ सुक्काइ सुक्काणि

इत्यादि ॥ शुल्के ङो वा ॥ ८ । २ । ११ ॥ इत्यनेन
शुल्के संयुक्तस्य ङो वा ।

॥ अथ क्षुतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	क्षीभ	{ क्षीभाइँ क्षीभाइ क्षीभाणि

इत्यादि ॥ ईः क्षुत ॥ ८ । १ । ११२ ॥ इत्यनेन क्षुतश-
ब्दे आदेरुन ईस्वम् ॥ छोऽस्यादौ ॥ इत्यनेन छस्वम् ।

॥ अथ क्षीरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	क्षीर	{ क्षीराइँ क्षीराइ क्षीराणि

इत्यादि

॥ अथ सादृश्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सारिच्छ	{ सारिच्छाई सारिच्छाइ सारिच्छाणि
इत्यादि ॥ आर्षे तु खीर, सारिक्खमिन्त्यादि ।		

॥ अथ क्षेत्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छेत्त	{ छेत्ताई छेत्ताइ छेत्ताणि
इत्यादि । आर्षे खित्तमित्यपि ।		

॥ अथ क्षतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	छअ	{ छाआई छाआइ छाआणि
इत्यादि		

॥ अथ कौक्षेयकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ कुच्छेअय कोच्छेअय कउच्छेअय	इत्यादिवनवत्

॥ कौक्षेयके वा ॥ ८ । ९ । १६१ ॥ इत्यनेन औत उ-
द्वा ॥ अउ. पारादौ च ॥ ८ । १ । १६२ ॥ इत्यनेन औत
अउरादेशो भवति ।

॥ अथ मुकृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मुकट	{ मुकटाई मुकटाइ मुकटाणि
	इत्यादि	

॥ अथ दुकृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दुकट	{ दुकटाई दुकटाइ दुकटाणि
	इत्यादि	

॥ अथ माभृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पाहुट	{ पाहुटाई पाहुटाइ पाहुटाणि
	इत्यादि	

॥ अथाऽऽहृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आहट	{ आहटाई आहटाइ आहटाणि
	इत्यादि	

॥ अथावहृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अवहट	{ अवहटाई अवहटाइ अवहटाणि

इत्यादि ॥ प्रत्यादौ ङः ॥ ८ । १ । २०६ ॥ इत्यनेन
नस्य ङः ।

॥ अथ तुच्छशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ चुच्छ छुच्छ तुच्छ	{ चुच्छाई छुच्छाई तुच्छाई

इत्यादिवनवद् ॥ तुच्छे तश्च-छौ वा ॥ ८ । १ । २०४
॥ इत्यनेन तुच्छशब्दे तस्य च-छौ इत्यादेशौ वा ।

॥ अथ चत्वरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चधर	{ चधराई चधराइ चधराणि

इत्यादि ॥ कृति-चत्वरे चः ॥ ८ । २ । १२ ॥ इत्यने-
न सयुक्तस्य चः ।

॥ अथ सत्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सच्च	{ सच्चाई सच्चाइ सच्चाणि

इत्यादि ॥ त्योऽचैत्ये ॥ ८ । २ । १३ ॥ इत्यनेन तस्य
चः ।

॥ अथ मौनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मउण	{ मउणाई मउणाइ मउणाणि

॥ अथ सुकृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुकृढ	{ सुकृढाई सुकृढाइ सुकृढाणि
	इत्यादि	

॥ अथ दुष्कृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दुकृढ	{ दुकृढाई दुकृढाइ दुकृढाणि
	इत्यादि	

॥ अथ माभृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पाहुढ	{ पाहुढाई पाहुढाइ पाहुढाणि
	इत्यादि	

॥ अथाऽऽहृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आहृढ	{ आहृढाई आहृढाइ आहृढाणि
	इत्यादि	

॥ अथावहनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अवहृढ	{ अवहृढाई अवहृढाइ अवहृढाणि

इत्यादि ॥ मत्यादौ ङः ॥ ८ । १ । २०६ ॥ इत्यनेन
चस्य ङः ।

॥ अथ तुच्छशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ चुच्छं छुच्छ { तुच्छ	{ चुच्छाई छुच्छाई { तुच्छाई

इत्यादिवनवत् ॥ तुच्छे तश्च-छौ वा ॥ ८ । १ । २०४
॥ इत्यनेन तुच्छशब्दे तस्य च-छौ इत्यादेशौ वा ।

॥ अथ चत्वरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चक्षर	{ चक्षराई चक्षराड { चक्षराणि

इत्यादि ॥ कृति-चत्वरे चः ॥ ८ । २ । १२ ॥ इत्यने-
न सयुक्तस्य चः ।

॥ अथ सत्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सच्च	{ सच्चाई सच्चाड { सच्चाणि

इत्यादि ॥ त्योऽच्चेत्ये ॥ ८ । २ । १३ ॥ इत्यनेन तस्य
चः ।

॥ अथ मौनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मउण	{ मउणाई मउणाड { मउणाणि

इत्यादि । आप्ते मोण, इत्यपि दृश्यते ।

॥ अथ सौषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सउह	{ सउहाइँ सउहाइ सउहाणि

इत्यादि

॥ अथ कौशलशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कउसल	{ कउसलाइँ कउसलाइ कउसलाणि

इत्यादि

॥ अथ पौरुषशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पउरिस	{ पउरिसाइँ पउरिसाइ पउरिसाणि

इत्यादि ॥ अउः पौरादौ च ॥ ८ । १ । १६२ ॥ इत्यनेन औत अउरादेशो भवति ॥ पुरुष रो' ॥ ८ । १ । १११ ॥ इत्यनेन पुरुषशब्दे रोस्तु इर्भवति ।

॥ अथ गौरवशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गारव गउरव	{ गारवाइँ गारवाइ गारवाणि गउरवाइँ गउरवाइ गउरवाणि

इत्यादि ॥ आच गौरवे ॥ ८ । १ । १६३ ॥ इत्यनेन गौरवशब्दे औत आच अउश्च ।

॥ अथ वैरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइर वेर	{ वइराइँ वइराइ वइराणि वेराइँ वेराइ वेराणि

इत्यादि

॥ अथ कैरवशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कइरव केरव	{ कइरवाइँ कइरवाइँ कइरवाणि केरवाइँ केरवाइ केरवाणि

इत्यादि ॥ वैरादौ वा ॥ ८ । १ । १५२ ॥ इत्यनेन
पेतः अइरादेशः ।

॥ अथ दैवशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ देव्व दइव्व दइव	{ देव्वाइँ देव्वाइ देव्वाणि दइव्वाइँ दइव्वाइ दइव्वाणि दइवाइँ दइवाइ दइवाणि

इत्यादि ॥ एच्च दैवे ॥ ८ । १ । १५३ ॥ इत्यनेन दैव-
शब्दे पेत एत् अइश्वादेशः ॥ सेवादौ वा ॥ इत्यनेन वा
द्विरम् ।

॥ अथ धैर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ धीर धिज्ज धीरिअ	{ धीराइ धीराइ धीराणि धिजाइ धिजाइ धिजाणि धीरिआइ धीरिआइ धीरिआणि

इत्यादि ॥ ईद्वैर्ये ॥ ८ । १ । १०५ ॥ इत्यनेन धैर्यशब्दे ऐत ईच्चम् ॥ धैर्ये वा ॥ ८ । २ । ६४ ॥ इत्यनेन धैर्यस्य रो वा ॥ स्याद्-भव्य-धैत्य-धौर्यसमेषु यात् ॥ ८ । २ । १०७ ॥ इत्यनेन धौर्यशब्देन समेषु शब्देषु समुक्तस्य यात्पूर्व इकारः ।

॥ अथ धौर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	धोरिअ	{ धोरिआइ धोरिआइ धोरिआणि

इत्यादि

॥ अथ स्थैर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	थेरिअ	{ थेरिआइ थेरिआइ थेरिआणि

इत्यादि

॥ अथ गाम्भीर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गम्भीरिअ	{ गम्भीरिआइ गम्भीरिआइ गम्भीरिआणि

इत्यादि

॥ अय सौन्दर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सुन्देर सुन्दरिअ	{ सुन्देराइ सुन्देराइ सुन्देराणि सुन्दरि- आइ सुन्दरिआइ सुन्दरिआणि

इत्यादि

॥ अथ शौर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सोरिअ	{ सोरिआइ सोरिआइ मोरिआणि

इत्यादि

॥ अथ वीर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वज्ज वरिअ	{ वज्जाइ वज्जाइ वज्जाणि वरिआइ वरिआइ वरिआणि

इत्यादि

॥ अथ ब्रह्मचर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वम्हचेर वम्हचरिअ	{ वम्हचेराइ वम्हचेराइ वम्हचेराणि वम्हाच- रिआइ वम्हचरिआइ वम्हचरिआणि

इत्यादि ॥ ब्रह्मचर्ये च' ॥ ८ । १ । ५९ ॥ इत्यनेन

ब्रह्मचर्यशब्दे चस्य अन एत्त भवति ।

॥ अथान्योन्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अन्नन अन्नन्न	{ अन्ननाइ अन्ननाड अन्ननाणि अन्ननाइ अन्ननाइ अन्ननाणि
		इत्यादि

॥ अथातोयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आवज्ज आवज्ज	{ आवजाइ आवजाड आवजाणि आवजाइ आवजाइ आवजाणि
		इत्यादि

॥ अथ मनोहरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मणहर मणोहरं	{ मणहराइ मणहराड मणहराणि मणोहराइ मणोहराड मणोहराणि
		इत्यादि

॥ अथ सरोरुहशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सररुह सरोरुह	{ सररुहाइ सररुहाड सररुहाणि सरोरुहाइ सरोरुहाड सरोरुहाणि

इत्यादि ॥ ओतोद्धान्योन्य-प्रकोष्ठातोद्य-शिरोवेदना-म-
नोहर-सरोरहे क्तोश्च वः ॥ ८ । १ । १५६ ॥ एषु ओतोऽ-
त्व वा भवति तत्सन्नियोगे च यथासभवं ककारतकारयोर्वा-
देशः ।

॥ अथ यौवनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जोव्वण	{ जोव्वणाई जोव्वणाइ जोव्वणाणि

इत्यादि ॥ औत ओत् ॥ ८ । १ । १५९ ॥ इत्यनेनौत
ओत्त्वम् ॥ इस्व-सयोगे ॥ इत्यनेन इस्वे कृते तु जुव्वणमि-
त्यपि ।

॥ अथ मिश्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मीस	{ मीसाई मीसाइ मीसाणि

इत्यादि

॥ अथाऽऽशयकशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	आवासय	{ आवासयाई आवास- याइ आवासयाणि

इत्यादि

॥ अथ सस्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सास	{ सासाई सासाइ सासाणि

इत्यादि लुप्त-य-र-व-श-प-सां श-प-सा दीर्घ ॥
८ । १ । ४३ ॥ इत्यनेन दीर्घो भवति ॥

॥ अथ प्रतिष्ठितशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	परिद्विअ	{ परिद्विआइँ परिद्विआइ परिद्विआणि पइद्विआइँ पइद्विआइ पइद्विआणि

इत्यादि

॥ अथ प्राकृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पयय पायय	{ पययाइँ पययाइँ पययाणि पाययाइँ पाययाइ पाययाणि

इत्यादि

॥ अथोत्खातशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उक्खय उक्खाय	{ उक्खयाइँ उक्खयाइ उक्खयाणि उक्खायाइँ उक्खायाइ उक्खायाणि

इत्यादि

चाव्ययोत्खातादावदात ॥ ८ । १ । ४३ ॥ इत्यनेन
अव्ययैषु उत्खातादिषु च आदेरातोऽऽ ।

॥ अथाऽरण्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रण अरण	{ रणाइँ रणाइ रणाणि अरणाइँ अरणाइ अरणाणि

इत्यादि ॥ वालाब्वरण्ये लुर् ॥ ८ । १ । ६६ ॥ इत्य-
नेनानयोरादेरस्यलुग्वा ।

॥ अथ प्रकटशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पायड पयड	{ पायडाई पायडाड पायडाणि पयडाई पयडाइ पयडाणि

इत्यादि ॥ अतः समृद्ध्यादौ वा ॥ ८ । १ । ४४ ॥
इत्यनेनादेरकारस्य वा दीर्घ ॥ टो ङः ॥ ८ । १ । १९५ ॥
इत्यनेन टस्य ङकारः । समृद्ध्यादिराकृतिगणस्तेन । परकी-
चम् । पाक्केर, पाक्क, प्रवचनम् । पाण्यण । चतुगन्तम् । वा-
उरन्त । इत्यादिवनयत् ।

॥ अथ पक्कशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिक पक्क	{ पिकाई पिकाड पिकाणि पकाई पकाइ पकाणि

इत्यादि ॥ पकाङ्गार-ललाटे वा ॥ ८ । १ । ४७ ॥ इ-
त्यनेनादेरत इस्व वा ।

॥ अथ दत्तशब्द* ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	टिण्ण	{ टिण्णाई टिण्णाड टिण्णाणि

इत्यादि ॥ स्वप्नादौ ॥ ८ । १ । ४६ ॥ इत्यनेन स्व-

अ इत्येवमादिषु आदेरस्य इत्त्व भवति,, पचागत्पचन्श-उत्ते ॥
८ । २ । ४३ ॥ इत्यनेनेषु सयुक्तस्य णत्व । बहुलापिकारा-
णत्वाभावे न भवति । दत्तमित्येव भवति ।

॥ अथाश्चर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ अन्छेर अच्ररिअ { अन्छअर अचछरिञ्ज { अन्छरीअ	{ इत्यादियनवत्

वल्त्यु कर-पर्यन्ताश्चर्ये वा ॥ ८ । १ । ५८ ॥ इत्यने-
नेषु आदेरस्य एत्त्वा भवति ॥ आश्चर्ये ॥ ८ । २ । ४६ ॥
इत्यनेन एतः परस्य र्यस्य रो भवति ॥ अतोरिआर-रिञ्ज-
रीअ ॥ ८ । २ । ६७ ॥ इत्यनेनाश्चर्यशब्दे अकारात्परस्य र्य-
स्य रिअ-अर-रिञ्ज-रीअ-इत्येते आदेशा भवन्ति ॥ इत्स्वात्
ध्य-श्च-त्स-प्सामनिश्चले ॥ ८ । २ । २१ ॥ इत्यनेन छः ।

॥ अयान्तःपुराशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अन्तेउर	{ अन्तेउराई अन्तेउराइ { अन्तेउराणि

इत्यादि ॥ तोऽन्तरि ॥ ८ । १ । ६० ॥ इत्यनेनान्तर-
शब्दे तस्य अत एत्त्व भवति ।

॥ अथ पञ्चशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पोम्म पउम	{ पोम्माई पोम्माइ { पोम्माणि पउमाई { पउमाइ पउमाणि

इत्यादि ॥ ओत्पद्मे ॥ ८ । १ । ६१ ॥ इत्यनेनादेरत
ओत्त्वम् । पद्म-छद्म-मूर्ख-द्वारे वा ॥ ८ । २ । ११२ ॥
इत्यनेनोद्भवति । एव छद्मशब्दस्यापि छउम, छम्म इत्यादि ।

॥ अथार्द्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उल्ल ओल्ल अल्ल अह । इत्यादिवनवत्	
	उदोद्वाद्दे ॥ ८ । १ । ८२ ॥ इत्यनेनार्द्रशब्दे आदेरात्	
	उद् ओच्च वा भवतः ।	

॥ अथ तीर्थशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वृह तित्थ	{ वृहाइँ वृहाइ वृहाणि तित्थाइँ तित्थाइ तित्थाणि

इत्यादि ॥ तीर्थे हे ॥ ८ । १ । १०४ ॥ इत्यनेन तीर्थ-
शब्दे हे सति ईत ऊत्व भवति ॥ दु ख-दक्षिण-तीर्थे वा ॥
८ । २ । ७२ ॥ इत्यनेनैषु सयुक्तस्य हो वा भवति । एव
दुःखशब्दस्यापि दुह, दुःख इत्यादि ।

॥ अथ घृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	घय	{ घयाइँ घयाइ घयाणि

इत्यादि

॥ अथ तृणशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	तण	{ तणाइँ तणाइ तणाणि

इत्यादि

॥ अथ कृतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कय	{ कयाई कयाइ कयाणि

इत्यादि ॥ कृतोऽन्तु ॥ ८ । १ । १२६ ॥ इत्यनादेर्क-
कारस्य अत्त्वम् ।

॥ अथ नूपुरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	निउर नेउर नूउर ।	इत्यादिवनवत्

इदेतौ नूपुरे वा ॥ ८ । १ । १२३ ॥ इत्यनेन नूपुरशब्दे
उत इत्-एत्-इत्येती वा भवतः ।

॥ अथ सूक्ष्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सण्ह सुण्ह	{ सण्हाई सण्हाइ सण्हाणि सुण्हाई सुण्हाइ सुण्हाणि

इत्यादि ॥ अदूत सूक्ष्मे वा ॥ ८ । १ । ११८ ॥ इत्य-
नेन सूक्ष्मशब्दे उतोऽन्तु । आप्ते तु सुहुम सुहम इति भवति ।

॥ अथ सैन्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिन्न सेन्न सइन्न ।	इत्यादिवनवत्

सैन्ये वा ॥ ८ । १ । १५० ॥ इत्यनेन सैन्ये ऐत इद्वा
भवति ॥ अईदेत्यादौ च ॥ ८ । १ । १५१ ॥ इत्यनेन सैन्य-
शब्दे दैन्य इत्येवमात्पि च ऐतः अहरादेशो भवति ।

॥ अथ दैन्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दइन्न	{ दइन्नाइँ दइन्नाइ दइन्नाणि

इत्यादि

॥ अथैश्वर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अइसरिअ	{ अइसरिआइँ अइस- रिआइ अइसरिआणि

इत्यादि

॥ अथ दैवतशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दइअव	{ दइअवाइँ दइअवाइँ दइअवाणि

इत्यादि

॥ अथ वेतालीयशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइआलीअ	{ वइआलीआइँ वइआ- लीआइ वइआलीआणि

इत्यादि

॥ अथ स्रैरशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सइर	{ सइराइँ सइराइ सइराणि

इत्यादिवनवत्

॥ अथ वैधव्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेह्व	{ वेह्व्वाँ वेह्व्वाइ वेह्व्वाणि

इत्यादि ॥ ऐत एत् ॥ ८ । १ । इत्यनेन ऐत ए-
त्त्वम् ।

॥ अथ गद्गदशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गग्गर	{ गग्गराँ गग्गराइ गग्गराणि

इत्यादि ॥ सख्या-गद्गदे रः ॥ ८ । १ । २१९ ॥ इत्य-
नेन गद्गदशब्दे दस्य रो भवति ।

॥ अथौषधशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ओसढ ओसह	{ ओसढाँ ओसढाइ ओसढाणि ओसढाँ ओसहाइ ओसहाणि

इत्यादि ॥ औषधे ॥ ८ । १ । २२७ ॥ इत्यनेनौषधश-
ब्दे धस्य ङो वा । पसे ॥ ख-घ-थ-ध-भाम् ॥ ८ । १ ।
१८७ ॥ इत्यनेन धस्य हः ।

॥ अथ पुष्पशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पुष्फ	{ पुष्फाँ पुष्फाइ पुष्फाणि

इत्यादि

॥ अथ पत्तनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	पट्टण	{ पट्टणाँ पट्टणाइ पट्टणाणि
	इत्यादि	

॥ अथ पथ्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	पच्छ	{ पच्छाँ पच्छाइ पच्छाणि
	इत्यादि	

॥ अथ पश्चिमशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	पच्छिम	{ पच्छिमाँ पच्छिमाइ पच्छिमाणि
	इत्यादि	

॥ अथ सामर्ध्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	सामच्छ सामत्थ	{ सामच्छाँ सामच्छाइ सामच्छाणि सामत्थाँ सामत्थाइ सामत्थाणि

इत्यादि ॥ सामर्ध्योत्सुके वा ॥ ८ । २ । २२ ॥ इत्यनेनैषु सयुक्तस्य छो वा भवति ।

॥ अथोर्ध्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
मथमा	उब्भ उब्ध	{ उब्भाँ उब्भाइ उब्भाणि

इत्यादि ॥ वोर्ध्वे ॥ ८ । २ । ५९ ॥ इत्यनेनोर्ध्वशब्दे स
युक्तस्य भो वा भवति ।

॥ अथ युग्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्							
प्रथमा	जुम्म जुग्ग	<table border="0"> <tr> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td>जुम्माइँ</td> <td>जुम्माइ</td> </tr> <tr> <td>जुम्माणि</td> <td>जुग्गाइँ</td> </tr> <tr> <td>जुग्गाइ</td> <td>जुग्गाणि</td> </tr> </table>	{	जुम्माइँ	जुम्माइ	जुम्माणि	जुग्गाइँ	जुग्गाइ	जुग्गाणि
{	जुम्माइँ	जुम्माइ							
	जुम्माणि	जुग्गाइँ							
	जुग्गाइ	जुग्गाणि							

इत्यादि

॥ अथ तिग्मशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्							
प्रथमा	तिम्म तिग्ग	<table border="0"> <tr> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td>तिम्माइँ</td> <td>तिम्माइ</td> </tr> <tr> <td>तिम्माणि</td> <td>तिग्गाइँ</td> </tr> <tr> <td>तिग्गाइ</td> <td>तिग्गाणि</td> </tr> </table>	{	तिम्माइँ	तिम्माइ	तिम्माणि	तिग्गाइँ	तिग्गाइ	तिग्गाणि
{	तिम्माइँ	तिम्माइ							
	तिम्माणि	तिग्गाइँ							
	तिग्गाइ	तिग्गाणि							

इत्यादि ॥ ग्मो वा ॥ ८ । २ । ६२ ॥ इत्यनेन ग्मस्
मो वा ।

॥ अथ ज्ञानशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्							
प्रथमा	जाण नाण	<table border="0"> <tr> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td>जाणाइँ</td> <td>जाणाइ</td> </tr> <tr> <td>जाणाणि</td> <td>णाणाइँ</td> </tr> <tr> <td>णाणाइ</td> <td>णाणाणि</td> </tr> </table>	{	जाणाइँ	जाणाइ	जाणाणि	णाणाइँ	णाणाइ	णाणाणि
{	जाणाइँ	जाणाइ							
	जाणाणि	णाणाइँ							
	णाणाइ	णाणाणि							

इत्यादि ॥ ज्ञो अ० ॥ ८ । २ । ८३ ॥ इत्यनेन ज्ञः सम्बन्धि-
नो अम्य लुग्वा ।

॥ अथ तीक्ष्णशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्							
प्रथमा	तिक्ख तिण्ह	<table border="0"> <tr> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td>तिक्खाइँ</td> <td>तिक्खाइ</td> </tr> <tr> <td>तिक्खाणि</td> <td>तिण्हाइँ</td> </tr> <tr> <td>तिण्हाइ</td> <td>तिण्हाणि</td> </tr> </table>	{	तिक्खाइँ	तिक्खाइ	तिक्खाणि	तिण्हाइँ	तिण्हाइ	तिण्हाणि
{	तिक्खाइँ	तिक्खाइ							
	तिक्खाणि	तिण्हाइँ							
	तिण्हाइ	तिण्हाणि							

इत्यादि ॥ तीक्ष्णे णः ॥ ८ । २ । ८२ ॥ इत्यनेन तीक्ष्णशब्दे णस्य लुवा ।

॥ अथ श्मशानशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मसाणं	{ मसाणाँ मसाणाइ मसाणाणि

इत्यादि ॥ आदेः श्मश्रु-श्मशाने ॥ ८ । २ । ८६ ॥ इत्यने-
नानयोरादेश्च भवति । आर्षे तु सीआण सुसाणमित्यपि भवति ।

॥ अथ दर्शनशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दरिसण दसण	इत्यादिवनवत्

॥ अथ वर्षशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वरिस वास	{ वरिसाँ वरिसाइ वरिसाणि वासाँ वासाइ वासाणि

वर्षे क्षेत्रम् ।

॥ वज्रशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वइर वज्ज	{ वइराँ वइराइ वइराणि वज्जाँ वज्जाड वज्जाणि

इत्यादि

॥ अथ ह्यन्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	किलन्त	{ किलन्ताई किलन्ताणि	किलन्ताइ
			इत्यादि

॥ अथ म्लानशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	मिलाण	{ मिलाणाई मिलाणाणि	मिलाणाइ
			इत्यादि

॥ अथ क्लिप्तशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	किलिन्न	{ किलिन्नाई किलिन्नाणि	किलिन्नाई
			इत्यादि

॥ अथ क्लिष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	किलिष्ठ	{ किलिष्ठाई किलिष्ठाणि	किलिष्ठाई

॥ अथ प्लुष्टशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्	
प्रथमा	पिलुष्ठ	{ पिलुष्ठाई पिलुष्ठाणि	पिलुष्ठाइ

इत्यादि ॥ लात् ॥ ८ । २ । १०६ ॥ इत्यनेन सयुक्तस्या-
न्त्यव्यञ्जनलात्पूर्वं इत्यति ।

॥ अथ रत्नशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रयण	{ रयणाई रयणाइ रयणाणि

इत्यादि ॥ क्ष्मा-श्लाघा-रत्नेऽन्त्यव्यञ्जनात् ॥ ८ । २ । १०१
॥ इत्यनेनैषु सयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वोऽद्भवति ।

॥ अथ वैहूर्यशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेरुलिअ वेहुज्ज	इत्यादि
	वैहूर्यस्य वेरुलिअ ॥ ८ । २ । १३३ ॥ वा भवति ।	

॥ अथ चिह्नशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चिन्ध इन्धं चिण्ह	इत्यादिवनवत्
	चिह्ने न्यो वा ॥ ८ । २ । ५० ॥ इत्यनेन चिह्ने सयुक्तस्य न्यो वा । इन्ध इति तु, क-ग-च-ज-त-द-प-य-वां प्रायो लुक् ॥ ” इत्यनेन आदेरपि चकारस्य लुक् ।	

॥ अथ नकारान्तो नपुंसकलिङ्गो ॥

॥ दामन्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दाम	{ दामाई दामाइ दामाणि
	इत्यादि	

॥ अथ सिरस्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सिर	{ सिराई सिराड सिराणि

इत्यादि

॥ अथ नभस्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नह	{ नहाई नहाड नहाणि

इत्यादि ॥ ए३ । सेय, वय, सुमग, सम्म, चम्म, श्रेयम्, व-
चस्, सुमनस्, शर्मन्, चर्मन् ।

॥ अथ स्रोतस्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सोत्त	{ सोत्ताई सोत्ताड सोत्ताणि

इत्यादि

॥ अथ पेम्नश्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पेम्म	{ पेम्माई पेम्माड पेम्माणि

इत्यादि ॥ तैलादौ ॥ ८ । २ । ९८ ॥ इत्यनेन द्विचम् ।

॥ अथ नामन्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	णाम	{ णामाई णामाड णामाणि

इत्यादि

॥ अथ कर्मन्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कम्म	{ कम्माइँ कम्माइ कम्माणि

इत्यादि

॥ अथ धामन्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	धाम	{ धायाइँ धामाइ धामाणि

इत्यादि

॥ अथाकारान्तो नपुंसकालिङ्गः ॥

॥ सर्वशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सब्ब	{ सब्बाइँ सब्बाइ सब्बाणि
द्वितीया	सब्ब	{ सब्बाइँ सब्बाइ सब्बाणि
तृतीया	सब्बेण	{ सब्बेहिँ सब्बेहिँ सब्बेहिँ
पञ्चमी	{ सब्बत्तो सब्बाओ सब्बाउ सब्बाहि सब्बाहिन्तो सब्बा	{ सब्बत्तो सब्बाओ सब्बाउ सब्बाहि सब्बेहिँ सब्बाहिन्तो सब्बेहिन्तो सब्बासुन्तो सब्बेमन्तो

गृही	सव्यस्त	{ सव्येसि सव्याण
		{ सव्याण
गृही	{ सव्येसि सव्यम्भि	सव्येषु सव्येषु
	{ सव्येत्य सव्येहि	
सवोधनम्	हे सव्य हे सव्यो	{ हे सव्येई हे सव्याइ
		{ हे सव्याणि

एव विश्वाद्यः प्रथमाद्वितीयाविभक्तावेव विशेषः शेष पुल्लिङ्ग-
सर्वशब्दवत् ।

॥ अथ नपुमकलिङ्ग किञ्चब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	किं	काईं काइ काणि
द्वितीया	किं	काईं काइ काणि

इत्यादि । शेष पुल्लिङ्गवत् ॥ किम्, किम् ॥ ८ । ३, । ८० ॥
इत्यनेन स्त्रीवे किम्ः स्यम्भ्यां सह किं भवति ।

॥ अथ यञ्चब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	ज	जाईं जाइ जाणि
द्वितीया	ज	जाईं जाइ जाणि

इत्यादिपुल्लिङ्गवत्

॥ अथ तञ्चब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	त	ताईं ताइ ताणि
द्वितीया	त	ताईं ताइ ताणि

इत्यादिपुल्लिङ्गवत्

॥ अथेदशब्दः ॥

	एकवचनम्			बहुवचनम्		
प्रथमा	इद	इणमो	इण	इमाँ	इमाइ	इमाणि
द्वितीया	इद	इणमो	इण	इमाँ	इमाइ	इमाणि

इत्यादि शेष पुल्लिङ्गवत् ।

॥ अथैतच्छब्दः ॥

	एकवचनम्			बहुवचनम्		
प्रथमा	एअ			एआँ	एआइ	एआणि
द्वितीया	एअ			एआँ	एआइ	एआणि

इत्यादि शेष पुल्लिङ्गवत् ।

॥ अथादस्रशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्		
प्रथमा	अह	असु	अमूँ	अमूइ	अमूणि
द्वितीया	अह	असु	अमूँ	अमूइ	अमूणि

इत्यादिपुल्लिङ्गवत्

॥ अथेकारान्तः पुल्लिङ्गो ॥

॥ मुनिशब्दः ॥,

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मुणी	{ मुणउ मुणओ { मुणिणो मुणी
द्वितीया	मुणिं	मुणिणो मुणी
तृतीया	मुणिणा	मुणीहि मुणीहि मुणीहि

पचमी	{ मुणिणो मुणीओ मुणीउ मुणीहिनतो	{ मुणीओ मुणीउ मुणीहिनतो मुणीमुन्तो
पष्ठी	मुणिणो मुणिम्म	मुणीण मुणीण
सप्तमी	मुणिम्मि	मुणीमु मुणीमु
सशोधनम्	हे मुणी हे मुणि	{ हे मुणउ हे मुणओ हे मुणिणो हे मुणी

॥ अशीरे मौ ॥ ८ । ३ । १९ ॥ इत्यनेन इदुनोऽशीरे सौ दीर्घः । केचित्तु दीर्घत्व विकल्प्य तदमारपक्षे सैमादेशमपीच्छन्ति यथा मुणि-वाउ-निहि-विदु-इत्यादि ॥ अशीरे सौ ॥ ८ । ३ । १९ ॥ इति इदुनोर्यो नित्य मासो दीर्घः सः ॥ दो दीर्घो वा ॥ ८ । ३ । ३८ ॥ इत्यनेन इदुतो स्थाने विकल्प्यते ।

॥ अथ गिरिसन्तः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गिरी	{ गिरउ गिरओ गिरिणो गिरी
द्वितीया	गिरिं	गिरिणो गिरी
तृतीया	गिरिणा	गिरीहि गिरीहि गिरीहि
पञ्चमी	{ गिरिणो गिरीओ गिरीउ गिरीहिनतो	{ गिरीओ गिरीउ गिरीहिनतो गिरीमुन्तो
षष्ठी	गिरिणो गिरिस्त	गिरीण गिरीण
सप्तमी	गिरिम्म	गिरीमु गिरीमु
सशोधनम्	हे गिरी हे गिरि	{ हे गिरउ हे गिरओ हे गिरिणो हे गिरी

॥ अथ हरिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हरी	{ हरउ हरओ हरिणो हरी
द्वितीया	हरिं	हरिणो हरी

इत्यादिमुनिवत् । एव रविकविप्रभृतयो मुनिवत् ।

॥ अथाग्निशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	अगणी अग्नी	{ अगणउ अगणओ अगणिणो अगणी अगउ अगओ अग्णिणो अग्नी

इत्यादिमुनिवत् ॥ स्नेहाग्नयोर्वा ॥ ८ । ३ । १०२ ॥ इत्यने-
नानयोः सद्युक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्वोऽकारो वा ।

॥ अथ श्भुकुटिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भिउडी	{ भिउडउ भिउडओ भिउडिणो भिउडी

इत्यादिमुनिवत् ॥ श्भुकुटौ ॥ ८ । १ । ११० ॥ इत्यनेन
श्भुकुटिशब्दे आदेशत इर्भवति ॥ टो डः ॥ ८ । १ । ११० ॥ इत्य-
नेन टस्य डकारः ।

१ श्भुकुटिर्नाम नमिनायस्य यक्षः

॥ अय ऋषिग्व्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रिसी इसी	{ रिमउ रिसओ रिसिणो रिसी इसउ इसओ इसिणो इसी

इत्यादि ॥ ऋणर्घ्वपभर्त्तृषौ वा ॥ ८ । १ । १४१ ॥ इत्यने-
नैषु शब्देषु ऋतो रिवा ॥ इत्कृपादौ ॥ ८ । १ । १२८ ॥ इत्यने
नादेऋत इच्च भवति ।

॥ अथ बृहस्पतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ भयस्सई भयप्फई भयप्पई बहस्मई बहप्फई बहप्पई निहस्सई निहप्फई विहप्पई बृहस्सई बृहप्फई बृहप्पई	{ भयस्सउ भयस्सओ भयस्सइणो भयस्सई इत्यादिमुनिवत्

बृहस्पती बहो भय. ॥ ८ । २ । १३७ ॥ इत्यनेन बृहस्पति
शब्दे बह इत्यस्यावयवस्य भय इत्यादेशो वा भवति ॥ बृहस्पति-
वनस्पत्योः सो वा ॥ ८ । २ । ६९ ॥ इत्यनेन अनयो. सयुक्त-
स्य सो वा ॥ वा बृहस्पती ॥ ८ । १ । १३८ ॥ इत्यनेन बृहस्प-
तिशब्दे ऋत इदुतौ वा भवत । पक्षे ॥ ऋतोऽत् ॥ ८ । १ । १२६
इत्यनेन आदेऋकारस्य अत्व भवति ॥ ष्य-स्पयो' फ. ॥ ८ । २
५३ ॥ इत्यस्मिन् सूत्रे बहुलाधिकारात् क्वचित् ष्य-स्पयो. स्थाने
विकल्पेनापि फो भवति ततोऽत्र विकल्पेन स्पस्य फकार ।

॥ अथ वनस्पतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वणस्सई वणप्फई	{ वणस्सउ वणस्सओ { वणस्सइणो वणस्सई { वणप्फउ वणप्फओ { वणप्फइणो वणप्फई

इत्यादिमुनिवत्

॥ अथ वह्निशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वण्ही	{ वण्हउ वण्हओ { वण्हिणो वण्ही

इत्यादि

॥ अथ रश्मिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रस्सी	{ रस्सउ रस्सओ { रस्सिणो रस्सी

इत्यादि ॥ अधो म-न-याम् ॥ ८ । २ । ७८ ॥ इत्यनेन मन-यां सयुक्तस्याधोवर्त्तमानानां लुग् भवति ।

॥ अथ ध्वनिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	धुणी	धुणउ धुणओ धुणिणो धुणी

इत्यादि ॥ ध्वनि-दिप्त्रचोरुः ॥ ८ । १ । ५२ ॥ इत्यनेना-नयोरादेरस्योच्च भवति ।

॥ अथ नरपतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नरवई	{ नरवउ नरवओ { नरवउणो नरवई

इत्यादि

॥ अथ मन्नापतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पयावई	{ पयावउ पयावओ { पयावउणो पयावई

इत्यादि

॥ अथ जिनपतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जिणवई	{ जिणवउ जिणवओ { जिणवउणो जिणवई

इत्यादि

॥ अथेकारान्तः स्त्रीलिङ्गो ॥

॥ बुद्धिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बुद्धी	बुद्धीउ बुद्धीओ बुद्धी
द्वितीया	बुद्धि	बुद्धीउ बुद्धीओ बुद्धी
तृतीया	बुद्धिणा	बुद्धीहि बुद्धीहि बुद्धीहि
पञ्चमी	{ बुद्धीअ बुद्धीआ { बुद्धीइ बुद्धीए { बुद्धीओ बुद्धीउ { बुद्धीहिन्तो बुद्धीमुन्तो	

पष्ठी	{ बुद्धीअ बुद्धीआ बुद्धीइ बुद्धीए	बुद्धीण बुद्धीण
सप्तमी	{ बुद्धीअ बुद्धीआ बुद्धीइ बुद्धीए	बुद्धीसुं बुद्धीसु
सवोधनम्	हे बुद्धी	{ हे बुद्धीउ हे बुद्धीओ हे बुद्धी

॥ अथ कान्तिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कन्ती	कन्तीउ कन्तीओ कन्ती
द्वितीया	कन्ति	कन्तीउ कन्तीओ कन्ती
तृतीया	कन्तिणा	{ कन्तीहि कन्तीहिं कन्तीहिं
पञ्चमी	{ कन्तीअ कन्तीआ कन्तीइ कन्तीए कन्तीओ कन्तीउ कन्तीहिनतो	{ कन्तीओ कन्तीउ कन्तीहिनतो कन्तीसुन्तो
षष्ठी	{ कन्तीअ कन्तीआ कन्तीइ कन्तीए	कन्तीण कन्तीण
सप्तमी	{ कन्तीअ कन्तीआ कन्तीइ कन्तीए	कन्तीसु कन्तीसु
सवोधनम्	हे कन्ती	{ हे कन्तीउ हे कन्तीओ हे कन्ती

॥ अथ कीर्तिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	किन्ती	किन्तीउ किन्तीओ किन्ती

द्वितीया	किञ्चि	किञ्चीउ किञ्चीओ किञ्ची
तृतीया	किञ्चिणा	{ किञ्चीहि किञ्चीहि किञ्चीहि

इत्यादिषुठिवत्

॥ अथ शान्तिशब्द ॥

प्रथमा	एकवचनम् सन्ती	बहुवचनम् मन्तीउ सन्तीओ सन्ती
द्वितीया	सन्ति	सन्तीउ सन्तीओ सन्ती

इत्यादिषुद्विवत्

॥ अथ दृष्टिशब्द ॥

प्रथमा	एकवचनम् दिष्टी	बहुवचनम् दिष्टीउ दिष्टीओ दिष्टी
द्वितीया	दिष्टि	दिष्टीउ दिष्टीओ दिष्टी

इत्यादि ॥ इत्कृपादौ ॥ ८ । १ । १२८ ॥ इत्यनेनादेर्कृत इकारः ।

॥ अथ सृष्टिशब्द ॥

प्रथमा	एकवचनम् सिष्टी	बहुवचनम् सिष्टीउ सिष्टीओ मिष्टी
--------	----------------	---------------------------------

इत्यादिषुद्विवत्

॥ अथ समृद्धिशब्दः ॥

प्रथमा	एकवचनम् सामिद्धी समिद्धी	बहुवचनम् { सामिद्धीउ सामिद्धीओ सामिद्धी समिद्धीउ सामिद्धीओ समिद्धी
--------	--------------------------	--

इत्यादि

॥ अथ प्रसिद्धिशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पासिद्धी	पसिद्धी	{ पासिद्धीउ पासिद्धीओ पासिद्धी पसिद्धीउ पसिद्धीओ पसिद्धी

इत्यादि

॥ अथ प्रतिसिद्धिशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पाडिसिद्धी	पडिसिद्धी	{ पाडिसिद्धीउ पाडिसि- द्धीओ पाडिसिद्धी पडिसिद्धीउ पडिसि- द्धीओ पडिसिद्धी

इत्यादि ॥ अतः समृद्ध्यादौ वा ॥ ८ । १ । ४४ ॥ इत्यने-
नादेरस्य दीर्घो वा

॥ अथ रुद्धिशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	इद्धी	रिद्धी	इद्धी
			{ इद्धीउ इद्धीओ इद्धी रिद्धीउ रिद्धीओ रिद्धी इद्धीउ इद्धीओ इद्धी

इत्यादि ॥ श्रद्धिं-मूर्धार्धेऽन्ते वा ॥ ८ । २ । ४१ ॥ इत्य-
नेनैषु अन्ते वर्त्तमानस्य सद्युक्तस्य ङो वा ॥ रि केवलस्य ॥ ८ । १
। १४० ॥ इत्यनेन व्यञ्जनेनासपृक्तस्य ऋतो रिरादेशः । बहुला-
धिकारात्तदभावपक्षे, इत्कृपादौ ॥ इत्यनेन इत्त्व भवति ।

॥ अथ गृद्धिशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	गिद्धा		गिद्धीउ गिद्धीओ गिद्धो

इत्यादिगुदिवत्

॥ अथ प्रकृतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पयडी	{ पयडीउ पयडीओ { पयडी
द्वितीया	पयडिं	{ पयडीउ पयडीओ { पयडी

इत्यादि

॥ अथ वृद्धिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बुडी	बुडीउ बुडीओ बुडी

इत्यादि ॥ दग्ध-विदग्ध-वृद्धि-वृद्धे ढः ॥ ८ । २ । ४० ॥
इत्यनेनैषु सयुक्तस्य ढ' ।

॥ अथ वृष्टिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	विष्टी बुष्टी	{ विष्टीउ विष्टीओ विष्टी { बुष्टीउ बुष्टीओ बुष्टी

इत्यादि ॥ इदुतौ वृष्ट-वृष्टि-पृथङ्-नप्ठके ॥ ८ । १ । १२७
॥ इत्यनेनैषु ऋत इकारोकारौ भवत' ।

॥ अथ मतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मई	मईउ मईओ मई

इत्यादिबुद्धिवत्

॥ अथ रुचिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रुई	रुईउ रुईओ रुई

द्वितीया रुई रुईउ रुईओ रुई

इत्यादिबुद्धिवत्

॥ अथ मृत्तिशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
मृत्ती मृत्तीउ मृत्तीओ मृत्ती

इत्यादि

॥ अथ रात्रिशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
राई रत्ती { राईउ राईओ राई
रत्तीउ रत्तीओ रत्ती

इत्यादि ॥ रात्रौ वा ॥ ८ । २ । ८८ ॥ इत्यनेन रात्रिशब्दे
सयुक्तस्य लुगवा ।

॥ अथाऽऽङ्गसिंशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
आणत्ती { आणत्तीउ आणत्तीओ
आणत्ती

इत्यादि

॥ अथ श्रीशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
सिरी सिरीउ सिरीओ सिरी

इत्यादि

॥ अथ द्वीशब्दः ॥

प्रथमा एकवचनम् बहुवचनम्
द्विरी द्विरीउ द्विरीओ द्विरी

इत्यादि ॥ ई-श्री-री-कृत्स्न-क्रिया-दिष्टयादिस्वित् ॥ ८ ।

२ । १०४ ॥ इत्यनेनैषु सयुक्तस्यान्त्यव्यञ्जनात्पूर्व इकारः ।

॥ अथ घृतिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	दिही धिई	{ दिहीउ दिहीओ दिही धिईउ धिईओ धिई

इत्यादि ॥ घृतेदिहिः ॥ ८ । २ । १३१ ॥ इत्यनेन घृतेदि-
द्विरादेशः ।

॥ अथ पक्तिशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पती	पनीउ पतीओ पती

इत्यादिबुद्धिरत् । एष गतिरतिप्रभृतयः ।

॥ अथ स्त्रीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	इत्थी यी	{ इत्थीउ इत्थीओ इत्थी यीउ थीओ थी
द्वितीया	इत्थि थि	प्रथमावत्
तृतीया	{ इत्थीअ इत्थीआ इत्थीइ इत्थीए थीअ थीआ थीइ थीए	{ इत्थीहि इत्थीहि इत्थीहि थीहि थीहि थीहि
पञ्चमी	{ इत्थीअ इन्थीआ इत्थीइ इत्थीण इत्थी-ओ इत्थीउ इत्थीहिन्तो थीअ थीआ थीइ थीण थी-ओ थीउ थीहिन्तो	{ इत्थीओ इत्थीउ इत्थीहिन्तो इन्थीमुन्तो थीओ थीउ थीहिन्तो थीमुन्तो

पष्ठी	{ इत्थीअ इत्थीआ	{ इत्थीण इत्थीण
	{ इत्थीइ इत्थीए थीअ	{ थीण थीण
	{ थीआ थीइ थीए	

सप्तमी	पष्ठीवत्	{ इत्थीसु इत्थीसु
		{ थीसु थीसु

सप्तोपनम्	हे इत्थिय हे यि	{ हे इत्थीउ हे इत्थीओ
		{ हे इत्थी हे थीउ
		{ हे थीओ हे थी

॥ स्त्रिया इत्थी ॥ ८ । ७ । १३० ॥ इत्यनेन स्त्रीशब्दस्य इत्थी इत्यादेशो वा ॥ ईदूतोर्ह्रस्वः ॥ ८ । ३ । ४२ ॥ इत्यनेनामन्त्रणे सौ परे ईदूदन्तयोः शब्दयोर्ह्रस्वो भवति ।

॥ अथ गौरीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	गौरीआ गौरी	{ गौरीआ गौरीउ
		{ गौरीओ गौरी

इत्यादि ॥ ईत. सेश्वावा ॥ ८ । ३ । २८ ॥ इत्यनेन स्त्रियां वर्त्तमानान्नाम्नः सेर्जस-शसोश्च स्थाने आकारो वा । आप्पक्षे मालावद्गुणाणि भवन्ति । एव पूर्वोक्तस्त्रीशब्देऽपि ज्ञेयम् ।

॥ अथ हसन्तीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	हसन्तीआ हसन्ती	{ हसन्तीआ हसन्तीउ
		{ हसन्तीओ हसन्ती

इत्यादि

॥ अथ सखीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सखीआ सखी	{ सखीआ सखीउ
		{ सखीओ सखी

द्वितीया	सहिं		{ सहीआ	सहीउ
			{ सहीओ	सही
तृतीया	{ सहीअ	सहीआ	{ सहीहि	सहीहिं
	{ सहीइ	सहीए	{ सहीहिं	

इत्यादि

॥ अथ लक्ष्मीशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	लच्छीआ	लच्छी	{ लच्छीआ	लच्छीउ
			{ लच्छीओ	लच्छी
द्वितीया	लच्छिउ		{ लच्छीआ	लच्छीउ
			{ लच्छीओ	लच्छी

इत्यादि ॥ छोऽस्यादी ॥ ८ । २ । १७ ॥ इत्यनेन छः ।

॥ अथ पृथ्वीशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	पिच्छीआ	पिच्छी	{ पिच्छीआ	पिच्छीउ
			{ पिच्छीओ	पिच्छी
द्वितीया	पिच्छिउ		{ पिच्छीआ	पिच्छीउ
			{ पिच्छीओ	पिच्छी

इत्यादि ॥ ल-ध्व-द्व- वा च-उ-ज-ज्ञाः कचित् ॥ ८ । २ । १५ ॥ इत्यनेन ध्व-इत्यस्य छ ।

॥ अथ भगिनीशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्	
प्रथमा	{ वहिणीआ	भइणीआ	{ वहिणीआ	वहिणीउ
	{ वहिणी	भइणी	{ वहिणीओ	वहिणी
			{ भइणीआ	भइणीउ
			{ भइणीओ	भइणी

इत्यादि ॥ दुहित्-भगिन्योर्धूआ-ब्रह्मिण्यौ ॥ ८ । २ । १२६
॥ इत्यनेनानयोरतावादेशौ वा ।

॥ अथ पृथिवीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पृथ्वीआ पृथ्वी	{ पृथ्वीआ पृथ्वीउ पृथ्वीओ पृथ्वी

इत्यादि ॥ पथि-पृथिवी-प्रतिश्रुन्मूपिक-हृदिद्रा-विभीतकोत्रत्
॥ ८ । १ । ८८ ॥ इत्यनेनैषु आदेरितोऽकारः ।

॥ अथ कृष्माण्डीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ कोहलीआ कोहण्डीआ कोहली कोहण्डी	{ कोहलीआ कोहलीउ कोहलीओ कोहली कोहण्डीआ कोहण्डीउ कोहण्डीओ कोहण्डी

इत्यादि ॥ ओत्रकृष्माण्डी-तूणीर-कूर्पर-स्यूल-गुहूची-मूल्ये
॥ ८ । १ । १२४ ॥ इत्यनेनैषु उक्त ओत्र भवति ॥ कृष्माण्ढ्यां
प्पो लस्तु ण्डो वा ॥ ८ । २ । ७३ ॥ इत्यनेन प्पाइत्यस्य हो भव-
ति ण्ड इत्यस्य तु लो वा भवति ।

॥ अथ धात्रीशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	{ धत्तीआ धाईआ धारीआ	{ धत्तीआ धत्तीउ धत्तीओ धत्ती धाईआ धाईउ धाईओ धाई धारीआ धारीउ धारीओ धारी

इत्यादि ॥ धाऽप्याम् ॥ ८ । २ । ८१ ॥ इत्यनेन धात्रोऽन्टे
रम्य लुग्नः । इहात् प्रागेव ऋगे धाई-पसे धागी ।

॥ अथेकारान्तनपुंसकलिङ्गो ॥

॥ दधिश्च ॥

	एकवचनम्	पुत्रवचनम्
प्रथमा	दहिं दहि	दहीँ दहीइ दहीगि
द्वितीया	दहिं	दहीँ दहीँ दहीणि
तृतीया	दहिणा	दहीहि दहीहि दहीहिं
पञ्चमी	{ दहिगो दहीभो दहीउ दहीहिन्तो	{ दहीभो दहीउ दहीहिन्तो दहीमुन्तो
षष्ठी	दहिणो दहिस्म	दहीण दहीण
सप्तमी	दहिम्मि	दहीम् दहीम्
सबोधनम्	हे दहि	{ हे दहीँ हे दहीइ हे दहीणि

॥ ह्रीवे स्वरान्म सेः ॥ ८ । ३ । २५ ॥ इत्यनेन सेः स्थाने
म् भवति । दहि मह् इति तु सिद्धापेक्षया । केचिदनुनामिकमपी-
च्छन्ति । दहि, मह्, इत्यादि ॥ नामन्त्यात्सौ म् ॥ ८ । ३ । ३७
॥ इत्यनेनामन्त्यात्परे सौ मति ॥ ह्रीवे स्वरान्म से (८ । ३ ।
२५) इति यो म् उक्तः स न भवति । तेन । हे दहि । हे मह् ।
इत्यादि । एष धारिमभृतय ।

॥ अथेकारान्त पुल्लिङ्गो ॥

॥ गुरुश्च ॥

	एकवचनम्	पुत्रवचनम्
प्रथमा	गुरु	{ गुरुउ गुरुओ गुरुवो { गुरुणो गुरु

द्वितीया	गुरु		गुरुणो	गुरु
तृतीया	गुरुणा		गुरुहि	गुरुहिं गुरुहिं
पञ्चमी	{ गुरुणो	गुरुओ	{ गुरुओ	गुरुउ
	{ गुरुउ	गुरुहिन्तो	{ गुरुहिन्तो	गुरुमृन्तो
षष्ठी	गुरुणो	गुरुस्स	गुरूण	गुरूण
सप्तमी	गुरुन्मि		गुरुमु	गुरुमु
सबोधनम्	हे गुरु	हे गुरु	{ हे गुरुउ	हे गुरुओ
			{ हे गुरु	

॥ अक्षीचे सौ ॥ ८ । ३ । १९ ॥ इत्यनेन इदुतोदीर्घः ॥ पु-
सि जसो डउ डओ वा ॥ ८ । ३ । २० ॥ इत्यनेनेदुतः परस्य
जसः पुसि अउ अओ इत्यादेशौ डितौ वा ॥ चोतो डवो ॥ ८ ।
३ । २१ ॥ इत्यनेन उदन्तात्परस्य जसः पुसि अवो इत्यादेशो
डित् वा भवति । शेष मुनिवत्साधन ज्ञेयम् ।

॥ अथ तरुशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	तरु		{ तरउ तरओ तरवो
			{ तरुणो तरु
द्वितीया	तरु		तरुणो तरु
सबोधनम्	हे तरु	हे तरु	{ हे तरउ हे तरओ
			{ हे तरवो हे तरुणो
			{ हे तरु

॥ अथ प्रहृशब्दः ॥

	एकवचनम्		बहुवचनम्
प्रथमा	पह		{ पहउ पहओ पहवो
			{ पहुणो पह

द्वितीया	पहु	पहुणो	पह
सबोधनम्	हे पहु हे पहु	{ हे पहुउ हे पहुओ हे पहुवो हे पहुणो हे पहु	

॥ अथ साधुशब्दः ॥

प्रथमा	एकवचनम् साहू	बहुवचनम् { साहउ साहओ साहवो साहुणो साहू
--------	-----------------	--

इत्यादिगुरुवत्

॥ अथ विधुशब्दः ॥

प्रथमा	एकवचनम् विहू	बहुवचनम् { विहउ विहओ विहवो विहुणो विहू
--------	-----------------	--

इत्यादिगुरुवत्

॥ अथ भानुशब्दः ॥

प्रथमा	एकवचनम् भाणू	बहुवचनम् { भाणउ भाणओ भाणवो भाणुणो भाणू
--------	-----------------	--

इत्यादि

॥ अथ वायुशब्दः ॥

प्रथमा	एकवचनम् वाऊ	बहुवचनम् { वाअउ वाअओ वाअवो वाअणो वाऊ
--------	----------------	--

इत्यादिगुरुवद्रूपाणि ।

॥ अथ ऋतुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	रिऊ उऊ	{ रिअउ रिअओ रिअवो रिउणो रिऊ उअउ उअओ उअवो उउणो उऊ

इत्यादि ॥ ऋणर्णपभर्णपौ वा ॥ ८ । १ । १४१ ॥ इत्यनेन ऋतो रिवा । पक्षे ॥ उहत्वादौ ॥ ८ । १ । १३१ ॥ इत्यनेन ऋतु-
इत्यादिषु शब्देषु आदेर्नत उद्भवति ।

॥ अथ ऋजुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	उज्जू	{ उज्जउ उज्जओ उज्जवो उज्जुणो उज्जू
द्वितीया	उज्जु	उज्जुणो उज्जू

इत्यादिगुरुब्रूपाणि ॥ उहत्वादौ ॥ ८ । १ । १३१ ॥ इत्य-
नेनादेर्नत उकारः ॥ तैलादौ ॥ ८ । २ । ९८ ॥ इत्यनेन द्वित्वम्

॥ अथ विष्णुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	वेण्हु विण्हु	{ वेण्हउ वेण्हओ वेण्हवो वेण्हुणो वेण्ह विण्हउ विण्हओ विण्हवो विण्हुणो विण्ह

इत्यादिगुरुवत्

॥ अय निष्णुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	जेण्ह जिण्ह	{ जेण्हज् जेण्हओ जेण्हवो जेण्हणो जेण्ह जिण्हज् जिण्हओ जिण्हवो जिण्हणो जिण्ह

इत्यादि ॥ मूस्म-इन-एण-ह्र-ह्र-ह्र-ह्रणां ण्ह ॥ ८ । २ ।

७५ ॥ इत्यनेन एण इत्यम्य ण्ह ॥ इत एदा ॥ ८ । २ । ८५ ॥

इत्यनेनादेरिफारस्य सयोगे परे एकारो वा भवति ।

॥ अय स्याणुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	सण्णू खाण्णू	{ स्वण्णज् खाण्णओ स्वण्णवो खाण्णणो सण्णू खाण्णज् खाण्णओ खाण्णवो खाण्णणो खाण्णू

इत्यादि ॥ स्थाणाबहरे ॥ ८ । २ । ७ ॥ इत्यनेन स्थाणुशब्दे

सयुक्तस्य खो भवति हरश्चेद्वाच्यो न भवति हरवाचिनः स्थाणुशब्दस्य तु याणु इति रूपं भवति तस्य रूपाणि तु गुरुवज्ज्ञेयानि ॥ सेनादौ वा ॥ ८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन विकल्पेन द्वित्वे कृते सण्णू खाण्णू इति ।

॥ अथोकारान्तस्त्रीलिङ्गो ॥

॥ धेनुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	धेणू	धेणज् धेणओ धेणू

द्वितीया	धेणु	धेणउ	धेणओ	धेणू
तृतीया	धेणुणा	धेणूहि	धेणूहि	धेणूहिं
पञ्चमी	{ धेणूअ धेणूआ धेणूइ धेणूए धेणूओ धेणूउ धेणूहिन्तो	{ धेणूओ धेणूउ धेणूहिन्तो धेणूसुन्तो		
षष्ठी	{ धेणूअ धेणूआ धेणूइ धेणूए	धेणूण	धेणूण	
सप्तमी	{ धेणूअ धेणूआ धेणूइ धेणूए	धेणूसु	धेणूसु	
सबोधनम्	हे धेणु	{ हे धेणउ हे धेणू	हे धेणओ	

॥ अथ दीर्घाकारान्तस्त्रीलिङ्गो ॥

॥ बहुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	बहू	बहउ बहओ बहू
द्वितीया	बहु	बहउ बहओ बहू
तृतीया	बहुणा	बहूहि बहूहिं बहूहिं
पञ्चमी	{ बहूअ बहूआ बहुइ बहूए बहूओ बहूउ बहूहिन्तो	{ बहूओ बहुउ बहूहिन्तो बहुसुन्तो
षष्ठी	{ बहूअ बहूआ बहूइ बहूए	बहूण बहूण
सप्तमी	{ बहूअ बहूआ बहूइ बहूए	बहूसु बहूसु

॥ अय जिष्णुशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा जेण्ह जिण्ह

{	जेण्हउ	जेण्हओ
	जेण्हवो	जेण्हणो
	जेण्ह	जिण्हउ
	जिण्हओ	जिण्हवो
	जिण्हणो	जिण्ह

इत्यादि ॥ सूक्ष्म-इन-एण-ख-ह-ह-ह-हणा ण्ह ॥ ८ । २ ।

७५ ॥ इत्यनेन एण इत्यस्य ण्ह ॥ इत एद्वा ॥ ८ । २ । ८५ ॥

इत्यनेनादेरिकारस्य सयोगे परे एकारो वा भवति ।

॥ अय स्याणुशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा खण्णू खाण्णू

{	खण्णउ	खण्णओ
	खण्णवो	खण्णणो
	खण्णू	खाणउ
	खाणओ	खाणवो
	खाणणो	खाणू

इत्यादि ॥ स्थाणावहरे ॥ ८ । २ । ७ ॥ इत्यनेन स्याणुशब्दे सयुक्तस्य खो भवति हरश्चेद्वाच्यो न भवति हरवाचिनः स्याणुशब्दस्य तु थाणु इति रूप भवति तस्य रूपाणि तु गुरुवज्ज्ञेयानि ॥ सेवादौ वा ॥ ८ । २ । ९९ ॥ इत्यनेन विकल्पेन द्वित्रे कृते खण्णू खाण्णू इति ।

॥ अथोकारान्तस्त्रीलिङ्गो ॥

॥ धेणुशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा धेणू

धेणउ धेणओ धेणू

द्वितीया	भत्तार	{ भत्तु भत्तुणो भत्तारे भत्तारा
तृतीया	{ भत्तुणा भत्तारेण भत्तारेण	भत्तुहिं भत्तारेहिं
पञ्चमी	{ भत्तुणो भत्तुओ भत्तुउ भत्तुहि भत्तुहिन्तो भत्तारत्तो भत्ताराओ भत्ताराउ भत्ताराहि भत्ताराहिन्तो भत्तारा	{ भत्तुओ भत्तुउ भत्तुहि भत्तुहिन्तो भत्तुसुन्तो भत्तारत्तो भत्ताराओ भत्ताराउ भत्ताराहि भत्तारेहि भत्ताराहिन्तो भत्तारेहिन्तो भत्तारासुन्तो भत्तारेसुन्तो
षष्ठी	{ भत्तुणो भत्तुस्त भत्तारस्त	भत्तूण भत्ताराण
सप्तमी	{ भत्तुम्मि भत्तारम्मि भत्तारे	भत्तूष्ठ भत्तारेष्ठ
सप्तोद्यनम्	{ हे भत्त हे भत्तार हे भत्तारो	{ हे भत्तु हे भत्तुणो हे भत्तुउ हे भत्तुओ हे भत्तारा

॥ आ सौ नवा ॥ ८ । ३ । ४८ ॥ इत्यनेन ऋदन्तस्य शब्दस्य सौ परे आकारो वा ॥ आरः स्यादौ ॥ ८ । ३ । ४५ ॥ इत्यनेन स्यादौ परे ऋत आर इत्यादेशः ॥ ऋतासुदस्यमौष्ठु वा ॥ ८ । ३ । ४४ ॥ इत्यनेन सि-अम्-औ-वर्जिते स्यादौ परे ऋदन्तस्य शब्दस्य उदन्तादेशो वा भवति

॥ ऋतोऽद्वा ॥ ८ । ३ । ३९ ॥ इत्यनेनामन्त्रणे ऋकारान्तस्य सौ परे अकारोऽन्तादेशो वा । आरपक्षे अकारान्तत्वाद्देवशब्दवद्रूपाणि भवन्ति । उकारपक्षे तु गुरुवत्, पर चात्रोकारपक्षे पचम्येकवचने बहुवचने च हिर्भयतीति विशेषः ।

सन्वोधनम् हे बहु

हे बहु उ हे बहु ओ

॥ अथ चमूशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	चम्	चमउ चमओ
द्वितीया	चसु	चमउ चमओ
सन्वोधनम्	हे चसु	{ हे चमउ हे चम हे चम्

॥ अथोकारान्तनपुंसकलिङ्गो ॥

॥ मधुशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	महु महु	महूँ महूँ महूँ
द्वितीया	महु	महूँ महूँ महूँ
तृतीया	महुणा	महूँ महूँ महूँ
पञ्चमी	{ महूणो महूओ महूउ महूँद्विन्तो	{ महूओ महूउ महूँद्विन्तो महूँद्विन्तो
षष्ठी	महुणो महूँस्स	महूँ महूँ
सप्तमी	महुँस्मि	महूँ महूँ
सन्वोधनम्	हे महु	{ हे महूँ हे महूँ हे महूँ

॥ अथ ऋकारान्तपुलिङ्गो ॥

॥ भर्तृशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	भत्ता भत्तारो	{ भत्तू भत्तुणो भत्तू भत्तओ भत्तारा

तृतीया	पिउणा	पिअरेण	पिऊहिं	पिअरेहिं	
पञ्चमी	{	पिउणो	पिऊओ	पिऊओ	पिऊउ
		पिऊउ	पिऊहि	पिऊहि	पिऊहिन्तो
		पिऊहिन्तो	पिअरत्तो	पिऊसुन्तो	पिअरत्तो
		पिअराओ	पिअराउ	पिअराओ	पिअराउ
		पिअराहि	पिअराहिन्तो	पिअराहि	पिअरेहि
		पिअरा		पिअराहिन्तो	पिअरेहिन्तो
			पिअरासुन्तो	पिअरेसुन्तो	

षष्ठी	{	पिउणो	पिउस्स	पिऊण	पिअराण
		पिअरस्स			

सप्तमी	{	पिउम्मि	पिअरम्मि	पिऊसु	पिअरेसु
		पिअरे			

सवोधनम् हे पिअ हे पिअर प्रथमावहुवचनवत्

॥ आ सौ नवा ॥ ८ । ३ । ४८ ॥ इत्यनेन ऋतः सौ परे
 आकारो वा ॥ नाम्न्यरः ॥ ८ । ३ । ४७ ॥ इत्यनेन ऋतः स-
 ज्ञायां स्यादौ परे अर इत्यादेशः ॥ ऋतासुदस्यमौसु वा ॥ ८ । ३
 । ४४ ॥ इत्यनेन सज्ञायामुकारो न विहितस्त्वथापि ऋतामिति बहु-
 वचनस्य व्याप्त्यर्थत्वात् सज्ञायामपि वा भवति ॥ ऋतोऽद्वा ॥ ८ ।
 ३ । ३८ ॥ इत्यनेनामन्त्रगे सौ ऋतोऽकारोऽन्तादेशो वा ॥ ना-
 म्न्यर वा ॥ ८ । ३ । ४० ॥ इत्यनेनामन्त्रगे सौ ऋतः सज्ञाया
 अर इत्यन्तादेशो वा ॥ एव जामावुभ्रात्रादयः पितृवञ्ज्ञेयाः ।

॥ अथ ऋकारान्तस्त्रीलिंगो ॥

॥ मातृशब्द' ॥

प्रथमा	एकवचनम्	माई	माआ	वहुवचनम्	{	माईउ	माईओ	माई
						माऊउ	माऊओ	माऊ
						माआउ	माआओ	माउ

॥ अय कर्तृशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	कचा कचारो	कचू कचुणो कचाउ कचओ कचारा
द्वितीया	कचार	कचू कचुणो कचारे कचारा
तृतीया	कचुणा कचारेण	कचूहि कचारेहि
पञ्चमी	{ कचुणो कचओ कचूउ कचूहि कचूहिन्तो कचारओ कचाराओ कचाराउ कचाराहि कचाराहिन्तो	{ कचओ कचुउ कचूहि कचूहिन्तो कचूणो कचारओ कचाराओ कचाराउ कचाराहि कचारेहि कचाराहिन्तो कचारे- हिन्तो कचारासुन्तो कचारेसुन्तो
षष्ठी	{ कचुणो कचुस्त कचारस्त	कचूण कचाराण
सप्तमी	{ कचुम्मि कचारम्मि कचारे	कचूम् कचारेसु
सप्तम्यन्तम्	{ हे कच हे कचार हे कचारो	प्रथमावत्

॥ अय पितृशब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिआ पिअरो	पिऊ पिउणो पिअउ पिअओ पिअरा
द्वितीया	पिअर	पिऊ पिउणो पिअरे पिअरा

पाणि भवन्ति । इत्वपक्षे मातृशब्दस्य बुद्धिवत् उत्त्वपक्षे तु धेनुवत् ।
। आ, अरा, पक्षे तु मालावदिति तत्त्वम् ।

॥ अथ स्वसृशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा

ससा

ससाउ ससाओ ससा

इत्यादिमालावत् ॥ स्वस्रादेर्डा ॥ ८ । ३ । ३५ ॥ इत्यनेन

स्वस्रादेः स्त्रिया वर्त्तमानात् डा प्रत्ययो भवति । एव ननान्दशब्द-
स्यापि नणन्दा इत्यादिमालानत् ।

॥ अथ दुहित्शब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा

धूआ दुहिआ

{ धूआउ धूआओ धूआ
दुहिआउ दुहिआओ
दुहिआ

सबोधनम्

{ हे धूप हे धूआ
हे दुहिण हे दुहिआ

प्रथमाबहुवचनवत्

॥ दुहित्-भगिन्योर्धूआ-बहिण्यौ ॥ ८ । २ । १२६ ॥ इ-

त्यनेनानयोरेतावादेशौ वा भवतः ।

॥ अथ ओकारान्तः पुल्लिंगो ॥

॥ गोशब्दः ॥

॥ गव्यउ-आअः ॥ ८ । ३ । १५८ ॥ इत्यनेन गोशब्दे
ओतः स्थाने अउ-आअ-इत्यादेशौ भवतस्तेन गउ-गाअ-इति रूपे
भवतः । गउ इत्यस्य रूपाणि गुरुशब्दवद्भवन्ति । गाअ-इत्यस्य तु
देववद्भवन्ति । सूत्रे तु गउओ गउआ इति यद्दृश्यते तत् गोशब्दात्
स्वार्थिके के प्रत्यये सति भवतीति भाव्यम् ।

द्वितीया	माइ माअ	प्रथमावहुवचनवत्
तृतीया	{ माईअ माईअ माईइ माईए माऊअ माऊआ माऊइ माऊए माआअ माआइ माआए	{ माईहिं माऊहिं माआहिं
पञ्चमी	{ माईअ माईआ माईइ माईए माईओ माईउ माईहिन्तो माऊअ माऊआ माऊइ माऊए माऊओ माऊउ माऊहिन्तो माआअ माआइ माआए माअत्तो माआओ माआउ माआहिन्तो	{ माईओ माईउ माईहिन्तो माईसुन्तो माऊओ माऊउ माऊहिन्तो माऊसुन्तो माआओ माआउ माआहिन्तो माआसुन्तो
षष्ठी	तृतीयावत्	माईण माऊणं माआ ण
सप्तमी	तृतीयावत्	माईसु माऊसु माआसुं
सरोधनम्	हे माई हे माए हे माआ	प्रथमानहुरचनवत्

॥ मातृरिद्धा ॥ ८ । १ । १३५ ॥ इत्यनेन सूत्रेण यद्यपि गौ-
णस्य मातृशब्दस्य ऋत इद्वा विधीयते तथापि तस्य वृत्तौ कचिद्गौ-
णस्यापि भवतीति प्रतिपादनादत्र मातृशब्दे ऋत इद्वा ॥ आ अरा
मातृ ॥ ८ । ३ । ४६ ॥ इत्यनेन मातृशब्दस्य ऋतः स्यादौ आ
अरा इत्यादेशौ भवतः । ऋतुलकाजनन्यर्थस्य आ भवति । देव-
तार्थस्य तु मातृशब्दस्य अरा इत्यादेशः । तस्य प्रथमैकवचने माई
माअरौ इति रूपद्वयं भवति । शेषे पूर्वोक्तजनन्यर्थमातृशब्दवद्-

द्वितीया	{ अप्पाण अप्प अत्ताण अत्त	{ अप्पाणे अप्पाणा अप्पाणो अप्पे अप्पा अत्ताणे अत्ताणा अत्ताणो अत्ते अत्ता
----------	------------------------------	---

तृतीया	अप्पणिआ अप्पणइआ अप्पाणेण अप्पणा अप्पेण अत्ताणेण अत्तणा अत्तेण	{ अप्पाणेहि अप्पेहि अत्ताणेहि अत्तेहि
--------	--	--

पञ्चमी	{ अप्पाणत्तो अप्पाणाओ अप्पाणाउ अप्पाणाहि अप्पाणाहिन्तो अप्पाणा अप्पाणो अप्पत्तो अप्पाओ अप्पाउ अप्पाहि अप्पाहिन्तो अप्पा अत्ताणत्तो अत्ताणाओ अत्ताणाउ अत्ताणाहि अत्ताणाहिन्तो अत्ताणा अत्ताणो अत्तत्तो अत्ताओ अत्ताउ अत्ताहि अत्ताहिन्तो अत्ता	{ अप्पाणत्तो अप्पाणाओ अप्पाणाउ अप्पाणाहि अप्पाणेहि अप्पाणा- हिन्तो अप्पाणेहिन्तो अप्पाणामुन्तो अप्पा- णेमुन्तो अप्पत्तो अप्पाओ अप्पाउ अप्पाहि अप्पेहि अप्पाहिन्तो अप्पेहिन्तो अप्पामुन्तो अप्पेमुन्तो अत्तत्तो अत्ताओ अत्ताउ अत्ताहि अत्तेहि अत्ताहिन्तो अत्तेहिन्तो अत्तामुन्तो अत्तेमुन्तो
--------	---	--

षष्ठी	{ अप्पाणस्स अप्पणो अप्पस्स अत्ताणस्स अत्तणो अत्तस्स	{ अप्पाणाणं अप्पाण अत्ताणाण अत्ताण
-------	---	---------------------------------------

॥ अथ ओकारान्त स्त्रीलिङ्गो ॥

॥ गोशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा गावी गावीआ

{ गावीउ गावीओ
{ गावी गावीआउ
{ गावीआओ गावीआ

इत्यादिगौरीवत् ॥ ईतः सेश्वा वा ॥ ८ । ६ । २८ ॥ इत्यनेन स्त्रियां वर्तमानादीकारान्तात् सेर्जस्-शसोश्च स्थाने आकारो वा । आकारपक्षे मालावत् । ईकारपक्षे च गौरीवत् । गावी इति तु ॥ गोणादयः ॥ ८ । २ । १७४ ॥ इत्यनेन गोशब्दस्य स्त्रियां निपात्यते ।

॥ अथ औकारान्त स्त्रीलिङ्गो ॥

॥ नौशब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा नावा

नावाउ नावाओ नावा

इत्यादिमालावत् ॥ नाव्याव ॥ ८ । १ । १६४ ॥ इत्यनेन नौशब्दे औत् आवादेशो भवति ततः स्त्रियामाप् भवति तेन नावा इति रूपं जातम् ।

॥ अथ नकारान्त पुल्लिङ्गः ॥

॥ आत्मन्शब्दः ॥

एकवचनम्

बहुवचनम्

प्रथमा { अप्पाणो अप्पा
{ अप्पो अत्ताणो
{ अत्ता अत्तो

{ अप्पाणा अप्पाणो
{ अप्पा अत्ताणा
{ अत्ताणो अत्ता

द्वितीया	{ अप्पाण अप्प अत्ताण अत्त	{ अप्पाणे अप्पाणा अप्पाणो अप्पे अप्पा अत्ताणे अत्ताणा अत्ताणो अत्ते अत्ता
----------	------------------------------	---

तृतीया	अप्पणिआ अप्पणइआ अप्पाणेण अप्पणा अप्पेण अत्ताणेण अत्तणा अत्तेण	{ अप्पाणेहि अप्पेहि अत्ताणेहि अत्तेहि
--------	--	--

पञ्चमी	{ अप्पाणत्तो अप्पाणाओ अप्पाणाउ अप्पाणाहि अप्पाणाहिन्तो अप्पाणा अप्पाणो अप्पत्तो अप्पाओ अप्पाउ अप्पाहि अप्पाहिन्तो अप्पा अत्ताणत्तो अत्ताणाओ अत्ताणाउ अत्ताणाहि अत्ताणाहिन्तो अत्ताणा अत्ताणो अत्तत्तो अत्ताओ अत्ताउ अत्ताहि अत्ताहिन्तो अत्ता	{ अप्पाणत्तो अप्पाणाओ अप्पाणाउ अप्पाणाहि अप्पाणेहि अप्पाणा- हिन्तो अप्पाणेहिन्तो अप्पाणामुन्तो अप्पा- णेमुन्तो अप्पत्तो अप्पाओ अप्पाउ अप्पाहि अप्पेहि अप्पाहिन्तो अप्पेहिन्तो अप्पामुन्तो अप्पेमुन्तो अत्तत्तो अत्ताओ अत्ताउ अत्ताहि अत्तेहि अत्ताहिन्तो अत्तेहिन्तो अत्तामुन्तो अत्तेमुन्तो
--------	---	--

षष्ठी	{ अप्पाणस्स अप्पणो अप्पस्म अत्ताणस्स अत्तणो अत्तस्स	{ अप्पाणाण अप्पाण अत्ताणाण अत्ताण
-------	---	--------------------------------------

प्राकृतशब्दरूपावलिः

{	अप्पाणम्मि अप्पाणे	{	अप्पाणेषु अप्पेसु
	अप्पम्मि अप्पे		अत्ताणेषु अत्तेसु
	अत्ताणम्मि अत्ताणे		
	अत्तम्मि अत्ते		

{	हे अप्पाण हे अप्पाणो	{	हे अप्पाणा हे अप्पाणो
	हे अप्पा हे अप्प		हे अप्पा हे अत्ताणो
	हे अप्पो हे अत्ताण	{	हे अत्ताणा हे अत्ता
	हे अत्ताणो हे अत्ता		
	हे अत्त हे अत्तो		

भस्मात्मनोः पो वा ॥ ८ । १ । ५१ ॥ इत्यनेनात्मन्शब्दे
 य पो वा भवति ॥ पुस्यन आणो राजवच्च ॥ ८ । ३ । ५८
 न पुल्लिङ्गे वर्तमानस्याभन्तस्य स्थाने आण इत्यादेशो वा
 देशे च देववत् । पक्षे ॥ राङ्ग. ॥ ८ । ३ । ४९ ॥ इत्यने-
 य सौ परे वाच्वम् तेन अप्पा इति रूप सिद्धम् । पक्षे । अ-
 देववत् । अत' सेट्ठो', इत्यादयः । प्रवर्तन्ते अधो मनयाम्
 ॥ २ । ७८ ॥ इत्यनेन सयुक्तस्याधो वर्तमानस्य मस्य
 तति तेन अत्ता आणदेशे च अत्ताणो इति सिद्धम् ।
 तो इति तस्यापि रूपाणि देववत् । यदा प्रथमैकवचने से-
 कृते सति अप्पा अत्ता इति रूपे सिद्धयतस्तदा ॥ जस्-शस्
 -डसा णो ॥ ८ । ३ । ५० ॥ इत्यनेन णो इत्यादेशो वा
 ॥ ८ । ३ । ५१ ॥ इत्यनेन टायाः स्थाने णा इत्यादेशो वा
 विशेषः । आत्मनष्टो णिआ-णइआ ॥ ८ । ३ । ५७ ॥
 आत्मन. परस्याष्टाया. स्थाने णिआ-णइआ इत्यादेशो वा ।
 क्तमेव । णो इत्यादेशे कृते ॥ जस्-शस्-डसि-त्तो-दो-द्वा-
 ॥ ८ । ३ । १२ ॥ इत्यनेन सर्वत्र दीर्घ' । पष्ठ्येकवचने
 आनाभावात् । तेन अप्पाणो अत्ताणो इति सिद्धम् ।

॥ अथ राजन्शब्दः ॥

	एकवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	राया रायाणो रायो	{ राइणो रायाणो रायाणा राया
द्वितीया	{ राइण रायाणं राय	{ राइणो रायाणे रायाणा रायाणो राया राए
तृतीया	{ रण्णा राइणा रायाणेण रायणा राएण	{ राईहिं रायाणेहिं राएहिं
पञ्चमी	{ रण्णो राइणो रायाणो रायाणत्तो रायाणाओ रायाणाउ रायाणाहि रायाणा रायत्तो रायाओ रायाउ रायाहि रायाहिन्तो राया	{ राइत्तो राईओ राइउ राईहि राईहिन्तो राईसुन्तो रायाणत्तो रायाणाओ रायाणाउ रायाणाडि रायाणेहि रायाणाहिन्तो रायाणेहिन्तो रायाणा- सुन्तो रायाणेसुन्तो रायत्तो रायाओ रायाउ रायाहि राएहि रायाहिन्तो राएहिन्तो रायासुन्तो राएसुन्तो
षष्ठी	{ रण्णो राइणो रायणो रायाणस्त रायस्त	{ राइणं राइणं रायाणाणं रायाण
सप्तमी	{ राइम्मि राए रायाणे रायम्मि राए	{ राईम्भं रायाणेभु राएभु

पिधनम्	{ हे राया हे रायाण	{ हे राइणो हे रायाणो
	{ हे रायाणो हे राय	{ हे रायाणा हे राया
	{ हे रायो	

॥ राज्ञ. ॥ ८ । ३ । ४९ ॥ इत्यनेन राज्ञोऽन्त्यस्य आत्व सौ
 पुस्यन आणो राजवच्च ॥ ८ । ३ । ५६ ॥ इत्यनेनाणादेशो
 । पक्षे । अतः सेर्दोः ॥ ८ । ३ । २ ॥ इति प्रवर्त्तते तेन राया
 ते रूप तस्य रूपाणि देववत् ॥ जस्-शस्-डसि-डसा णो ॥ ८
 ३ । ५० ॥ इत्यनेन राजन्शब्दात्परपामेषा णो इत्यादेशो वा ।
 ते च णो आदेशे ॥ इर्जस्य णो-णा-डौ ॥ ८ । ३ । ५२ ॥
 यनेन राजन्शब्दसम्बन्धिनो जकारस्य स्थाने णो-णा-डिपु-
 रेणु इकारो वा । पक्षे । रायाणो अपि ॥ इणममामा ॥ ८ । ३ ।
 ३ ॥ इत्यनेन राजन्शब्दसम्बन्धिनो जकारस्य अमाम्भ्यां सहि-
 स्य स्थाने इणम्-इत्यादेशो वा ॥ टोणा ॥ ८ । ३ । ५१ ॥ इ-
 मनेन टायाः स्थाने णा इत्यादेशो वा ॥ ईन्द्रिस्भ्यसाम्मुपि ॥ ८
 ३ । ५४ ॥ इत्यनेन राजन्शब्दसम्बन्धिनो जकारस्य भिसादिपु-
 रेणु ईकारो वा । तेन भिस् प्रत्यये, राईहि इति रूपम् । पञ्चमी-
 ङ्गुचने तु ॥ इम्य सयोगे ॥ इत्यनेन इस्वे कृते राइत्तो इति रूप
 भवति ॥ आजस्य टा-डसि-डस्सु अणाणोप्वण् ॥ ८ । ३ । ५५
 । इत्यनेन राजन्शब्दे आज इत्यवयवस्य णा-णो-इत्यादेशापक्षेण
 ण-डसि-डस्सु परेषु अण वा भवति । तेन-रण्णा-राइणा-रण्णो
 राइणो इत्यादि सिद्धम् ।

एव युवन्-इत्यस्य जुवाणो-जुवा-जुवो । ब्रह्मन्-इत्यस्य ब-
 म्हाणो-बम्हा-बम्हो । अ-वन् इत्यस्य अद्वाणो-अद्वा-अद्वो ।
 उक्षन् इत्यस्य उच्छाणो-उच्छा-उच्छो । गावन् इत्यस्य गावाणो-
 गावा-गावो । पृषन् इत्यस्य पूमाणो-पूमा-पूसो । तक्षन् इत्यस्य

तक्खाणो-तक्खा-तक्खो । मूर्द्धन् इत्यस्य मुद्धाणो-मुद्धा-मुद्धो ।
श्वन् इत्यस्य साणो-सा-सो इत्यादिराजशब्दवत् ।

॥ अथ द्विशब्दस्य रूपाणि ॥

बहुवचनम्

प्रथमा	दुवे	दोण्णि	वेण्णि	दो	वे	दुण्णि	विण्णि
द्वितीया				प्रथमावत्			
तृतीया	दोहिं	वेहिं					
पञ्चमी	{दोओ	दोउ	दोहिन्तो	दोसुन्तो	वेओ	वेउ	
	{वेहिन्तो	वेसुन्तो					
षष्ठी	{दोण्ह	दोण्ह	वेण्ह	वेण्ह	दुण्ह	दुण्ह	
	{विण्ह	विण्ह					
सप्तमी	दोसु	वेसु					

॥ दुवे-दोण्णि-वेण्णि च जस्-शसा ॥ ८ । ३ । १२० ॥
इत्यनेन द्वेः स्थाने एते त्रय आदेशा भवन्ति चकारात् दो-वे-अपि
भवतः ॥ द्वेदो-वे ॥ ८ । ३ । ११९ ॥ इत्यनेन द्विशब्दस्य तृती-
यादौ विभक्तौ दो-वे इत्यादेशौ भवतः ॥ सम्ब्याया आमौ ण्ह
ण्ह ॥ ८ । ३ । १२३ ॥ इत्यनेनामो ण्ह-ण्ह इत्यादेशौ भवतः ।
प्रथमायां षष्ठ्या च ॥ ह्रस्वः सयोगे ॥ इत्यनेन ह्रस्वे कृते, दुण्णि-
विण्णि-दुण्ह-विण्ह, इति रूपाणि भवन्ति ।

॥ अथ त्रिशब्दस्य रूपाणि ॥

बहुवचनम्

प्रथमा	तिण्णि		द्वितीया	तिण्णि
तृतीया	तीहिं			
पञ्चमी	तीओ	तीउ	तीहिन्तो	तीसुन्तो

पष्ठी तिण्ह तिण्ह सप्तमी तीसु तीसु

॥ त्रेस्तिण्णिः ॥ ८ । ३ । १०१ ॥ जस् शस्भ्यां सहितस्य
त्रेस्तिण्णिः ॥ त्रेस्ती तृतीयादौ ॥ ८ । ३ । ११८ ॥ त्रे' स्थाने ती
इत्यादेशः ।

॥ अथ चतुरशब्दः ॥

बहुवचनम्

प्रथमा चत्तारो चउरो चत्तारि

द्वितीया प्रथमावत्

तृतीया चउहिं

पञ्चमी {चऊओ चउओ चउउ चउउ चऊहिन्तो
{चउहिन्तो चऊसुन्तो चउसुन्तो

पष्ठी चउण्ह चउण्ह सप्तमी चऊसु चउसु

॥ चतुरशत्तारो चउरो चत्तारि ॥ ८ । ३ । १२० ॥ इत्यनेन
चतुरशब्दस्य जस शस्भ्या सहितस्य चत्तारो-चउरो-चत्तारि इत्ये
ते त्रय आदेशा भवन्ति ॥ चतुरो वा ॥ ८ । ३ । १७ ॥ इत्यनेन
चतुर उदन्तस्य भिम-भ्यस्-सुप्सु परेषु दीर्घो वा भवति ।

॥ अथ पञ्चशब्दः ॥

बहुवचनम्

प्रथमा पच द्वितीया पच

तृतीया पचहिं

पञ्चमी पचहिन्तो पचसुन्तो

पष्ठी पचण्ह पचण्ह सप्तमी पचसु

॥ अथ षट्शब्दः ॥

बहुवचनम्

प्रथमा छ द्वितीया छ

तृतीया	छट्ति		
पञ्चमी	छहिनतो	छमुन्तो	
षष्ठी	छण्ह	छण्ह	सप्तमी छमृ

एव सप्तन्-अष्टन्--नयन्-दशन्प्रभृतयः ॥ द्वित्रचनस्य बहु-
चचनम् ॥ ८ । ३ । १२० ॥ सर्वासा स्यादीनां त्यादीना च वि-
भक्तीना द्वित्रचनस्य स्थाने बहुवचन भवति । पाण्हि गच्छ पा-
दाभ्या गच्छति । दोग्णि कुणन्ति द्वौ वा द्वे कुर्वतः ॥ चतुर्थ्या-
षष्ठीः ॥ ८ । ३ । १३१ ॥ मुणिस्स मुणीण वा देइ मुनये मुनिभ्यो
षा ददाति । नमो नाणस्स नमो ज्ञानाय नमो गुरुस्स नमो गुरो
॥ तादर्थ्यहेर्वा ॥ ८ । ३ । १३२ ॥ तादर्थ्यनिहितस्य हेश्चतु-
र्थ्येकवचनस्य स्थाने षष्ठी वा देवस्स-देवाय । देवार्थम् ॥ कचि-
द्वितीयादेः ॥ ८ । ३ । १३४ ॥ द्वितीयादीना विभक्तीना स्थाने
षष्ठी वा कचित् । सीमाधरस्स वन्दे । अत्र द्वितीयाया. षष्ठी । ध-
णस्स लुद्धो । धनेन लुब्धः । चिरस्स मुक्का चिरेण मुक्ता । तेसिमे-
अमणाइण्ण । तैरेतदनाचीर्णम् । अत्र तृतीयाया षष्ठी । चोरस्स
वीहइ । चोराद्विभेति । पिट्ठीए केसभारो । अत्र सप्तम्या षष्ठी ॥
द्वितीया तृतीययो. सप्तमी ॥ ८ । ३ । १३५ ॥ द्वितीया-तृतीययोः
स्थाने कचित् सप्तमी । नयरे न जामि नगर न यामि । अत्र द्वि-
तीयाया. । तेसु अलक्किआ पुहवी । तैरलङ्कृता पृथिवी । अत्र तृ-
तीयाया सप्तमी ॥ पञ्चम्यास्तृतीया च ॥ ८ । ३ । १३६ ॥ पञ्च-
म्याः स्थाने कचित्तृतीयासप्तम्यौ भवत । चोरेण वीहइ । चोरा-
द्विभेति । अन्तेउरे रमिउमागओ । अन्त पुराद् रन्त्यागन । स-
प्तम्या. स्थाने कचिद्वितीया । विज्जुज्जोय भरइ रत्ति । आर्षे तृती-
यापि कालेण । तेण समयेण । प्रथमाया अति
या । तावतीसपि जिणवरा ।

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीगुरवे नमः ॥

॥ सस्कृतवाक्यानां प्राकृतम् ॥

- न मोक्तव्यो जिनधर्म — ण मुत्तव्वो जिणधम्मो ।
 यथा जात तथा कथितम्—जह जाय तह कहिय ।
 दानेनार्जित पुण्यम्—दाणेणज्जिय पुण्ण ।
 एषा प्रत्यक्षा राक्षसी—एसा पच्चक्खा रक्खसी ।
 नरस्य चत्वारि द्वाराणि—नरस्य चत्तारि दाराणि ।
 भगवन् का मम गतिर्भविष्यति—भयव का मे गई भविस्सइ ।
 भगवतो देशना भवमयनी—भगवओ देसणा भवमहणी ।
 कृतस्य कर्मण पश्चात्ताप कर्तव्य —इयस्म कम्मणो पञ्चायावो
 कायव्वो ।
 नृपपुरैः सार्द्धमागत—निवपुरिसेहिं सद्धिमागओ ।
 तव नाम न जानामि—तुअ णाम ण जाणामि ।
 मम नाम देवदत्त —मअ णाम देवदित्तो ।
 इदं पुस्तकं कुत आनीतम्—इण पुत्थप कुण्णे आणीय ।
 जिनभवनं दृष्टं तस्या—जिणभवणं दिट्ठं तए ।
 भक्तिभरनिर्भराद्गुरुं पुरो दृष्टं—भक्तिभरनिप्परद्दो पुरिसो दिट्ठो ।
 घनपातिपुण्यं कर्मदलनार्थं यत् कर्तव्य —घणघाइपउक्ककम्मद-
 लणत्थं जत्तो कायव्वो ।
 लोकात्प्रोक्तमकाशक केवलज्ञानम्—लोआलोअपयासग केवलणाण ।
 ससारे नास्ति मील्यम्—ससारम्मि नत्थि सुक्ख ।
 लुब्धा नरा नरके पतन्ति—लुब्धा णरा णरगे पढन्ति ।
 नमः सयोगादिप्रमुक्ताय—णमो सजोगा विप्पमुक्कस्स ।
 इदानीं तव कार्यं करिष्यामि—एणिंहु तुह कज्ज करिस्सामि ।

पस्य गुरुपार्श्वे गर्हा कार्या—पावस्स गुरुपासम्मि गरिहा कजा
य तत्र पूर्वभयभर्ता—एसो तुह पुव्वभयभत्ता ।

गानगतचित्तसाधु प्रभणन्ति—ज्ञाणगयचित्तसाहु पभणति ।

चलचित्तस्य घुट्यति भवपाशः—णिचलचित्तस्स तुट्टइ भवपासो ।

तयो ध्यानानलेन दहन्ति कर्माणि—मुणिणो ज्ञाणाणलेण दहति
कर्माणि ।

जोऽनुभवति शुभाशुभकर्म—जणो अणुइवइ सुहासुहकम्म ।

द्वर्मेण देहाद् रोगा प्रणष्टा—सद्वमेण देहाओ रोगा पणष्टा ।

प्रमतिज्ञासपूर्णा अभवत्—महपइण्णा सपूर्णा होत्था ।

मुनिवरेन्द्रवन्दते विनयेन—सो मुणिवरिंदवदइ विणयेण ।

वनद्वारे सा समुपस्थिता—भवणदुवारम्मि सा समुवट्ठिया ।

त्वा धर्मलाभं मुनिवरेण प्रतिपादित धर्मस्वरूपम्—दाऊण धम्म-
लाह मुणिवरेण पडिपाइय धम्मसरूप ।

वनस्य देशना कदापि निष्फला न जायते—जिणस्स देसणा कया
पि णिष्फला ण जायइ ।

वीरस्य भगवतो जाता इति आश्चर्यम्—वीरस्स भगवओ जाया इइ
अच्छेर ।

दर्शनभ्रष्टस्य नाम्ति निर्वाणम्—दसणभट्टस्स नत्थि निव्वाण ।

मा हिंस्यात्सर्वभूतानि—मा हिंसिज्जा सब्वभूयाणि ।

नरुमिन्न चतुर्भिर्धर्मपरीक्षेत—रुणय व चउहिं धम्मपरिक्खिज्जा ।

नसा देवानां वाचा नृपानां च कार्यसिद्धिर्भवति—मणसा देवाण
वाया निवाण य कज्जसिद्धी हवइ ।

प्रत्यप्रतिज्ञा खलु तपस्विनो भवन्ति—सव्वप्पइण्णा सु तव्वस्सिणो
हवन्ति ।

कनक जायते—मेरुजोगा तणमवि

अष्टादशपापस्थानानि सदा वज्यानि—अठारसपावहाणाणि सद्
वज्जाइ ।

तत्र प्राणानिपातो नाम प्रथम पापस्थान महानर्थकुलगृह—नत्य
पाणाइवाओ नाम पदम पावहाण महाणत्यकुलहर ।

मृपावादो नाम द्वितीयो महापापरिवर्धकः पापस्थान—मुसावाओ
नाम वीय महापावविवदुगो पावहाण ।

अदत्तादान नाम तृतीय इहपरलोकरुदु, खैकहेतुपापस्थान—अदिना-
टाण नाम तइय इहपरलोगदुहेगहेउपावहाण ।

परमब्रह्मपद्मिन्ननिबन्धन द्रव्यभावमाणहरणमत्रह्मनाम चतुर्थ—परम-
भपयविग्यनित्रधण दन्वभावमाणहरणमत्रभ नाम चउत्त ।

सुविबुधजीवग्रहिलविधौ ग्रह परिग्रह, मूर्त्तपरपर्याय पचम—सु-
विबुहजीवग्रहिलविहिम्भि गगहो परिग्गहो मुच्छावरपज्जाओ
पचम ।

आत्मशरीरसतापनदावानलः प्रीतिविनाशफल* क्रोधो नाम षष्ठ
—आयशरीरसतावणदावाणलो पीइविणासफलो कोहो
णाम छट्ट ।

ज्ञानादिभावासु^१विनाशनाजगरो विशेषतो विनयनाशको मानो ना-
म सप्तमम्—नाणाईभावासुविणासणाजगरो विसेसओ वि-
णयणासगो माणो णाम सत्तम ।

सत्यसूर्यास्तसंध्या दुर्यशोराजधानी आर्जुनविनाशिनी माया नामा-
ष्टम—सच्चसूरियत्यसज्ञा दुज्जसोरायहाणी अज्जवविणा-
सिणी माया णाममहम ।

सर्वसत्त्वसत्रासरो महासर्पकल्पः सर्वविनाशको लोभो नाम नवम

—सव्वसत्तसतासगो महासप्पकप्पो सव्वविणासगो लो-
हो णाम णवम ।

सर्वसक्लेशजनक आत्मसौस्थ्यविवाधको रागो नाम दशम—सव्व-
सकिलेसजणगो अप्पमुत्त्यविवाहगो रागो णाम दसम ।

शमेन्धनदवानलो निर्माणमार्गाग्निद्वेषो नामैकादश—सर्मिधणदवाण-
लो निव्वाणमग्गगी देसो णाम एकारस ।

शारीरमानसानेकाधिव्याधिसमुत्पादक कलहो नाम द्वादश—सा-
रीग्माणसाणेगाहिवाहिसमुत्पायगो कलहो णाम दुवालस ।

असद्वोपारोपणम्बरूप अज्ञानसहचरितभायमभ्याख्यान नाम त्र-
योदश—असद्वोसारोवणसरुव अन्नाणसहचरियभावमब्भ-
कखाण नाम तेरस ।

परगुणोद्धट्टनस्वभाव भववारिधिविवर्धनेन्दु पेशुन्य नाम चतुर्दश—
परगुणुद्धट्टणसहाव भववारिधिविवर्द्धणिन्दू पेमुन्न नाम
चउदस ।

शीतोष्णक्षुत्पिपासाद्यनेकदुःखशतसहस्रकलितस्वरूपनरकादिपतनसा-
धन रत्यरतीनाम पचदश—सीउण्हरुहापिवासज्जणेगदु-
क्खसयसहस्सकलियरुवनरगाइपडणसाहण रत्तरईनाम प-
ण्णरह ।

अनेकदुःखदारिद्र्योपद्रवसकीर्णभववासहेतु परपरिवादो नाम षोडशं
—अणेगदुक्खदालिहुवइवसक्किण्णभववासहेऊ परपरिवा-
ओ नाम सोलस ।

महानर्थपरपरातरुश्रेणीविकटभवाटवीभ्रमणेहेतुर्मायामृपायादो नाम
सप्तदश—महाणत्थपरपरातरुसेठीवियदभवाटवीभ्रमणेहेऊ
मायामुमावाओ नाम सत्तरस ।

ससारसततिपवर्धनैकबीज मोहपासादमूल मिथ्यादर्शनशल्य नामा
ष्टादश—ससारसतइपवर्धनेगधीय मोहपासायमूल मिच्छा-
दसणसल्ल नामाहारस ।

धर्मो द्विविधः श्रुतचारित्रभेदात्—धम्मो दुग्घो सुयचारित्तभेआ ।
करिकर्णचचला लक्ष्मीः—करिकण्णचचला लच्छी ।

आयुषः क्षणमपि न विश्वासः—आउस्स खणमवि न वीसासो ।
स्वजनत्रियोगेन मे मनोऽतीवतर पीडयति—सयणविजोगेण मज्ज
मणो अईवतर पीडेइ ।

अयमाकाशयायु, स्वेदलवानाचामति—उणमो आगासवाऊ से-
यलवा आयामेइ ।

केसरिनाद निशम्य सर्वे मृगास्त्रसन्ति—केसरिनाअ निमम्म सज्जे-
मिगा तसन्ति ।

जीवोऽनादिनिधनः—जीवो अणाइनिहणो ।

प्रवाहत' कर्मानादिनिधन—पवाहओ कम्म अणाइनिहण ।

पापेन दुःखितो धर्मेण सुखितश्च—पावेण दुक्खितओ धम्मेण सु-
हि ओय ।

सम्यक्तत्त्वपूर्वक सकल सफल—सम्मत्तपुच्चय सयल सहल ।

अन्यत्सर्वं निरर्थक—अन्न सव्व निरत्थय ।

धर्म उत्तमः पुरुषार्थः—धम्मो उत्तमो पुरिसत्थो ।

त्रिकाल जिनपूजन कुर्यात्—तिकाल जिणपूयण कुज्जा ।

मिथ्यात्व परिहरत—मिच्छत्त परिहरह ।

सुसाधव' सदा वदनीया—सुसाहुणो सया वदणिज्जा ।

अधिनव श्लोक शिक्षेत—अहिनव सिलोग सिक्खिज्जा ।

अज्ञान खलु महाभय—अज्जाण सु महप्पय ।

जीवाजीयादिज्ञान कुर्यात्—जीवाजीवाइनाण कुज्जा ।

ततः सम्यग्धर्मप्रतिपत्तिः—तत्रो सम्म धम्मपडिवत्ती ।
 राजरक्षितानि तपोवनानि भवन्ति—रायरविखयाणि तत्रो वणाणि हुति
 न किंचित्प्रतिपन्न राज्ञा—न किंचि पडिवन्न राइणा ।
 धर्मकार्ये उद्युक्तः श्रावको भवति—धम्मकज्जमि उज्जुओ सायगो होइ
 पुण्णाति धर्म स पौपधः—पोसेइ धम्म सो पोसहो ।
 पच महाप्रतानि साधूना—पच महव्वयाणि साहूण ।
 द्वादशप्रतानि श्रावकाणां—दुवालसवयाणि सायगाण ।
 प्रतिदिवसमावश्यकं कुर्यात्—पइदिनसमायस्सय कुज्जा ।
 दुर्मन्त्रिणा नृपतिर्विनश्यति—दुम्मन्तिणा निवई विणस्सइ ।
 शठससर्गाच्छीलं विनश्यति—सठससग्गा सील विणस्सइ ।
 यदि सद्विद्या तस्मार्त्तिकं धनैः—जइ सव्विज्जा ता किं धणेहिं ।
 वीरस्य प्रथमो गणधरो गोतमः—वीरस्स पढमो गणहरो गोयमो ।
 ऋषभस्य च पुढरीरु—रिसहस्स य पुढरीओ ।
 अकामब्रह्मचर्यवासेनापि देवलोकं गम्यते—अकामवभचेरवासेण
 वि देवलोग गम्मइ ।
 द्रव्यपर्यायोभयस्वरूपो भावः—दज्जपज्जायोभयस्खो भावो ।
 धर्माधर्माकाशकालजीवपुद्गला द्रव्य—धम्माधम्मागासकालजीवपो-
 गला दव्व ।
 उदये शंभानेमेः सर्वे पदार्था दृश्यन्ते—उदयम्मि भाणेमिस्स सब्वे
 पयत्था दीसन्ति ।
 भवचनरागः ससारजलधिपोतकल्पः—पवयणरागो ससारजल-
 हिपोयकप्पो ।
 परमपदं शाश्वतं स्थानं सिद्धशिला—परमपय सासय ठाण
 सिद्धसिला ।

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीगुरवे नमः ॥

॥ प्राकृतवाक्यानां संस्कृतम् ॥

णमो जिणाण—नमो जिनेभ्यः ।

धम्मो जयइ—धर्मो जयति ।

वण गच्छामि—वन गच्छामि ।

णिवो गच्छइ—नृपो गच्छति ।

णमो अरिहन्ताण—नमोऽर्हद्भ्यः ।

सुणी धम्म कहेइ—सुनिर्वर्म कथयति ।

उसह णमह—ऋषभ नमत ।

गुरुणो णमामि—गुरुन् नमामि ।

पससणिज्ज सील—प्रशसनीय शीलम् ।

किं ते उव्वेयकारण—किं ते उद्देगकारणम् ।

इओ गओ देवदिण्णो—इतो गतो देवदत्तः ।

देव देहि समीहिण—देव देहि समीहितम् ।

मए राइणो निवेडय—मया राज्ञे निवेदितम् ।

मए जावज्जीव ण भोत्तव्व—मया यावज्जीव न भोक्तव्यम् ।

सव्वेसिं पिय वत्तव्व—सर्वेषां प्रिय वक्तव्यम् ।

जिणवार्णां सुणह—जिनवार्णां श्रुणुत ।

एसो मे वन्धवो—एष मे बान्धवः ।

धम्मेण धणसमिद्धी—धर्मेण धनसमृद्धिः ।

धम्मेण सुवित्थडा कित्ती—धर्मेण सुविस्तृता कीर्त्तिः ।

धम्मो पावेइ सुरलोग—धर्मः प्रापयति सुरलोकम् ।

जतो गुणेसु कायव्वो—यत्रो गुणेषु कर्त्तव्यः ।

एअस्स सफल जीविय—एतस्य सफल जीवितम् ।

सो मृसावायं ण भामेइ—स मृपावाद न भापते ।
 पिच्छत्थु मे सव्वदरिय—मिग्गान्तु मे सर्वदुरितम् ।
 णमुत्थु पवयणदेवीए—नमोस्तु प्रवचनदेव्यै ।
 निम्मल गगाए जल—निर्मल गङ्गाया जलम् ।
 जँउणाइ असिय पाणिअ—वमुनाया १असित पानीयम् ।
 मित्ती मे सव्वभूयेसु—मैत्री मे सर्वभूतेषु ।
 एगोह णत्थि मे कोइ—एकोऽइ नास्ति मे कोऽपि ।
 जिणसासण पवज्जामि—जिनशासन प्रपन्ने ।
 थुणामि वम्भचेरधारगे—स्तौमि ब्रह्मचर्यधारकान् ।
 सन्तु जिणा मे सरण—सन्तु जिना मे शरणम् ।
 देवावि त णमसन्ति—देवा अपि त नमस्यन्ति ।
 कुशल ते सरीरस्स—कुशल ते शरीरस्य ।
 देवो तुह दरिसणओ मज्ज पाव पणह—देव तत्र दर्शनतो मम पाप
 पणहम् ।
 ण होइ मियक्खिम्वाओ अगारतुठी—न भवति मृगाङ्कनिम्माइ-
 द्वारदृष्टि* ।
 ज पूव्वण्ठे ण्ठि त अवरण्ठे ण दीसइ—यत्पूर्वाण्ठे दृष्टु तदपराङ्घे
 न दृश्यते ।
 सुमिणत्तुल्लो एसो मसारो—सुमनसुल्य एष ससार ।
 पमाओ परमो सत्तू—पमादः परम शत्रु* ।
 मेहो गज्जइ—मेघो गर्जति ।
 वञ्छाओ पण्णाइँ पडन्ति—वृक्षात् पणानि पतन्ति ।
 निज्जलमिणमो तलाय—निर्मलमिदं तडागम् ।
 णाह करेमि रोस—नाऽथ रुगेमि रोषम् ।

१ कृष्णम्

मातुं क्रादी रोगः—मा क्रापी रोषम् ।
 दुःखात्मकं पणिरयापि—दुःखात्मा पणिरयापि ।
 पञ्चाशो मात्या भो वेत्—पञ्चा मात्याः भेषजम् ।
 निरिन्मि मनुजभन्वि पञ्चसोऽं निगपसोऽं सति—निरिन्मि मनुजभन्वि पञ्चसोऽं निगपसोऽं सति—निरिन्मि मनुजभन्वि पञ्चसोऽं निगपसोऽं सति ।
 भाषन्नेषु बहुषु रामेषु पञ्चसो सपृन्ता—भाषन्नेषु बहुषु व-
 र्षेषु सतिष्ठा सम्पृग्ता ।
 पन्द्रपुन्ताण मरेषु लक्ष्मी न विद्धा—पन्द्रपुन्ताण मरेषु लक्ष्मी न विद्धा—पन्द्रपुन्ताण मरेषु लक्ष्मी न विद्धा ।
 पुञ्जस्याग वन्नाशभेरिसे कल्पविताग श्रीग—पुञ्जस्याग वन्नाशभेरिसे कल्पविताग श्रीग—पुञ्जस्याग वन्नाशभेरिसे कल्पविताग श्रीग ।
 वन्नाति प्रलक्ष्म—वन्ने भाष्यवत्तम् ।
 वन्नापि भगवत् वेदि—वन्ने भाष्यवत्तम् ।
 निरिणो वात्रणा न वपन्ति—निरिणो वात्रणा न वपन्ति—निरिणो वात्रणा न वपन्ति ।
 चन्द्रेण स्वशी मोहा—चन्द्रेण स्वशी मोहा—चन्द्रेण स्वशी मोहा ।
 पद्ध ते सनुमदृश्य—पद्ध ते सनुमदृश्य—पद्ध ते सनुमदृश्यम् ।
 वगन्मि विगात्रा स्वोऽं सरे वृगन्वि—वगन्मि विगात्रा स्वोऽं सरे वृगन्वि—वगन्मि विगात्रा स्वोऽं सरे वृगन्वि ।
 अटारदृष्टेमरिदन्विना जिगा भगिया—अटारदृष्टेमरिदन्विना जिगा भगिया—अटारदृष्टेमरिदन्विना जिगा भगिया ।
 निरीटा धेर तत्रन्विणो इवन्ति—निरीटा धेर तत्रन्विणो इवन्ति—निरीटा धेर तत्रन्विणो इवन्ति ।
 अटपन्विनीगन्नेहो उचित्त्वन्मि—अटपन्विनीगन्नेहो उचित्त्वन्मि—अटपन्विनीगन्नेहो उचित्त्वन्मि ।
 पञ्चा मातमते त क्रात्रेण विदपदृष्टिय—पञ्चा मातमते त क्रात्रेण विदपदृष्टिय—पञ्चा मातमते त क्रात्रेण विदपदृष्टिय ।

१ मात इति माधे मयोत्तरम् ।

- मए सत्याणि पग्गिस्सीलियाणि—मया शास्त्राणि परिशीलितानि ।
 अहमेण्हि नाअ पढामि—अहमिदानीं न्याय पठामि ।
 अरुयपुण्णा परपरिहव सहन्ति—अकृतपुण्याः परपरिभव सहन्ते ।
 पुभुरखाओ पीलियोम्हि—पुभुक्षात, पीडितोऽस्मि ।
 अह पत्तो वसन्तमासो—अथ प्राप्नो वसन्तमास ।
 पग्गुसणापव्वम्मि अवस्स सावगेहिं धम्मो करणिज्जो—पर्युपणा-
 पर्वण्यप्रश्य श्रावकैर्धर्म, करणीय ।
 जिणेहिं दुग्गिहो धम्मो पन्नत्तो—जिनद्विविधो धर्म, प्रज्ञप्त ।
 पवन्नो पायलित्तपुरम्मि उसवो—मृत्युत पादलिप्तपुरे उत्सव ।
 मए तिण्णि रयणाणि अगीकयाणि—मया त्रीणि रत्नान्यङ्गीकृतानि
 पूजियव्वा सड कुलदेवीओ—पूजितव्या मदा कुलदेव्य ।
 आराहडयव्व मम्मइसण—आगधयितव्य सम्यग्दर्शनम् ।
 इत्थीससग्गो ण कायव्वो—स्त्रीससर्गो न र्त्तव्य ।
 धम्मम्मि उज्जमो विहेओ—धर्म उद्यमो विधेय ।
 नाणदसणचरित्तलोहो पसत्थलोहो—ज्ञानदर्शनचारित्रल्लोभ, म-
 शस्तल्लोभ ।
 पुत्तकलत्ताईणि अग्गिच्चाणि हवन्ति—पुत्रकलत्रादीन्यनित्यानि ध-
 वन्ति ।
 चलणसहाओ धम्मो—बलास्वभावो धर्म ।
 विरसहाओ अहम्मो—स्थिरस्वभावोऽधर्म ।
 नाण पञ्चविह पन्नत्त—ज्ञान पञ्चविध प्रज्ञप्तम् ।
 दत्तविहो साहुधम्मो पडिमाइओ—दशविध साधुधर्म, धनिपादित ।
 मए सपुण्ण नमणत्तण परिपालिय—मया सम्पूर्ण परिपा-
 लितम् ।
 विरन भवञ्चाओ—विगत मे ि

समुपपन्न फेवल जम्बूसामिम्स—समुन्यत्र फेवल जम्बूस्वामिनः ।
पुव्वन्मासओ इमस्स ममोरणि रागोत्थि—पूर्वाभ्यासतोऽस्य ममो-
परि रागोऽस्ति ।

भो महाणुभाव वञ्चनापरिणाम चय—भो महानुभार वञ्चनाप-
रिणाम त्यज ।

लच्छीनिउय णाम णयरमत्थि—लक्ष्मीतिलक नाम नगरमस्ति ।

कय तेण पाणिग्गहण—कृत तेन पाणिग्रहणम् ।

जणणीए चिन्थिय—जनन्या चिन्तितम् ।

विनाओ तुह वुत्तन्तो इभिणा—विज्ञातस्त्व वृत्तान्तोऽनेन ।

खओवसममुवगय चारित्तमोहणीय—सयोपशममुपगत चारित्रमोह-
नीयम् ।

माइलो पुरिमो निरय गच्छउ—मायावी पुरपो निरय गच्छति ।

पवन्नो विजयउद्धमाणायरियसमीवे पव्वज्ज—वपन्नो विजयवर्द्ध-
मानाचार्यसमीपे भद्रज्याम् ।

पत्तो मए देवसेणगुरुममीवे सव्वण्णुमामिओ धम्मो—प्राप्तो मया
देवसेनगुरुसमीपे सर्वज्ञभाषितो धर्म ।

गओ मो पाडलीपुत्त दव्वसगहणिमित्त—गत स पाटलीपुत्र द्रव्य-
सङ्ग्रहनिमित्तम् ।

सुविणम्मि सुवण्णकलसो सुह परिसन्तो मे दिट्ठो—स्वप्ने सुवर्णक-
लशो सुव भविशन् मया दृष्ट ।

तेण सुणिणा अणमणविहिणा सरीर परिचत्त—तेन सुनिनाऽनश
नरिधिना शरीर परित्यक्तम् ।

समन्थमेइणीतिलयभूय जयपुर नाम नयरमत्थि—समस्तभेन्नीति-
लकभूत जयपुर नाम नगरमस्ति ।

परव्ववाहरणम्मि मट्ठन पाव—परव्ववाहरणमि मट्ठपापम् ।

યથા સ્તૂલભદ્રેણ શૈવરીપદોઽયામિતમ્નયાઽયામિતચ્ચ. ।
 નમ્મિ નયરમ્મિ સૌમત્વૌ નામ માદ્વિણો પરિવસતઃ—તસ્મિન્નગરે સૌ-
 મત્વૌ નામ વ્રાહ્મણ પરિવસન્તિ ।

॥ શ્રીગ્સ્તુ ॥

॥ શ્રીગુરુઁ નમઃ ॥

॥ ગુર્જરાક્યાના પ્રાકૃતમ્ ॥

આ લોકમા દાતાર કેને પ્રિય ન હોય—અસ્મિ લોગમ્મિ દાયા
 કમ્મ પિઓ ન હોઈ ।

શ્રી દુર્ગતિને દેખાડવામા માક્ષાત દીવી છે—કૃત્યી દુર્ગાદ-
 સળમ્મિ મમ્મ દીવિયન્થિ ।

રાજ્યો ને કિરાતો પરસ્પર યુદ્ધ કરવા લાગ્યા—રાયાણો
 ચિત્રાઆ ય પરસ્પર જુદ્ધ વાઝમાદત્તા ।

યોગિયો હુમેશા યોગની ઉપાસના કરે છે—જોગિણો સદ
 જોગસ્મૃવાસણા કુણન્તિ ।

રાત્રિયે પક્ષીયો માળામા રહે છે—રત્નો પત્રિત્વણો નીલમ્મિ
 વસન્તિ ।

જે હુ કહું તે તું સાંભળ—જમહ કહેમિ ત ત્વ મુણમ્મ ।

મારી ગુપ્ત વાત કોઈને પણ ન કહેવી—મમ ગુજ્ઞા વત્તા ક-
 સ્સ વિ ન કહણિજ્ઞા ।

તે કન્યા, મારી બહેન થાય—સા વન્ના મહ વહિણી હોઈ ।

મારા પુસ્તકો ક્યાં છે—મહ પુત્યઆઈ કુત્ય સન્તિ ।

હમણા મારૂં રાજ્ય તને આપું છું—ઈર્ષિઃ મદ રજ્ઞ તુહ
 ઓપ્પેમિ ।

તારો સગ ન કરવો જોઈએ કારણ કે તુ પાપી છે—તુદ

સગો ન કાયવ્વો જઓ તુવ પાવોસિ ।

તુ નીચ કામ કેમ કરે છે—તુમ ણીયકમ્મ કહ કુણસિ ।

જે સત્ય માર્ગને અનુસરે છે તે ચડતીને પામે છે—જે સચ્ચ-

મગ્ગમણુસરતિ તે વિમૂહ પાવતિ ।

તેણે કોવાડીવતી તેનુ માથુ કાપી નાખ્યુ—તેણ પરમ્મુના

તસ્સ સીસ ઊણ્ણ ।

વ ટાળીએા ઝાડોને અને ધરોને તોડી પાડે છે—વાઠ્ઠ વલ્લે ઘ-

રાણિ ય મજેહ્ ।

જેએા નિન્દાને પાત્ર છે તેમને તમે વખાણો છો—જે નિન્દા-

રિદ્ધા તે તુપ્પે વણ્ણથ ।

હુ ગુરના ચરણ કમલને નમસ્કાર કરી અધ્યયન શરૂ

કરે છુ—હુ ગુરુચરણકમલ નમિયજ્ઞયણમારમેમિ ।

જેએા સુપાત્રમાં દાન આપે છે તેએાવડે સ્વર્ગે જવાય છે—

જે સુપત્તાણ દેતિ તેહિં સગ્ગ ગમ્મહ ।

તીર્થકરો જે જોલે છે તે સત્ય હોય છે—તિત્થગરા જ વજ્જરેતિ

ત સચ્ચ હવ્વહ્ ।

રાગ દેષથી દૂષિત માણસ બુદ્ધ જોલે છે—રાયદ્દોસદ્સિય-

જણો અસચ્ચ સાહેહ્ ।

તે મુનિ ધ્યાનવડે પાપો દૂર કરે છે—સો મુણી જ્ઞાણેણ પાવાહ્

ધુણહ્ ।

યોગિ મહાત્મા વનમાં વસતાં છતાં પણ પુલો સુધતાં નથી

—જોગી મહપ્પા વણમ્મિ વસતો વિ ક્કુમ્મમાણિ ર્શનઘ્ઘાહ્ ।

તેઓએ આજથી માંડી નીચ કર્મ દૂર કર્યું—તેઠિમજ્જપદ્ધિ
નીચકમ્મ દૂરીકય ।

ધન ધાન્યાદિ મોટી સમૃદ્ધિ ઊડીને ધનાહ્યે અને શાહી-
ભદ્રે દીક્ષા અગીકાર કરી હતી—ધનધણ્ણામ્મહાસામિ-
દ્ધિ ચડ્ડજ્જ ધનેજ્જ સાલિમદ્દેજ્જ ય પવજ્જા અગીરુયાસી ।

મયમ અને તપવડે મોક્ષ મુક્તિ થાય છે—સજમેજ્જ તવેજ્જ
ય મુક્કો મુક્કમ્મો હોઈ ।

સૂર્ય ઉગ્યા છતા પણ બે વડી સુધી ખાવું નહીં—અગ્ગણ સૂરે
વિ મુદ્દત્ત જાવ ણ મક્કવણીય ।

હવે હું પાપ નાશ કરનારી ધર્મ કથા કહીશ—ઈત્તો હ પાવ-
પ્પણાસિર્ણી ધમ્મરુદ્ધ વોચ્છ ।

જગતમા પરોપકારમાં તત્પર વિરલા હોય છે—જગમ્મિ પ-
રોવગારતપ્પરા વિરલા હુન્તિ ।

કૃષ્ણ રાત્રી વનમાં બાણવડે સિ હને વિદ્યાર્થી—કુન્દરણ્ણા-
વણમ્મિ સરેજ્જ સિર્ણો વિચારિઓ ।

તુ તેનાથી હિતકારી કહેવાયો છતા કોપને કેમ કબ્બળમાં
રાખતો નથી—તુમ તેજ્જ પચ્છમભિહિઓવિ કોવ કહ ણ
ણિયચ્છસિ ।

આ દેશના લોકો મને દરિદ્ર ભાસે છે—ઈમસ્સ દેસસ્સ લોગા-
મહ દલિદ્ધા માસતિ ।

તારું કાર્ય પુરું ન કર્યું તેથી તું અડઅડે છે—તુહ કજ્જ પુણ્ણ
ણ કય તેજ્જ તુમ જપેસિ ।

દેવતું વચન અન્યથા કરવા કોણુસમર્થ છે—દેવસ્સ વચ્ચ-
મન્નહા કાવ્વ કો સક્કેઈ ।

કવિયો સારા વચનોયે ઈશ્વરને સ્તવ્ય છે—કવિણો મુત્તર્હિ (મૂક્તૈઃ)

ઈસર યુણન્તિ

તારી ઝીર્ત્તિ જગતમાં ફેલાઈ—તુહ કિત્તી મુવળમ્મિ પસરિઆ ।

તું અજ્ઞાન હોવાથી વિધિ અને નિપેદને બાણુતો નથી—તુય-

મળ્ણાળત્તાઓ વિર્હિ ગિસેહ ય ણ જાણાસિ ।

તે રાબ્લ તેના સો અપરાધ સહન કરે છે—સો રાયા તસ્તા-

વરાહસયાણિ સહેઈ ।

હુ હમેશા પૂબ્લ કરીને ભોજન કરૂ છુ—હ સયા કાઝળ પૂ

ય મોયળ કરેમિ ।

જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર મોક્ષમાર્ગના સાધન છે—જાણદ-

સળચરિત્તાણિ મુક્તમગ્ગસાહજાણિ સન્તિ ।

તે શિવાય જ તુઓ સ સારમાં ભમે છે—નાઈ વિગા જતુણો

સસારમ્મિ મમતિ ।

ફેગટ તુ તારા આત્માને કેમ ગોપવે છે—મુહા તુમ તુહ્ણપ્પાળ

કહ ગોવેસિ ।

સૈન્યની અ દર ડૌરવોના અનેક સુભોટા પૃથ્વીપર પડવા

લાગ્યા—સદ્બ્રહ્મન્તરમિ કહરરાળમળેમે મુમહા પુઠ્ઠવીણ

પહિહમારદ્ધા ।

ત્યાં ભિત્ર લોકોનુ મોટુ સૈન્ય પ્રગટ થયુ—તત્ત્ય ચિલાઆળ

મહ સદ્બ્ર પગઢીમૂઅ ।

આ સુ દર મદિર કોનુ છે—ઈળ મુન્દર મદિર કસ્સત્તિય ।

જિનાશા વિપરીત આચરવાથી અન ત સ સાર વધે છે—

જિનાણસવિત્રીયાયરણેજાણતો સસારો પવહ્હઈ ।

તુ સ સારમા પણ નિર્વેદનુ કારણુ પૂઠે છે—તુમ સનારમિ

વિ નિવ્વેયકાર્ણ પુચ્છસિ ।

કોપાયલા મર્ષની ભય કર કર્ણાના મમુદાય લેવા કામશે-

ગો છે—કુપિયમુયગમીસળફળાજાલસન્નિદા કામભોગા ।

મમારમાં કોણુ ધીરજ કરે છે—સગારે કો પિદ્ કુણદ્ ।

ધર્મ રક્ષાયુ અને શરણ છે—ધમ્મો જ્ઞાણ ચ સરણ ચ ।

આ પૃથ્વીનો કોઈ પણ કર્તા નથી—નત્યિ શ્માપ્ પુથ્વીય કો
વિ ક્રતા ।

તીર્થકર ભગવાનના વદન કમળથી નીકળેલી વાણી તમને

મુખ આપે—નિયયરચણપદ્મવિનિગ્ધવા વાણી વો
મુદ્દ દેવ ।

સર્વજ્ઞ ભાષિત વચનો નિત્ય સામળવા થોગ્ય છે—સન્વણુ-

માસિયાદ્ વયણાદ્ વિષ્ણ સોયન્વાદ્ ।

આવતો પર્વ દિવસ નગરવાસીઓને નિવેદન કરે—આયા-

મિપ્ચ્ચદિયદ્ પઞ્ચરાણ નિવેદ્દ ।

ત્રસ સ્થાવર ભેદથી સસારી છવો બે પ્રકારના છે—તસ-

ઘારરમેયમો સસારિણો દુગિઠા દગ્નિ ।

લેમ અરિષ્ટ નેમિ ભગવાને રાજમતી ત્યાગ કરી તેમ લેઓ

ધ્વજ્જ્ઞયર્થ આચરે છે તેઓ ઉદયને પામે છે—જહા-

રિદ્દનેમિણા રાયમર્દ્ ચતા તદ્દા જે વમચેર ધરન્તિ તે ઉદય
પાવન્તિ ।

॥ श्रीः ॥

॥ संस्कृतशब्दानां प्राकृतम् ॥

॥ अकारान्प्रनुकमाङ्कितम् ॥

अ

अक्षि-अच्छी
अभिमुख-अहिमुह
अमृत-अमय
अभिज्ञः-अहिष्णु, अहिज्जो
अभिमन्युः-अहिमज्जू, अहिमज्जू
अहिमन्तु
अस्थिर'-अथिरो
अनुरागः-अणुराओ
अनन्त'-अणन्तो
अपमृत्युः-अवमिन्चू, अवमच्चू
अवधि.-ओही, अवही
अथवा-अहव, अहवा
अन्यत्र-अनहि, अन्नह, अन्नथ
अणुप्रतानि-अणुव्रयाइ
अल्पज्ञ'-अप्पज्जो, अप्पण्णू

आ

आज्ञा-आणा
आराधन-आरहगो, आरहओ
आदर्शः-आयरिसो, आयसो

आज्ञपन-आणवण
आलानः-आणालो
आनन-आणण
आदि.-आई
आदित्य -आइचो
आदर्शीभूत-आयरिसीहूय
आलापः-आलावो
आरामिक'-आरामिओ
आसक्ति -आसत्ती
आश्रवः-आसवो
अश्वत्थामन्-आसत्थामो
आगमज्ञ.-आगमण्णू, आगमज्जो

इ

इन्द्रः-इन्दो
इन्दु'-इन्दू
इन्द्रभूतिः-इन्द्रभूर्इ
इभ्यः-इप्भो
इष्टापूर्तः-इष्टापुत्तो
इत्यादि-इत्थाइ
इभ.-इहो
इन्धन-इन्धण

इष्वास-इसासो

इं

ईर्ष्या-इरिया

ईर्ष्या-ईसा

ईहा-ईला

ईर्ष्याह-ईसाह

उ

उद्यम'-उत्तियो

उग्र'-उगो

उल्का-उवा

उद्भटः-उम्भटो

उत्कट-उफट

उत्कर-उकेरो, उकरो

उटज-उडय, उडज

उत्कण्ठा-उक्कण्ठा

'उत्पल-उप्पल

उत्पात-उप्पाओ

उत्पाटित-उप्पाटिम

उदीर्ण-उइण्ण, उदिण्ण

उद्देग-उव्वेओ

उद्भव-उम्भवो

उद्यम-उज्जमो

उपधि-उवही

उपल-उवल्लो

ऊ

ऊर्ष्या-उम्हा

ऊपरम्-ऊसर

ऊर्णनाम.-उण्णणादो

ऊर्ते-उज्ज

ऋ

ऋसः-रिञ्जो, रिक्खो

ए

एकाग्र-एगगो, एकगो

एकान्त'-एकतो

एपणा-एसणा

एफदा-एफसि, एवसिअ, एफ

इभा, एगया

ऐ

ऐक्य-एव

ऐश्वर्य-अइसरिय

ओ

ओदन-ओयण

ओष्ठ-ओह

औ

औदार्य-ओदारिय, ओदज्ज

औदात्त्य-ओदत्थ

औरस्य-ओरस्स

क

कान्तिमती-इतिह्हा

कठचुकिता-कचुनिया

कलापः-कलावो

कथा-कहा

क्रिया-फिरिया, क्रिया

क्रीडा-कीळा, कीडा

ख

खट्वाङ्ग'-खट्टगो

खटी-खडी

खत्रोत'-खज्जोओ

खनिः-खणी

खेदः-खेओ

ग

गज'-गओ

गदः-गओ

गण्यः-गण्णो

गताक्ष'-गतञ्जो

गर्भ'-गम्भो

गरुडः-गरुलो

गात्र-गत्त

शासैपणा-शासेसणा

घ

घन-घण

घटीयत्र-घडीजत

घट'-घडो

घटोद्भवः-घट्टुभवो

घनोदधिः-घणोदही

घोष'-घोसो

घोषणा-घोसणा

घ्राण-घाण

घात'-घओ

घृणा-घिणा

च

चकोर'-चगोरो

चपेटा-चविडा, चपेटा, चपिला

चबेला

चामुण्डा-चाँउण्डा

चक्र-चक्क

चक्राङ्गः-चक्कगो

चक्री-चक्की

चक्रवर्ती-चक्कवटी

चरण'-चलणो

चर्चा-चच्चा

चर्या-चरिया

चित्रा-चित्ता

चेट'-चेडो

चेटी-चेडी

चेतना-चेयणा

चैत्रः-चइत्तो, चेतो

छ

छाया-छाही, छाउ

ग'-छालो

गी-गाली

।-उत्त

द-छिद

. -छेओ

ज

त्मधान-जगप्पदाण

।-जडा

।क'-जणगो

।-जवा

ड्य-जड्ढ

तिः-जाई

।त-जाओ

।त्य-जघ

।परु'-जावगो

।न'-जिणो

।णि-जुण्ण, जिण्ण

।वित-जीविय, जीअ

।ण्यु'-जिण्हू

झ

प-झस

।ति-झत्ति

त्त

डाग-तलाग

नय.-तणओ

तत्पग'-तप्परो

ताप'-ताओ

तप्त-तप्प

तात् -ताओ

तुष्टः-तुष्टो

तेन-तेण, तेण

तथा-तह, तडा

तृष्णा-तण्डा

तत्र-तहि, तह, तन्य

त्याग'-चाओ

तावत्-तेचिअ, तेत्तिअ, तेदह,

ता, ताव

द

दक-दग

दशा-दसा

दष्टि'-दिष्टी

दर्शन-दरिसण, दसण

दण्डधर -दडधरो

दान-दाण

दात्र-दत्त

दीप्ति -दिची

दुग्ध-दुद्ध

दुर्भिक्ष'-दुम्भिकखो

दृष्टिवाद'-दृष्टिवाओ

दुर्मुख'-दुम्मुहो

दधि-दहि, दहि

ध

धन-धण
धात्री-धत्ती, धाई, धारी
धन्यः-धन्नो
धर्मः-धम्मो
धर्मकथा-धम्मकहा
धर्मचक्र-धम्मचक्क
धान्य-धन्न
धाना-धाणा
धाटी-धाडी
धर्मपुत्रः-धम्मउत्तो, धम्मपुत्तो
धीरत्व-धीरत्त
धूप-धूवो
धूममहा-धूमप्पहा
धृतिः-दिही, धिई

न

नक्षत्र-नस्सत्त
नदी-नई
नटः-नटो
नद्य-नग्गा
नरेश्वर'-नरेस्सरो
नाडी-णाळी, णाडी
नष्ट-नट्ट
नव्य-नव्व
नायक-णायगो

निक्षेप.-निक्खेवो
नाना-नाणा
नानारूप-णाणारूव
निधि.-निही
निदाघ'-निदाहो
निदान-नियाण
निरस्त-निरत्थ
नैवेद्य-नेधिज्ज

पक्षः-पस्खो
पङ्क्तिः-पत्ती
पर्याय-पज्जाभो
पट.-पटो
पुटः-पुटो
पटह.-पटहो
पट्ट'-पट्ट
पटल.-पडलो
पत्र-पत्त
पद्म-पउम, पोम्म
परित्या-फलिहा, परिघा
पत्र-पज्ज
पाठकः-पाठगो
पार्श्व'-पासो
भद्रज्या-पव्वज्जा
पूर्व-पुरिम, पुव्व

फ

फल्गु - फल्गू
फाल्गुनी - फल्गूणी

व

वुध - बुधो
वाप्प - वाहो, नेजलम्
वाप्प - वप्फो, ऊप्पा
व्रह्मा - वम्हा
वदर - वोर
वदरी - वोरी
बहुविध - बहुविहो
बोध - बोहो
ब्राह्मणः - ब्रम्हणो, वाम्हणो, व-
म्भणो, माहणो इति तु
सिद्धान्ते
ब्रह्मचर्य - ब्रम्हचेर, वम्भचेर
बुद्बुद - बुन्बुओ

म

भट - भडो
भूप - भूवो
भृति - भृई
भूतेश - भृदवा, चतुर्दशी ।
भुवन - भुवण
भवन - भवण
भूषण - भूसण

भृशुटि - भिरडा

भेद्य - भिज

भिक्षा - भिक्खा

भक्त - भक्तो

भीष्म - भिष्को

भायता - भावणा

भगिनी - बहिणी, भइणी

भामिनी - भामिणी

म

मय - मज्ज

मन्त्र - मन्तो

मान - पाण

मूर्त्त - मुत्तो

मूर्ख - मुरक्खो, मुक्खो

मास - मासं, मस

मधु - महु

मूर्च्छा - मुच्छा

मुग्ध - मुद्धो

मनोह - मणोज्ज, मणोण्ण, मणुण्णं

मर्यादा - मज्जाया

मृदङ्ग - मुइङ्गो, मिरङ्गो

मन्थम - मज्झिमो

मुक्त - मुक्को, मुत्तो

य

यान - जाण

यात्रपात्र-त्राणपत्र
 यात्रा-त्रा
 यारः-त्रारो
 यान्ति-त्रान्ति
 यन्त्र-त्रन्त्र
 य-त्रो
 या-त्रा
 यत्-त्रत्
 यदि-त्रिद्
 यस्मात्-त्रस्मात्, त्राभो
 यावत्-त्रेत्तिअ, त्रेतिल, त्रेद्दह
 जाव, त्रा
 युष्पद्स्मत्प्रकरण-त्रुष्पद्स्मत्प्रप-
 रण
 यत्र-त्रदि, त्रह, त्रत्य
 यथा-त्रह, त्रहा
 र
 राज्यं-त्रज्ज
 रम्य-त्रम्म
 रमते-त्रमद्
 राजते-त्राजद्
 रौत्ति-त्रोद्
 रति-त्रर्द्
 रात्रि-त्रार्द्, रत्ती
 राम-त्रामो

रागः-त्राभो, रागो
 राजकीय-त्राङ्क, रायकेर
 रु
 लाति-त्रेद्
 लक्षण-त्रलक्षण
 लुम्पकः-त्रोद्धर्त्रो, लुद्धर्त्रो
 ललना-त्रललना
 लास्य-त्रलस्य
 ललित-त्रललित्र
 लता-त्रला, लदा
 र
 यनिता-त्रिड्या, वणित्रा
 यज-त्रद्द, वज्ज
 वेतस-त्रेडिसो, वेमनो
 व्याप्त-त्रावर्त्रो
 वर्षशतं-त्रर्षिअद्, वासमय
 वर्षा-त्रर्षिन्ना, वासा
 व्रीह-त्रिद्वा
 वृषिद्-त्रिन्नुत्रो, विडुष्टे
 विविठत्रो
 वय-त्रवत्त्रे
 विद्वि-त्रिगती
 वागामी-त्रावागामी
 वृद्ध-त्रेगन्त्रि
 वय-त्रवत्त्रे

विशाल.-विसालो
वृक्षः-फक्सो, बच्छो

श

शेष'-सेसो

श्याम -सामो

शान्ति -सन्ती

शक्ति -सत्ती

शृङ्गार.-सिङ्गारो

श्रीः-सिरी

श्रद्धा-मद्धा, मद्धा

श्रुति'-सुई

श्रामण्य-सामण्य

शष्प-सष्प

शौण्डीर्य-सोण्डीर, सुण्डीर

शुभ-सुह

शान्त -सन्तो

शक्त -सक्तो, सक्तो

शक्रः-सक्तो

शमित-समिअ

श्रेष्ठी-सिष्ठी

प

षण्ड.-सण्डो

सीर-ठीर, खीर

समा-उमा

समा-उमा

क्षत-उप

क्षुण्णः-क्षुण्णो

क्षेत्र-क्षेत्त, खित्त

क्षान्ति.-खन्ती

स

सन्तोषः-सतोसो

सर्वा-सव्यत्य

सर्वः-सव्यो

स्तेन.-यूणो, येणो

न्वय-सय

स्निग्ध-सणिद्ध, सिणिद्ध, सनिद्ध

सूक्ष्म-सण्ह, सुहुम, सुहम

स्नेह -राणेहो, नेहो

ह

हरिश्चन्द्र.-हग्निअन्दो, हरिचन्दो

हरितालः-हलिआरो, हरिआलो

हरिद्रा-हलिद्दा

ही -हिरी

म

ज्ञान-नाण

ज्ञाति.-नाई

ज्ञप्ति.-नत्ती

॥ श्री. ॥

॥ प्राकृतशब्दानां संस्कृतम् ॥

॥ अकाराद्यनुप्रमाङ्कितम् ॥

अ

अ-च
 अद्-अनि
 अईव-अनीर
 अद्दद-अतिददम्
 अद्मुतय, अद्मुतय-अतिमुक्त-
 फम्
 अइसीअल-अतिशीतलन्
 अइक्लिन्न-अतिक्लिन्नम्
 अक्खलिअ-अस्त्रकितम्
 अक्खोहो-असोभः
 अक्खओ-अक्षय', अक्षतो वा
 अक्खादिम-अक्खादिमम्
 असाइम-अस्वादिमम्
 अखिज्जमाण-अखिप्रमानम्
 अहम-अष्टमम्
 अहमी-अष्टमी
 अज्जुणो-अर्जुन'
 अयेव, अयोव, अयोक्, अयोअ
 -अस्तोकम्
 अओ-अओ-अओट.

अणिद-अनिष्टम्
 अञ्जरा-अप्सरा
 अवज्ज-अवग्रम्
 अत्युगहो-अर्यावग्रह'
 अन्नाणधो-अहानान्धः
 अवराहो-अपराधः
 अज्जवि-अग्नापि
 अत्तणो-आत्मनः
 अइयि-अधिक, अहितम्
 अवहिनाण-अवधिज्ञानम्
 अत्यविलुद्धा-अर्थविलुद्धाः
 अप्पासो-अभ्यासः
 अत्य-अत्र
 अणुहवेऊण-अनुभूय
 अहरा-अधवा
 अणत्थो-अनर्थः
 अप्पडिवदो-अनतिवदः
 अगओ-अग्रतः
 अवयरिड-अवतरित्तम्
 अज्जा-आर्या
 अन्नेउर-अन्न पुग्म्

असया-अन्यदा

अइ-अथ

असत्तामो-आरूपात्

अणुत्तामो-अनुज्ञात्

अणुजाशर-अनुज्ञानत

अज्जयण-अध्ययनम्

अञ्जेर, अञ्जरिभ, अञ्जभर,
अञ्जरिज्ज, अञ्जरीभ-
आधर्यम्

अणाइनिहणो-अतादिनिपन.

अथित्य-अस्त्यभ

अथित्य-अस्तित्वम्

अरण-अरण्यम्

अण्येइ-अपयति

अल्ल, अइ-आर्द्रम्

अस्स-आस्यम्

अण-अणम्

अम्हारिसो-अन्यादृश

अम्हारिसो-अस्मादृश

अइसरिभ-अधर्यम्

अन्नस, अनुन्न-अन्योन्यम्

अवगासो-अवकाश

अवगारो-अपकार

अवसरइ-अपसरति

अज्ज-अथ

अरमारिभ-अरमारितम्

अप्पा-आत्मा

अत्ता-आत्मा

अवइइ-अवइत्तम्, अपइत्तम्

अवइइ-अपइत्तम्

आ

आदिभो-आहतः

आउ-अप्

भाऊ-आयुः

आइजे-आइत्तम्

भानपत्त-भानपत्रम्

आएसो-आदेशः

आवइ-आपत्

आल्लस-आल्लस्यम्

आवस्सयं-आवश्यकम्

जासो-अथ

आरनिय-आरात्रिकम्

आसग-आसनम्

आउण्ण-आकुञ्जनम्

आउपा-आपन्न

अ,इइ-आहतम्

आमेळो, आवेडो-आपीठ

आरिया-आर्या

आयरिओ-आचार्य

आणीभा-आनीता

आलिङ्गिउण—आलिङ्ग
 आइहो—आदिष्टः
 आसायणा—आशातना
 आओ, आगओ—आगत.
 आलिद्धो—आश्लिष्ट*

इ

इयरहा, इहरा—इतरथा
 इको—एकः
 इणिह—इदानीम्
 इत्थी—थी
 इष्ठ—इष्टम्
 इण—इदम्
 इदो—इतः
 इद्गालो—अद्गारः
 इत्थ—अत्र
 इत्थन्तरम्मि—अत्रान्तरे
 इसी—ऋषि.
 इन्ध—चिह्नम्
 इइ—इति
 इक्कि—एकैकम्

ई

ईसो—ईश*
 ईसरो—ईश्वर.
 ईसि—ईपन्

उ
 उन्निखवण—उत्क्षेपणम्
 उप्भ, उद्ध—ऊर्ध्वम्
 उगमो—उद्गम*
 उचिय—उचितम्
 उम्मीलण—उन्मीलनम्
 उवएसो—उपदेशः
 उट्टो—उट्टू.
 उत्थारो, उच्छाहो—उत्साह*
 उगहो—अवग्रह*
 उट्टुलोगम्मि—ऊर्ध्वलोके
 उम्परो, उउम्परो—उदुम्बर*
 उअ-वण—उत्त-वनम्
 उषिद्ध—उत्कृष्टम्
 उकोसो—उत्कर्ष
 उववाओ—उपपात
 उवविहो—उपरिष्ट*
 उद्धरिउण—उद्धृत्य
 उवसगो—उपसर्गः
 उवयारो—उपचारः
 उवगारो—उपकार.
 उगगतवो—उग्रतप
 उज्जुत्तो—उद्युक्त
 उवखय, उवखाय—उरखातम्
 उजाण—उज्ञानम्

सजावण—उपापनम्

उल्ल—भार्द्रम्

उवहसिभ—उपहसितम्

उववासो—उपवासः

ऊ

ऊसासो—उषासा

ऊहसिय—उपहसितम्

ऊभामो—उपवासः

ऊजाओ—उपाध्याय.

ए

एरुइया, एगया—एकदा

एगागारो—एकाकार.

एरुत्य—एकप्र

एतिअमेत्, एतिअमत्—एता-

वन्मात्रम्

एकारो—अयस्कार

एअ—एतज्

एगो, एको, एकडो—एफ

एत्य—अप्र

एत्यंतरम्यि—अप्रान्तरे

परिस—इदशम्

परिसो—इदशः

एरावणो—पेरावण

एआरिसो—एतादृश

एमेव, एवमेव—एवमेव

ओ-वण—उत-

ओ-आरो—अप

ओ-आसो—अव

ओहो—ओप

ओजरो—निक्षर

ओप्येइ—अर्षयनि

ओल्ल—भार्द्रम्

ओ-परिउ—अरता

ओहतिय—उपहसि

ओसारिय—अपरा

ओताओ—उपाध्या

ओआसो—उपराम

ओसड, ओसद—उ

ओहिनाण—अवधि

ओसरद—अपसरति

फ

फओ—रुत

रुपमो—क्रमस

फल्लाण—अन्याणम्

काउ—अतुम्

किरिति—किरिर्मा

फन्मगरो—कर्मकर.

काऊण—कृत्वा

कुमुमुडो—कुमुमुट

फोउभ—कौतुरुम्
 फोऊहल, कोऊहल, कुऊहल,
 फोइल—कुवहलम्
 फोप्पर—वृर्परम्
 फय—कृतम्
 फिच्छ—कृच्छम्
 फिवाण—कृपाणम्
 फेरिसो—कीदृशः
 फइअव—कैतवम्
 फउसल—कौशलम्
 कुच्छअय, फोच्छेअय, कउच्छेअय
 —कौक्षेयरुम्
 फज्ज—कार्यम्
 कुविओ—कुपित
 फमढो—कमठः
 कुठारो—कुठारः
 फइरव, फेरव—कैरवम्
 फटण, फयण—कदनम्
 फवट्टिओ—कदर्थित.
 फयत्यो—कृतार्थः
 फउह—कवुदम्
 किसल, किसलय—किशलयम्
 फन्दो—कन्द
 केवट्टो—कैवर्त्त
 कुपल—कुड्मलम्

फणग, फणय—कनकम्
 फसणफणी, कसिणफणी—कृ-
 ष्णफणी
 फठ, फट्ट—काष्ठम्
 फमो, लम—क्रमः
 फड्डअ—कडुकम्
 कन्तो—कान्त
 कन्ती—कान्ति
 फित्ति—कीर्त्ति.
 फायव्व—कर्तव्यम्
 फमलच्छी—कमलाक्षी
 कवाढो—कपाटः
 काहलो—कातरः
 फिध—कृत्यम्
 फिसगी—कृशात्री
 कुलडा—कुलटा
 कुगोहो—कुयोध
 कुमुइणी—कुमुदिनी
 केढवो—कैटभ
 केलासो—कैलासः
 कोहो—क्रोधः
 कोहण्ठी, फोहली—कुप्पाण्ठी
 फिवा—कृपा
 फिवालू—कृपालु
 कया—कदा

कन्दपो-कन्दर्पः

कणेर-कणेषु

कृपतो-कृपते

य

रयियकम्मो-रयिनकम्मां

रित्त-रिप्रम्

सेटओ-सेट्ट

सोटओ-सोट्ट

खेटओ-खेट्ट

खेटिओ-खेट्टि.

खाणू-खाणु

खणारो-खणारार.

खणो-खण

खमा, समा-खान्ति

खत्तिओ-खत्ति

खुटिओ, खण्णिओ-खण्णि

खेअरो-खेअर

खेअरी-खेअरी

खण्णो-खण्ण.

ग

गमिऊण, गट्टण-गत्वा

गओ-गत.

गीयत्यो-गीतार्थ.

गिम्हो-ग्रीष्म

गेअ, गिअ-ग्राहम्

गाअव, गअरव-गाअरम्

गगार-गगदम्

गहो-गर्हः

गहो, गहो-गर्हः

गहो-गति

गहो-गति.

गोरी, गअरी-गोरी

गहो-ग्रहः

गव्यो-गर्वः

गामिणी-ग्राम्या

गोही-गोही

गोअपो-गोअपः

घ

घट्टव्य-घट्ट इव

घाअउअ-घाअचउअम्

घेअ, त्रिअ-ग्रहीअम्

घप-घृतम्

घुत्तिण-घुत्तिणम्

घरमसे-घट्टमध्ये

घित्तिण-घृहीअ

घम्म-घर्म

घरणी, घरिणी, घरिआ-घृहिणी

च

चउअविअ-चतुर्विअम्

चउतीमा-चतुर्विअम्

चउवीसा—चतुर्विंशतिः

चुओ—च्युतः

चृओ—चृतः

चत्त—त्यक्तम्

चिण्ण—चीर्णम्

चुण्णो—चूर्णः

चपिऊण, चविऊण—च्युत्वा

चेइय, चइत्त—चैत्यम्

चिलाओ—किरातः

चन्दिमा—चन्द्रिका

ची-बन्दण, चेइअबन्दण—चैत्य-

बन्दनम्

चुच्छ—तुच्छम्

चघर—चत्वरम्

चन्दो, चन्द्रो—चन्द्रः

चक्कवट्टी—चक्रवर्ती

चरित्त—चरित्रम्

छ

छीअं—क्षुतम्

छुच्छ—तुच्छम्

छुहा—क्षुधा, सुधा

छमी—शमी

छावो—शाव

छत्तिवण्णो, छत्तवण्णो—सप्तपर्णः

छट्ठो—षष्ठ

छप्पओ—षट्पदः

छमुहो—षण्मुखः

छिहा—स्पृहा

छमा—क्षमा, पृथ्वी

छत्त—छत्रम्

छउम, छम्म—छद्म

छिरा—शिरा

ज

जम्हा—यस्मात्

जा-जाव-यावत्

जचन्धो—जात्यान्धः

जहट्टिय—यथास्थितम्

जाईसरण—जातिस्मरणम्

जयपढाया—जयपताका

जक्खो—यक्षः

जसो—यशः

जम्मो—जन्म

जपिऊण—जल्पित्वा

जिणदेसिओ—जिनदेशितः

जत्ता—यात्रा

जारिसो—यादृशः

जढल, जढर—जठरम्

जावज्जीव—यावज्जीवम्

जइ—यदि

जओ—यत्

गणणी-जननी

गमो-यम.

गन्त हस्-यन्त्रगृहम्

गम्युमुणी-गम्युमुनिः

गोच्वण-यौवन

गरो-ज्वरः

गग-जगत्

गम्मओ-जन्मत'

गिष्मा, जीहा-जिहा

गत्य-यत्र

गहन्नओ-गहन्यत.

क्ष

क्षानानलो-ध्यानानल'

क्षायतो-ध्यायन्

क्षत्ति-क्षत्ति

क्षओ-ध्वजः

क्षण-ध्यानम्

ट

टगरो-तगर

टसरो-प्रसरः

ट्वरो-द्वरः

ठ

ठाण-स्थानम्

ठीण-स्त्यानम्

ड

डसणम्-दशनम्

ण

णटाल, गिडाल-लसाटम्

णङ्गल-लाङ्गलम्

णङ्गूल-लाङ्गूलम्

ण्हाविओ-नापितः

णघा-शात्वा

त

ता ताव-तावत्

तजहा-तथथा

तकरो-तस्कर'

तम्ब-ताम्रम्

तूह, तिध्य-तीर्थम्

तण-तृणम्

तम्बोल-ताम्बूलम्

तओ-ततः

तोणीरम्-वणीरम्

तिप्प-तृप्त

तारिसो-तादृश'

तुम्हारिसो-युष्मादृश

तलाय-तडागम्

तुच्छ-तुच्छम्

तवोधणो-तपोधनः

तवो-स्तव'

थ

थोस—स्तोत्रम्
थुणन्ति—स्तुवन्ति
थोऊण, थुणिऊण—स्तुत्वा
थुओ—स्तुतः
थणञ्जीर—स्तनक्षीरम्
थीण, थिण्ण—स्त्यानम्
थोर—स्थूलम्
थोक, थोव, थेव, थोअ—स्तोकम्
थवो—स्तवः
थुई—स्तुतिः

द

दुविह—द्विविधम्
दव्वसुय—द्रव्यश्रुतम्
ददृणं—दृष्ट्वा
दाहिणसेढीइ—दक्षिणश्रेण्याम्
दुग्गघो—दुर्गन्धः
दिवखा—दीक्षा
दवदड्ढो—दवदग्धः
दारगो—दारकः
दिअ—दत्तम्
दवखो—दक्षः
दुइआ—द्वितीया
देइ—ददाति
दुअरिअ—दुश्चरितम्

दिहृतो—दृष्टान्तः

दवग्गी—दावाग्निः

दुआर, दार, देर—द्वारम्

दलणत्य—दलनार्थम्

दोहा-इअ, दुहा-इअ—द्विधा-

कृतम्

दइअ—दैव्यम्

दइवअ—दैवतम्

देव्व, दइव्व, दइव—दैवम्

दुकड—दुष्कृतम्

दिही—धृतिः

दुआळ, दुऊळ, दुगुळ—दुकूलम्

दसण—दशनम्

दालिइ—दारिद्र्यम्

दुवालसग—द्वादशाङ्गम्

दइचो—दैत्यः

दलिहो—दरिद्रः

दुग्गा-वी, दुग्गा एवी—दुर्गादेवी

दे-उल, देवउल—देवकुलम्

दुकार—दुष्करम्

दीसइ—दृश्यते

ध

धओ—ध्वजः

धना—धन्या

धिरत्थु—धिगस्तु

घोर-धैर्यम्
 घिर-घृतिः
 ध्रुवो-ध्रुपः
 न
 नत्थि-नास्ति
 नत्थिमो-नास्तिरक.
 नीसासो-नि श्वासः
 नृण-नूनम्
 निघ-नित्यम्
 नेह-स्नेह.
 निवो-नृपः
 नरिन्दो-नरेन्द्र
 निययथाणाओ-निजकस्यानात्
 नहो-नष्टः
 नाऊण-भ्रातृवा
 नमह-नमन
 निष्कारण-निष्कारणम्
 नघति-नृत्यन्ति
 नघ-नृत्यम्
 निष्परो-निष्परीः
 निबुत्त, निजत्त-निवृत्तम्
 नीसासूसासा-निःश्वासोच्छ्वासौ
 नयर-नगरम्
 नयण-नयनम्
 नेविज्ञ-नैवेद्यम्

निशोगो-निर्दोष
 निरसाह-निबसति
 निष्वेयो-निर्वेद
 निवर, नेवर, नृवर-नृपुरम्
 निवृत्तो-निवृत्त.
 निसगो-नृशमः
 निवग-निष्कम्
 निष्कम्प-निष्कम्पम्
 निष्कभो-निष्कपः
 नापिओ-नापितः
 निगत्रो-निधत्तः
 निष्पिहो-निःस्पृहः
 निवत्तण-निवर्त्तनम्
 निष्फेमो-निष्पेपः
 निष्फावो-निष्पारः
 निरुविज-निरूपितम्
 निष्ण-निष्णम्

प

पशत्त-पशत्तम्
 पण्णरस, पण्णरह-पञ्चदश
 पणमही-पञ्चपट्टिः
 पट्टिओ-पतित
 पणमिऊण-मगम्य
 पत्थणा-प्रार्थना
 पत्त, प्रात्त-पात्रम्

पाहुड-माभृतम्
 पिध, पिह, पुध, पुह-पृथुक
 पच्चओ-मसयः
 पज्जलिओ-मज्वलितः
 पइदियह-प्रतिदिवसम्
 पद्विवन्नो-प्रतिपन्नः
 पत्थिवो-पार्थिवः
 पुरओ-पुरतः
 पसूआ-मसूता
 पडियोहिओ-प्रतिबोधितः
 पच्चुवपारो-मत्युपकारः
 पुज्जो-पूज्यः
 पुरिसो-पुरूपः
 पिच्छिऊण-प्रेक्ष्य
 पुठो-पृष्टः, स्पृष्टः
 पन्निखत्तो-प्रक्षिप्तः
 पेरत, पज्जत-पर्यन्तम्
 पउमदल-पद्मदलम्
 पणमह-प्रणमत
 पक्खाओ-प्रख्यात
 पीडेइ-पीडयति
 पापड, पपड-मकटम्
 पच्चक्ख-मत्यक्षम्
 पच्छा-पश्चात्
 पुडम, पुडम, पडुम, पडम-मथमम्

पच्छेकम्म-पश्चात्कर्म
 पोम्म, पउम-पद्मम्
 पयय, पायय, पयड, पायड-
 प्राकृतम्
 पसडिल, पसिडिल-प्रशियिलम्
 पेऊस-पीयूषम्
 पउरिस-पौरुषम्
 पट्टण-पत्तनम्
 पच्छिम-पश्चिमम्
 पत्थरो-मस्तरः
 पण्णासा-पचाशत्
 पुप्फ-पुष्पम्
 पच्छ-पथ्यम्
 पज्जत्त-पर्याप्तम्
 पवत्तण-प्रवर्त्तनम्
 पज्जुण्णो-प्रमुन्नः
 पसत्थो-मशस्त
 पल्लत्थो, पल्लट्ठो-पर्यस्त
 पोग्गल पुग्गलं-पुद्गलम्
 फ
 फासिंदियवजणुग्गहे-स्पर्शेन्द्रिय-
 व्यञ्जनावग्रहः
 फामुअ-मामुकम्
 फुड-स्फुटम्
 फदण-स्पन्दनम्

घ

वारस, वारह—द्वादश
 वीआ-द्वितीया
 वीओ-द्वितीय*
 वाहजल्लिय-वाप्यजल्लार्द्रिनम्
 वार-द्वारम्
 वोहतो-वोधयन्

भ

भवभीओ-भवभीत*
 भुत्तण, भोद्या-भुत्त्वा
 भारिआ, भज्जा-भार्या
 भारहखित्त-भारतक्षेत्रम्
 भजह-भजत
 भोअणमेत्त-भोजनमात्रम्
 भुई-भृति*
 भवारिसो-भवादृश.
 भयणा-भजना
 भाण, भायण-भाजनम्
 भप्पो, भस्तो-भस्म
 भिप्फो-भीष्म.
 भिप्पल्लो-विह्वल

म

मइनाण-मतिज्ञानम्
 मुणेयच्चो-ज्ञातव्यः
 माहोडवीए-मोहाटक्याम्

महप्पा-महात्मा
 मिञ्जादिही-मिथ्यादृष्टिः
 मुणीसरो-मुनीश्वरः
 मसाण-ममज्ञानम्
 मियको-मृगाङ्कः
 मुत्तण-मुत्त्वा
 मणुअभवो-मनुजभव.
 मीसिआ-मिश्रिना
 मिहुण-मियुनम्
 मिह-मृष्टम्
 मुणाल-मृणालम्
 मुत्ता, मूत्ता, मोत्ता-मृषा
 मञ्जलो, मञ्जरो-मत्सरः
 मारिसो-मादृशः
 मउण-मौनम्
 मरगय-मरकतम्
 मज्ज-मयम्
 मणुअत्त-मनुजत्वम्
 माणुसत्त-मानुपत्त्वम्
 मढो-मठ.
 माउल्लग-मातुल्लङ्गम्
 मडय-मृतकम्
 मड्ढिओ-मर्दितः
 मुत्ताहल-मुक्ताफलम्
 मुही-मुष्टि

मन्त्र, मन्त्र-मन्त्र्युः

महण्णवो-महार्णव.

मात्रक, मात्रत्तण-मृदुत्तम्

मोहो, मऊहो-मयूखः

र

रण्ण-अरण्यम्

रुद्रज्ञाणोवगओ-रौद्रध्यानोपगतः

रुहो-रुष्टः

रज्जद-राज्यार्दम्

रयणरहो-रत्नरयः

रायसुआ-राजसुता

रिण-ऋणम्

रयय-रजतम्

रसायल-रसातलम्

रयणरामी-रवरशि

रगो, रत्तो-रक्त

रा-उल, रायउल-राजकुलम्

रज्ज-राज्यम्

रिसी-ऋषिः

ल

लकवण-लक्षणम्

लुद्धो-लुब्ध

लच्छी-लक्ष्मी

लहन्तो-लभमान'

लद्धूण-लब्ध्वा

लोहो-लोभः

लायण्ण-लावण्यम्

लहई-लभते

लप्भामो-लप्स्यामः

लद्गूल-लाद्गूलम्

लुक्तो, लुक्तो-रुग्णः

व

वेहव्वम्-वैधव्यम्

वजणुग्गहे-व्यञ्जनावग्रहः

वज्जरिसहनाराय-वज्रकृपभना-

राचम्

वेयणिज्ज-वेदनीयम्

वल्लहो-वल्लभः

विश्राय-विज्ञातम्

विश्राण-विज्ञानम्

वयण-वचन, वदनम्

विहरन्तो-विहरन्

वेयट्टो-वैताड्यः

विलया, वणिया-वनिता

विज्जाहरो-विद्याधर,

वच्छलम्-वत्सलम्

विणयधरो-विनयन्धर.

विक्षाओ-विख्यातः

वज्जिऊण-वर्जित्वा

वार-द्वारम्

वेणू, विणू-विण्णुः
 वाहितम्-व्याहनम्
 यःआलीयम्-यतालीयम्
 विआणम्-वितानम्
 वडर, वेर-वैरम्
 वडसिअम्, वेसिअम्-वैसिकम्
 वलयागुह-वडवागुवम्
 बहुत्तम्-मभूतम्
 वदावण-वर्दापनम्
 वेअओ, वेडिओ-वेतस-
 वारण, वायरण-व्याकरणम्
 वसो-वश
 वज्जम्-वज्जम्, वर्यम्
 वेज्जो-वैय-
 वट्टुलम्-वर्तुलम्
 वट्टो-वृत्त
 विन्धलो, विहलो-विहल
 वोक्कन्त, वुक्कन्तम्-व्युत्क्रान्तम्

स

सुयम्-श्रुतम्
 सुयनाणम्-श्रुतज्ञानम्
 सोइदिओवलद्धी-श्रोत्रेन्द्रियो-
 पलब्धि
 सुयनिस्सियम्-श्रुतनिश्चितम्
 सयभूरमणे-स्वयम्भूरमण-

सुत्तम्, मूयम्-सुत्तम्
 सडा, सदा-थडा
 समरिओ-सस्मृत-
 सदा-सज्ञा
 समुप्पवो-समुत्पन्नः
 सुग्ग-सौरयम्
 समायरिअम्-समाचग्निम्
 सासयम्-शाश्वतम्
 सोमभिरी-सोमधी
 सन्तुहो-सन्तुष्ट
 सम्मदिही-सम्पग्दष्टि
 सव्वओ-सर्वतः
 सयवरो-स्वयवर-
 सोअव्वो-श्रोतव्य
 सत्थवाहो-सार्थवाह-
 सड्डा-सन्ध्या
 सुकम्-शुक्रम्
 समत्थो-समर्थ
 समत्तो-समाप्तः, समस्त
 सुणिऊण, सोऊण, सोचा-श्रुत्वा
 सय-स्वयम्
 सुदुट्टहो-सुदुर्लभ-
 महानो-स्वभाव-
 साहाविओ-स्वाभाविक
 समोसरिओ-समवसृत-

सोवइ, सुवइ-स्वपिति
 सदिल, सिदिल-शिथिलम्
 सिंग, सग-शृङ्गम्
 मनुडम्-सवृतम्
 सरिमो-सदृशः
 मिन्न, सेन्न, सइन्नम्-सैन्यम्
 सइरम्-स्वैरम्
 सूसासो-सोच्छ्वासः
 सउहम्-सौधम्
 सयदम्-शकटम्
 मचम्-सत्यम्
 मुकडम्-मुकृतम्
 सपयम्-साम्प्रतम्
 सपुडो-सम्पुटः
 सढो-शठः
 मचरीसयम्-सप्ततिशतम्
 सकालो-सत्कारः
 मिंघो, सीहो-सिंह
 सघारो, सहारो-सहारः

सकयम्-सस्कृतम्
 सकारो-सस्कारः
 सुक्ख, मुक्क-शुष्कम्
 सभल, सहल-सफलम्
 सामच्छं, सामत्थम्-सामर्थ्यम्
 सवत्तणम्-सवर्त्तनम्
 सदट्टो-सन्दष्टः
 सेफो, सिलिम्हो-श्लेष्म
 सप्फम्-शष्पम्
 सिलाहा-श्लाघा
 सइ, सया-सदा
 मुओ-मुतः

ह

हेउ-हेतुः
 हणिऊण-हत्वा
 हत्थिणाउरम्-हस्तिनापुरम्
 हत्थो-हस्तः
 होऊण-भूत्वा
 हिययम्-हृदयम्

इत्याचार्यपण्डितावतसश्रीमद्विजयनेमिमृरीश्वरचरणारविन्दच-
 त्ररीकायमाणमुनिप्रतापविजयेन विरचिता प्राकृत-
 शब्दरूपावलिः परिपूर्णतां समवामोत् ॥

शुद्धिपत्रम्.

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठम्	पक्तिः
सर्वार्थ	सर्वार्थ	१	७
सरे	सरेण	१८	११
कखखडो	कखखडो	२१	२०
बहुवचनम्	बहुवचनम्	८	२७
तगर-तूवरे ट	तगर-प्रसर तूवरे ट'	११०	५
ऐभ्यः	एभ्यः	१५२	१३

